

● **Min favorittlærer** | 22 Med læreren som forbilde ● **Aktuelt** | 24 Feriehytter finansieres av tilskudd
● **Fotoreportasje** | 32 Alle tiders skoletur ● **På tavla** | 37 Kunsten å bli norsk

UTDANNING

9

12. MAI 2017

utdanningsnytt.no

Nytt kart for skolen

Knut Hovland
Ansvarlig redaktør
kh@utdanningsnytt.no

Harald F. Wollebæk
Sjef for nett, desk og layout
hw@utdanningsnytt.no

Paal Svendsen
Nettredaktør
ps@utdanningsnytt.no

Ylva Törngren
Deskjournalist
yt@utdanningsnytt.no

Sonja Holterman
Journalist
sh@utdanningsnytt.no

Jørgen Jelstad
Journalist
jj@utdanningsnytt.no

Kirsten Ropeid
Journalist
kr@utdanningsnytt.no

Marianne Ruud
Journalist
mr@utdanningsnytt.no

Kari Oliv Vedvik
Journalist
kov@utdanningsnytt.no

Hans Skjong
Journalist
hs@utdanningsnytt.no

Inger Stenvoll
Presentasjonsjournalist
is@utdanningsnytt.no

Tore Magne Gundersen
Presentasjonsjournalist
tmg@utdanningsnytt.no

Ståle Johnsen
Bokansvarlig/korrekturleser
sj@utdanningsnytt.no

Synnøve Maaø
Markedssjef
sm@utdanningsnytt.no

Randi Skaugrud
Markedskonsulent
rs@utdanningsnytt.no

Hilde Aalborg
Markedskonsulent
ha@utdanningsnytt.no

Anita Ruud
Markedskonsulent
ar@utdanningsnytt.no

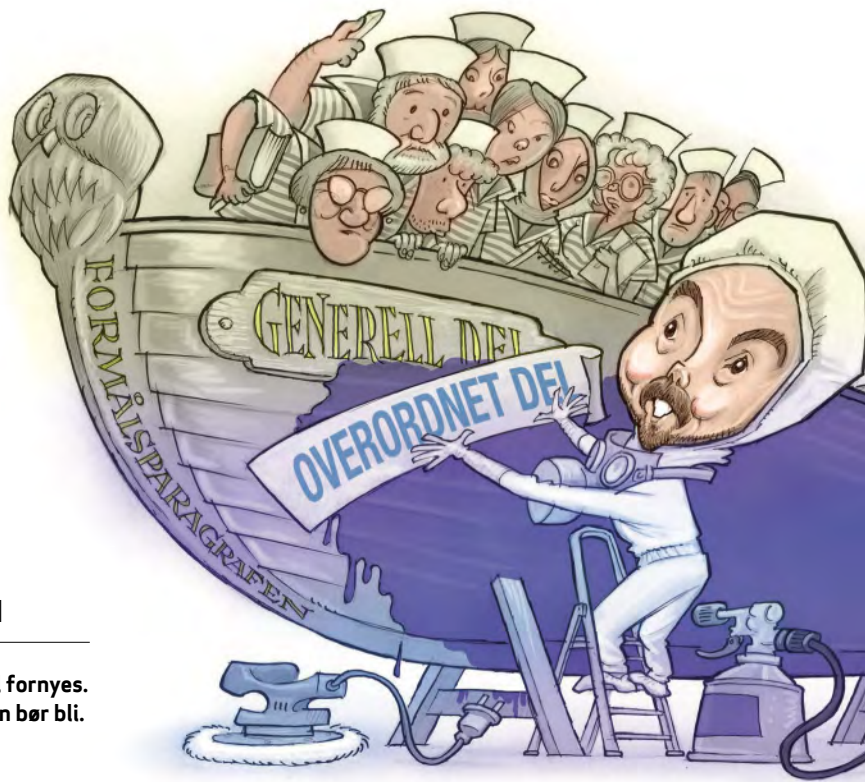

Linda Sjødal
Markedskonsulent
ls@utdanningsnytt.no

10

● Hovedsaken: NYTT KART FOR SKOLEN

«Generell del» av læreplanen skal fornyes.
Mange mener mye om hvordan den bør bli.

● På tavla 37

Lorelou Desjardins er rådgiver i Regnskogfondet. Nå har hun gitt ut boka «En frosk i fjorden – kunsten å bli norsk», med flere morsomme historier.

Innhold

Aktuelt	4	Fotoreportasje	32
Aktuelt navn	9	Friminutt	36
Hovedsaken	10	Aktuell bok	37
Kort og godt	20	Innspill	38
Ut i verden	21	Debatt	44
Min favorittlærer	22	Kronikk	50
Aktuelt	24	Stilling/kurs	54
Aktuelt	28	Lov og rett	55
Glimt	29	Fra forbundet	56
Aktuelt	30		

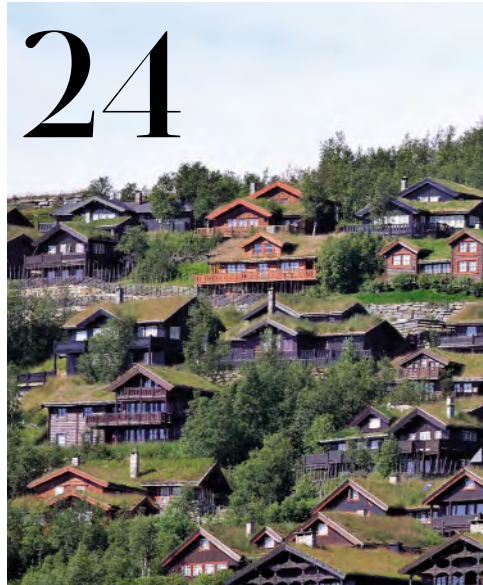

● Min favorittlærer

Lærer Tore Lindseth spilte på Rosenborg. Slik ble han eleven Kåre Ingebrigtsens favorittlærer.

Utdanning på nettet

I Utdannings nettutgave finner du blant annet løpende nyhetsdekning og debatt, utgaver av bladet i pdf-format og som eblad, samt informasjon om utgivelser: utdanningsnytt.no

Finansierer firmahytter med offentlig tilskudd

Utdanning har gått gjennom regnskapene til flere private barnehager organisert som aksjeselskap. Flere av selskapene bruker penger på feriehytter og -leiligheter.

Fotoreportasje

Bli med på seks forskjellige skoleturer opp gjennom historien.

UTDANNING

Utgitt av Utdanningsforbundet
Oahppolihttu

Besøksadresse

Utdanningsforbundet,
Hausmanns gate 17, Oslo
Telefon: 24 14 20 00

Postadresse

Postboks 9191 Grønland, 0134 Oslo

e-postadresse

redaksjonen@utdanningsnytt.no

Godkjent opplagstall

Per 1. halvår 2016: 163.911
issn: 1502-9778

Design

Itera Gazette

Dette produktet er trykket etter svært strenge miljøkrav. Det er svanemerket og 100 % resirkulerbart.

Trykk:

Sörmlands Printing Solution
www.sormlandsprinting.se

Abonnementsservice

Medlemmer av Utdanningsforbundet melder adresseforandringer til medlemsregisteret. E-postadresse: medlem@utdanningsforbundet.no

Medlem av

Fagpressen

Utdanning redigeres etter Redaktørplakaten og Vær Varsom-plakatens regler for god presseskikk. Den som likevel føler seg urettmessig rammet, oppfordres til å ta kontakt med redaksjonen. Pressens Faglige Utvalg, PFU, behandler klager mot pressen. PFUs adresse er Rådhusgt. 17, Pb 46 Sentrum, 0101 Oslo Telefon 22 40 50 40.

Forsidebildet

Nå skal Generell del av læreplanen fornyes, noe kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen selvfølgelig er engasjert i. Men også Generell dels far, Gudmund Hernes, har friske meninger om skiftet. Illustrasjon: Egil Nyhus

Leder Steffen Handal

1. nestleder Terje Skyvulstad

2. nestleder Hege Valås

Sekretariatssjef Lars Erik Wærstad

Leder

Knut Hovland | Ansvarlig redaktør

Frp vil ha flere private aktører i skolen

Det er ikke så ofte vi registrerer at Fremskrittspartiet er aktivt i den skolepolitiske debatten. Andre partier markerer seg sterkere på det området. Men i forbindelse med landsmøtet til Frp i slutten av forrige uke, så vi nærmere på hva partiet mener om skole og utdanning. Det er i alle fall ikke noe i veien med ambisjonene, det slås tydelig og klart fast at «alle skal få en utdanning i verdensklasse uavhengig av foreldrenes lommebok.» Det heter også at Frp ønsker en skole hvor det offentlige sikrer kvaliteten og finansieringen av utdanningen.

Dette er noe de fleste av oss kan skrive under på, selv om «utdanning i verdensklasse» er noe svulstig formulert. Vi vet uansett at norske elever nyter godt av svært kompetente og topp motiverte lærere både i grunnskolen, i videregående opplæring og i høyere utdanning. Problemet for mange av lærerne er at de sliter med små ressurser, med gamle og nedslitte bygninger, og de skulle så gjerne hatt bedre tid til å ta seg av hver enkelt elev. Den muligheten får de ikke hvis det ikke snart blir flere lærere i norsk skole, men det sier ikke Frp ett eneste ord om. De har størst tro på at etter- og videreutdanning av lærere betyr noe for å styrke elevenes læring. At det i programmet står mye pent om lærerne og at de bør få høyere lønn, er selvsagt hyggelig. Men vi er overbevist om at de fleste lærerne gjerne ville ha sett noe konkret om økt lærertetthet også.

Frp er tilhenger av et større innslag av private aktører i offentlig sektor. Det har de alltid ment. Men begrunnelsen de har for å få flere private aktører inn i skolen, står etter vår oppfatning til stryk: «Vi ønsker større innslag av private aktører innen utdanningssystemet, for å ivareta alles evner og muligheter og skape et skreddersydd skolesystem for den enkelte elev.» Hvorfor i all verden må vi ha flere private aktører for å få til dette? Hvis den politiske viljen er til stede sentralt og lokalt og de nødvendige bevilgningene følger med på lasset, er det fullt mulig å komme dit Frp ønsker. Mange vil mene at vi langt på vei er der allerede. Skandalene som har vært rundt noen av de private aktørene i norsk skole, gjør det heller ikke fristende å øke innslaget. Her har Frp en dårlig sak i den kommende valgkampen.

Det har de også når de vil innføre karakterer i matematikk, engelsk og norsk fra og med femte trinn i grunnskolen. Dette foreslår de for å gjøre det mulig for eleven og foreldrene å følge den sosiale og faglige utviklingen. Det trenger man ikke karakterer på barnetrinnet for å få til, og det er trolig Frp også klar over. Hvis ikke, bør de snarest mulig ta kontakt med kunnskapsministeren.

Knut Hovland

Barnehage

Streiker for pensjonen

163 ansatte i sju barnehager og andre virksomheter eid av selskapet Akasia i Bergen streiker etter at mekling ikke førte fram.

I første fase tok Fagforbundet ut 94 medlemmer, Utdanningsforbundet 60 medlemmer, Delta 7 medlemmer og Lederne 2 medlemmer. De ansattes organisasjoner og Akasia har forhandlet siden mai 2016, etter at Akasia meldte seg inn i arbeidsgiverorganisasjonen Spekter. Det er særlig pensjon man er uenige om.

– At barnehagelærere og styrere i Akasia-barnehager skal få en dårligere pensjon enn sine kolleger i andre private og kommunale barnehager,

er både urimelig og urettferdig, uttaler nestleder Terje Skyvulstad i Utdanningsforbundet på forbundets nettsider.

Har innskuddspensjonsordning

Utdanningsforbundet krevde i utgangspunktet en offentlig ytelsespensjon, men var villig til å godta en såkalt hybrid pensjonsordning. Det godtok ikke Akasia, og derfor er det streik.

Arbeidsgiverforeningen Spekter uttaler at pensjonsordningen som arbeidstakerne krever, vil true både arbeidsplasser og videre drift av selskapet.

– Det er sterkt beklagelig at fagforeningene velger å gå til streik, sier administrerende direktør Anne-Kari Bratten i Spekter på foreningens nettside.

Hun sier at Akasia allerede har en innskuddspensjonsordning.

– Vi har tilbudt å tariffeste den beste innskuddspensjonsordningen med maksimalt lovlig satser. Dette sikrer virksomheten forutsigbar økonomi, og de ansatte god pensjon, sier Bratten.

Sympati med familiene

– Det er beklagelig at arbeidstakerorganisasjonene ikke vil være med og tilpasse Akasia til nye tider. For å sikre fortsatt drift, slik at Akasia også i fremtiden skal kunne tilby høykvalitets barnehager, regnskapstjenester og eiendomsforvaltning, er det avgjørende at pensjonsordningen gir forutsigbarhet for virksomheten og er god for de ansatte, sier Bratten.

Hun sier at selskapet har stor sympati med familiene som rammes av streiken.

Akasia eies av 25 menigheter i Bergen kirkelige fellesråd og driver 20 private barnehager; 18 av dem i Bergen.

– Stor streikevilje

– Siden vi ikke kom til enighet om pensjon, har vi heller ikke blitt enige om lønn og en del detaljer. Streikeviljen er stor, sier Anita Knapskog.

TEKST Kari Oliv Vedvik | kov@utdanningsnytt.no

– Først og fremst er pensjonsspørsmål stridens kjerne. Siden vi ikke kom til enighet om pensjon, har vi heller ikke blitt enig om lønn og en del andre mindre detaljer, sier Knapskog, som er leder av Utdanningsforbundet Hordaland, til Utdanning.

De fleste ansatte i Akasia-barnehagene har tidligere hatt en ytelsesbasert pensjonsordning. Arbeidsgiver vil gå over til en innskuddsbasert ordning.

– Vårt krav er en hybridordning, som er trygg, forutsigbar og varer livet ut for å gi våre medlemmer en mer forutsigbar pensjon, sier hun.

– Er barnehagene helt stengt?

– I utgangspunktet er de stengt, men det kan være at noen av dem kan tilby noen timer til enkelte barn. Dette er det egentlig bare arbeidsgiver som kan svare på.

– Vi har vært en runde nå i morges til flere av de streikende. Viljen til å stå på er stor, og alle viser stor forståelse for at dette er en viktig sak å streike for, sier Knapskog.

Ansatte i Akasia gikk til streik 5. mai etter at meklingen ikke førte fram. Stridens kjerne er pensjon. Fra v. Agnese Miese, Tone Mongstad, Helene Luhr, Katrine Sivertsen og Silje Brændø.

FOTO ODD ARILD VISTE, UTDANNINGSFORBUNDET

Yrkesfag

Regjeringen får ros blant annet for å gjøre yrkesopplæringen mer relevant for arbeidslivet.

ILL. FOTO TOM-EGIL JENSEN

MEST LEST:

- Disse fire formene for tilbakemelding gir god læring for elevene
- Slik hjelper du aggressive barn
- Ungene i denne barnehagen har fjøs-vakt, plukker poteter og ser sauer blir slakta
- Landsstyret i Pedagogstudentene vil ha krav om 4 i snitt for å bli lærer
- I går ble 24 historiske norgesmestere kåret i yrkesfag
- HiOA vil gi deg mulighet til å delta i yrkesfag-høringen

Reform får god mottakelse

– Bedre yrkesrelevans er et klokt grep, sier Terje Skyvulstad, nestleder i Utdanningsforbundet. Han er også opptatt av elevperspektivet, utstyrssituasjonen og yrkesfaglærernes kompetanse.

TEKST Marianne Ruud | mr@utdanningsnytt.no

4. mai presenterte regjeringen sitt forslag til ny struktur for yrkesfagene. Nærere 200 yrkesutdanninger er gjennomgått i arbeidet med ny struktur, som vedtas til høsten. Bakgrunnen er arbeidslivets økte behov for flere fagarbeidere. Høringsfrist for innspill er 4. september.

– Satsingen på yrkesrelevans er viktig for at arbeidslivet skal verdsette yrkesfagene høyere. Vi tror dette er et klokt grep for å få flere unge til å velge yrkesfag og for at flere skal bli motiverte til å fullføre, sier Terje Skyvulstad, nestleder i Utdanningsforbundet, til forbundets nettside.

– Men vi må ikke glemme hvordan elevene ivaretas i ny struktur og hvordan de mestrer yrkesfagene, påpeker han.

Forbundets fylkeslag, tillitsvalgte og medlemmer i de faglige rådene har gitt innspill til de anbefalingene Utdanningsdirektoratet la frem høsten 2016.

Forslaget innebærer etablering av nye fag, flytting av fag til nye utdanningsprogram og nedlegging av fag som mangler arbeidslivsrelevans. Regjeringen

ønsker at elevene skal få mulighet til å spesialisere seg tidlig. Fordypning rettes mot spesifikke bransjer eller områder i lærefaget. Opplæring i bedrift skal fortsatt ta utgangspunkt i lærebedriftens virksomhet og produksjon, og fagprøvene tilpasses valgt fordypning.

– Vi vil nå vurdere konsekvenser for det enkelte fag og utdanningsprogram og se på de mer overgripende endringene forslagene medfører, sier Skyvulstad.

– Med nye og smalere fag må elever ta et tidligere utdanningsvalg. For å forebygge feilvalg og frafall, må tidligere spissing følges opp med styrking av rådgivningstjenesten, sier han.

Mange yrkesfaglærere vil trenge ny kompetanse for de nye og spesialiserte fagene.

– Det må følge med etter- og videreutdanningstilbud tilpasset yrkesfaglærerens arbeidssituasjon. Kompetansehevede tiltak må settes i gang så snart ny struktur vedtas, sier Skyvulstad.

Endringene vil også stille krav til nytt og oppdatert utstyr. Nye kartlegginger viser at utstyrssituasjonen i videregående

skole er mangelfull, påpeker han:

– Vi er skuffet over at utstyrssituasjonen ikke ivaretas bedre.

Flere utdanningstilbud kan føre til færre elever i hver klasse. Da kan fylkeskommunene se seg nødt til å legge ned utdanninger med lav søkning.

– Vi frykter at endringene fører til sentralisering av tilbudet. Det kan redusere elevers utdanningsmuligheter og hindre at arbeidslivet får nødvendig kompetanse, sier Skyvulstad.

Får ros fra byggenæringen

– Vi er tilfreds med at arbeidslivets behov skal gå foran. Regjeringen har lyttet til bransjenes innspill, sier kompetansedirektør Jørgen Leegaard i Byggenæringens Landsforening (BNL) til foreningens nettside.

Fagbladet Byggmesteren uttrykker skuffelse over at det ikke legges opp til at elever på byggfag kan velge den såkalte vekslingsmodellen. Vekslingsmodellen gir elever mulighet til praksisperioder i bedrift allerede fra første år på videregående.

Gikk du glipp av denne?

Slik hjelper du aggressive barn

Toåringers som er fysisk aggressive, er helt normalt. Blir ikke aggresjonen borte, er det grunn til bekymring, sier forsker og psykolog Ane Nærde ved Atferds-senteret, Universitetet i Oslo.

Utdanningsnytt.no/
slik0517

Økonomi

Hver tredje krone i lønn til eier

Eier og daglig leder av Cultiva Barnehage AS i Bergen, Renate Lundgren Nysæther, bevilger seg selv 1,7 millioner kroner i lønn av en driftsinntekt på 5,2 millioner.

TEKST Kari Oliv Vedvik | kov@utdanningsnytt.no
og Jørgen Jelstad | jj@utdanningsnytt.no

Hun er dermed den daglige lederen i en AS-barnehage som tjener mest. Kommunen varsler nå at de vil se nærmere på regnskapet.

Barnehagen går i underskudd, og aksjekapitalen er tapt. Fra barnehagen ble startet i 2007 frem til siste tilgjengelig regnskap fra 2015, er det bevilget stadig mer i lønn til eier.

Utdanning har ved hjelp av regnskapstjenesten Bizweb og Brønnøysundsregistrene kartlagt regnskapet til alle barnehager er registrert som akjeselskaper i Norge.

– Dette er en privatsak

Cultiva barnehage har åtte årsverk fordelt på 31 barn. Ifølge regnskapet betales det ut totalt 3,5 millioner kroner i lønn, før sosiale utgifter. Av dette tok daglig leder og eier Renate Lundgren Nysæther ut 1,7 millioner i lønn til seg selv i 2015. Til de sju andre årsverkene gjenstår da 1,8 millioner til fordeling.

Nysæther mener det er en privatsak hvor mye hun tar ut i lønn: – Med tanke på hvor mye jeg har jobbet, mener jeg lønnen jeg tar ut, står i forhold til innsatsen, sier hun til Utdanning.

– Vi har en knallbra barnehage som skårer høyt på brukerundersøkelser. Jeg er stolt av den fantastiske personalgruppen vi har.

Regnskapstekniske spørsmål ønsker ikke Nysæther å kommentere ut over dette.

Første året tok hun ut 273.000 kroner i lønn og gav seg selv et lån på 617.000 kroner. Revisor påpekte i 2007-regnskapet at dette var i strid med aksjeloven. Barnehagen hadde dette året inntekter på 3,6 millioner.

– Jeg er både daglig leder, pedagogisk leder, faglig leder og altmuligmann, slik at jeg i praksis er knyttet til barnehagen 12 måneder i året. Slik er det nok for de fleste små bedriftseiere. Man legger ned en veldig stor innsats for at driften skal

Her holder Cultiva Barnehage AS til. Daglig leder Renate Lundgren Nysæther topper lønnslisten i landets AS-barnehager med sine 1,7 millioner kroner i årslønn.

FOTO GOOGLE

kvalitetssikres, at ansatte, foreldre og barn skal ha det bra. Siden jeg driver alene uten et administrativt apparat, med unntak av regnskapsbyrå og revisor, må det innsats og tid inn daglig for at vi skal drive godt, sier Lundgren Nysæther.

> Les en lengre versjon av denne artikkelen på utdanningsnytt.no/cultiva0417

Kommunen kommer til å sjekke

Økonomisjef i Bergen kommune, Christian Hjemmen, sier at kommunen har foretatt tilsyn i private barnehager på bakgrunn av økonomi. Cultiva barnehage er ikke blant dem kommunen har sett på.

– På bakgrunn av de opplysninger du kommer med, bør vi gå nærmere inn i dette regnskapet, sier Hjemmen til Utdanning.

Lån i strid med loven

Eier og eneaksjonær Nysæther bevilget også lån til seg selv i 2014, i strid med aksjeloven.

Dette er anmerket i revisjonsrapporten av ansvarlig revisor Anne-Kristin Heggøy i Revisor Vest. Utdanning har stilt Heggøy flere spørsmål angående regnskapene hun har godkjent, men Heggøy viser til taushetsplikten og ønsker ikke å kommentere saken.

Det er gjennomgående avvikende tall i regnskapene for både 2014 og 2015. Nysæthers kommentar til lånet kommer på e-post: «Hei, vedrørende det såkalte ulovlige lånet er alt innberettet der det skal, og skattet for».

Utdanning har sett på regnskapene som er innlevert siden oppstarten i 2007. I fem av de ni regnskapene fremkommer det at eier har tatt opp lån. Revisor har i fire av regnskapene der det er gitt lån, påpekt at slike lån er i strid med aksjeloven.

● Økonomi

Fire barnehager må betale tilbake to millioner

Oslo kommune har startet tilsyn med økonomien i private barnehager. Av de seks barnehagene som er ferdig gjennomgått, krever kommunen at fire må betale tilbake tilskudd.

TEKST Kari Oliv Vedvik | kov@utdanningsnytt.no

To av barnehagene har påklaget kravet til Fylkesmannen i Oslo og Akershus. Klagene er ikke ferdigbehandlet.

Byråd for oppvekst i Oslo kommune, Tone Tellevik Dahl (Ap), satte i gang granskningen av de private barnehagene.

– Hvorfor ser dere på økonomien i private barnehager?

– Vi ville sikre folks tillit til at pengene som overføres til barnehagene, brukes til å drive gode barnehager. Det forrige byrådet hadde en uttalt praksis på at de ikke skulle bruke tid på å se de private aktørene i kortene. Den rødgrønne regjeringen innførte krav om at kommunen skal drive tilsyn og sikre at pengene går til det de er ment å

Oslo kommune krever at fire barnehager betaler tilbake til sammen to millioner kroner etter tilsyn med private barnehager i kommunen. Byråd for oppvekst i Oslo kommune, Tone Tellevik Dahl, sier tilsyn på dette nivået ikke er blitt utført før.

ARKIVFOTO ERK M. SUNDT

gå til, sier Tellevik Dahl til Utdanning.

Tidkrevende

– Har tilsynet krevd ekstra kompetanse?

– Vi har en dyktig stab, både i økonomi og juridiske spørsmål. Bydelene skal drive tilsyn selv, men her så vi at vi måtte overføre den nødvendige kunnskapen til dem, sier Tellevik Dahl.

Oslo har i hovedsak sett på vilkåret i barnehageloven om at barnehagen ikke kan ha vesentlig lavere personalkostnad per heltidsplass enn i tilsvarende kommunale barnehager.

– I ett vedtak har dere også sett på overprising av leiekostnadene. Vil flere forhold i barnehagenes regnskap bli gransket?

– Vi vil granske forhold der vi mistenker at loven brytes.

Ikke overrasket

I første omgang gransker Oslo ti barnehager. Seks er ferdigbehandlet.

– Fire av seks kontrollerte barnehager må betale tilbake penger. Er dere overrasket over omfanget?

– Egentlig ikke. Det har ikke blitt drevet tilsyn på dette nivået tidligere. Dermed har ikke driverne hatt noen grunn til å frykte ettersyn av regnska-

pene deres. Vi hadde en siling i forkant, før vi konsentrerte oss om enkelte barnehager. De aller fleste som driver barnehage, er seriøse, men dersom folk skal ha tillit til både kommunene og barnehagene, er tilsyn med økonomien avgjørende.

Skal granske kjedene

– Vil dere granske alle de 400 private barnehagenes regnskap?

– Nei. Vi ser på regnskapene til alle barnehagene og vurderer så hvilke vi fører tilsyn med. Det gjelder å bruke ressursene våre godt. Dette er tidkrevende arbeid.

– Er det aktuelt å gå igjennom flere år enn 2014?

– Ja, vi vil se på nyere regnskap når de blir klare, og i enkelttilfeller kan det være aktuelt å gå lenger tilbake i tid.

– Dere skal se på kjeder også. Blir da hele eierstrukturene gjennomgått?

– Det håper jeg at vi får til. Om mulig vil vi kartlegge eierstrukturer der det er aktuelt.

– Andre kommuner som trenger bistand, har kontaktet dere for å kunne føre tilsyn. Har dere kapasitet til å bistå dem?

– Ja, vi bistår gjerne med råd og veiledning i hvordan andre kommuner kan gå frem, sier Tellevik Dahl.

● Finland

Forsøk med frivillig skolesvensk

● Finske elever i ungdomsskolen kan bytte ut obligatorisk undervisning i svensk med et annet fremmedspråk, melder NTB. Regjeringspartiet Sannfinländarna har stått bak forslaget. Elevene som deltar i forsøket, slipper svensk også i videregående opplæring.

Svensk er obligatorisk for elever på 7–9. trinn i finsk grunnskole, på videregående og ved yrkesrettede universitetsutdanninger. Offentlig ansatte må kunne besvare henvendelser på både finsk og svensk. Øst i Finland har flere uttrykt ønske om å få lære russisk i stedet for svensk.

● Lærertetthet

Tror ikke lærervedtak vil hjelpe

SV, Venstre og KrF mener at Arbeiderpartiets vedtak om lærernorm er for utydelig og dårlig.

TEKST Sonja Holterman | sh@utdanningsnytt.no

Verken Sosialistisk Venstreparti eller Kristelig Folkeparti er fornøyd med Aps vedtak om lærernorm. De mener vedtaket viser at Ap må presses til å foreslå gode nok regler for lærertetthet.

– Utydelig og lite forpliktende

På Arbeiderpartiets landsmøte 20.–23. april ble det vedtatt at kommunene skal få et tall på hvor mange elever en lærer skal ha ansvaret for. Partiet tallfestet ikke hvor mange elever dette er.

– Ap er vage på viktige punkt, og modellen er dårlig. De vil ha en norm, men nekter å si på hvilket nivå. Legger de opp til 15, 20 eller 30 elever per lærer? Videre vil de kun ha en norm for barnetrinnet. Men de sier ingenting om hvordan man kan hindre at 5.-10.klasse svekkes ved at midler overføres til barnetrinnet i en presset kommuneøkonomi, sier Anders Tyvand i KrF.

Heller ikke skolepolitisk talsmann i SV, Audun Lysbakken, er imponert: – Vedtaket er utydelig og lite forpliktende og er ikke løsningen på de overfylte klasserommene i norsk skole, sier han.

Krav på skolenivå

KrF er helt enige i at økt lærertetthet for de yngste elevene er vesentlig.

– Men «alle skal med», og derfor gjør vi det uten

å svekke tilbudet til de eldre elevene. Da kan man ikke ha en norm på kommunenivå. Alle barn trenger tid med læreren sin, sier Anders Tyvand i KrF.

SV ønsker også et krav til hver enkelt skole:

– Bare en norm på skolenivå og for hele grunnskolen vil gi elevene den lærertettheten de fortjener, sier Lysbakken.

– Jeg er usikker på hvor Ap egentlig vil med en lærernorm «minimum på kommunenivå». Det framstår som et typisk kompromissforslag som verken garanterer mindre klasser eller flere kvalifiserte lærere, sier Iselin Nybø (V).

SV-leder Audun Lysbakken mener forslaget fra Arbeiderpartiet om lærertetthet ikke er godt nok. Her er han på Tøyen skole i 2015.

FOTO TORSTEIN BØE / NTB SCANPIX

● Vedtatt på Arbeiderpartiets landsmøte:

«Ansette flere lærere, blant annet ved å innføre en norm for lærertetthet minimum på kommunenivå. Vi vil utrede utformingen for å sikre at hensynet til fleksibilitet og prioritering av skoler og elever med størst behov ivaretas. Bemanningsnormen skal i første omgang være fra 1. til 4. klasse, og ikke gå på bekostning av kvaliteten i de øvrige klassetrinn.»

– Positivt, men vagt

– Positivt, men vagt fra Arbeiderpartiet, sier leder i Utdanningsforbundet, Steffen Handal.

Handal mener Arbeiderpartiets vedtak er et positivt signal, men kaller det samtidig «vagt», ifølge udf.no. Han er glad for at Ap gikk lenger enn hva programkomiteen opprinnelig hadde gått inn for, med en norm på kommunenivå for lærertetthet for de yngste elevene.

– Det er bra at Aps landsmøte har lyttet til Utdanningsfor-

bundet og lærerne og foretatt viktige endringer i det opprinnelige forslaget fra programkomiteen.

Handal sier det er også både viktig og bra at Norges største parti «gjennom dette vedtaket slår fast at lærertetthet er en forutsetning for et godt og likeverdig skoletilbud i Norge, og at nasjonale krav må til for å sikre alle elever samme tilgang på lærerkrefter».

– Vi vil jobbe videre for på sikt å få Aps støtte for en norm på skolenivå, sier Handal.

Aktuelt navn

● **Hanan Mohamed Abdelrahman (36)**

Hvem

Underviser ved Lofsrud ungdomsskole i Oslo. Har mastergrad i grunnskolelærerutdanning med fordypning i matematikk og holder på med videre matematikkstudier. Har gitt ut bok om matematikk for elever og foreldre, driver med gratis leksehjelp og skriver om matematikk for Aftenposten Junior.

Aktuell

Vant Holmboeprisen for 2017. Prisen overrekkes på Oslo katedralskole 22. mai av kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen.

Ser matematikk overalt

Alt hun tenker, gjør og ser, forvandles til matematikk. Hennes matematiske kreativitet skaffer henne stadig nye meritter.

TEKST Kari Oliv Vedvik | kov@utdanningsnytt.no

FOTO J. M. Stenersens forlag

Hva betyr det for deg å vinne Holmboeprisen?

Det er veldig stort å vinne en så prestisjefylt pris. Jeg jobber jo ikke for å vinne pris, men det er en stor anerkjennelse for jobben jeg gjør.

Hvorfor ble du så interessert i faget?

På barneskolen slet jeg med matematikk, og jeg fikk til og med bekymringsmelding med hjem. Da jeg kom på ungdomsskolen, traff jeg den læreren som skulle lære meg matematikk og gi meg de verktøyene jeg trengte for å knekke koden. Denne læreren var så flink og varierte undervisningen, sånn at jeg til slutt elsket matematikk.

Hvor mye tid bruker du på forberedelser?

All tid jeg har. Jeg får ideer overalt. Det er ikke sånn at alle lærere trenger å gjøre som meg, men for meg er det sånn. Jeg klarer ikke å stoppe, jeg blir så revet med.

Du har gitt ut bok om matematikk for elever og foreldre, driver med gratis leksehjelp og skriver om matematikk for Aftenposten Junior. Hva blir det neste?

Drømmen er å ha matematikkquiz på TV. Jeg lager quizer med videoer i dag også for ungdommer, og har med matematikk. Det er så gøy når jeg ser at de liker det og lærer. Det å prøve ut nye ting og metoder synes jeg er morsomt.

Hvordan likte du deg på skolen?

Helt greit. Jeg var en vanlig elev, som trivdes det meste av tiden og hadde helt gjennomsnittlig interesse for fagene. Det går fint an å være helt vanlig og lykkes.

Du får holde en undervisningstime for det norske folk. Hva handler den om?

Praktisk bruk av matematikk, det er så vakkert. Matematikk er overalt, i mønstre i blomster og bygninger. Hvordan bruke termometre, lese lønnsstabeller og forstå politisk statistikk. Jeg hadde kanskje trengt mer enn én undervisningstime.

Hvilken kjent person ville du hatt som lærer?

Jo Røislien, han fra sifferprogrammet på TV Skikkelig kul fyr. Ham hadde jeg elsket å ha som lærer.

Hva liker du best med deg selv?

Det at jeg er blid og optimistisk. Jeg prøver å gi av meg selv, det er viktig for å gi elevene mine best mulig lærdom.

Er det noen du ville ha gitt straffelekse til?

Alle som sier at lærere jobber lite og har lange ferier, burde få straffelekse. Vi jobber ræva av oss. Det krever mye å skulle gi så mange ulike mennesker best mulig opplæring.

Hva er ditt bidrag til å redde verden?

Jeg bidrar ved å være tolerant og aksepterer at alle ikke er like.

Hvilke tvangshandlinger har du?

For at dagen min skal være hel, må jeg regne matematikk hver eneste dag. I tillegg lytter jeg ofte til James Brown og favorittsangen min, «I feel good».

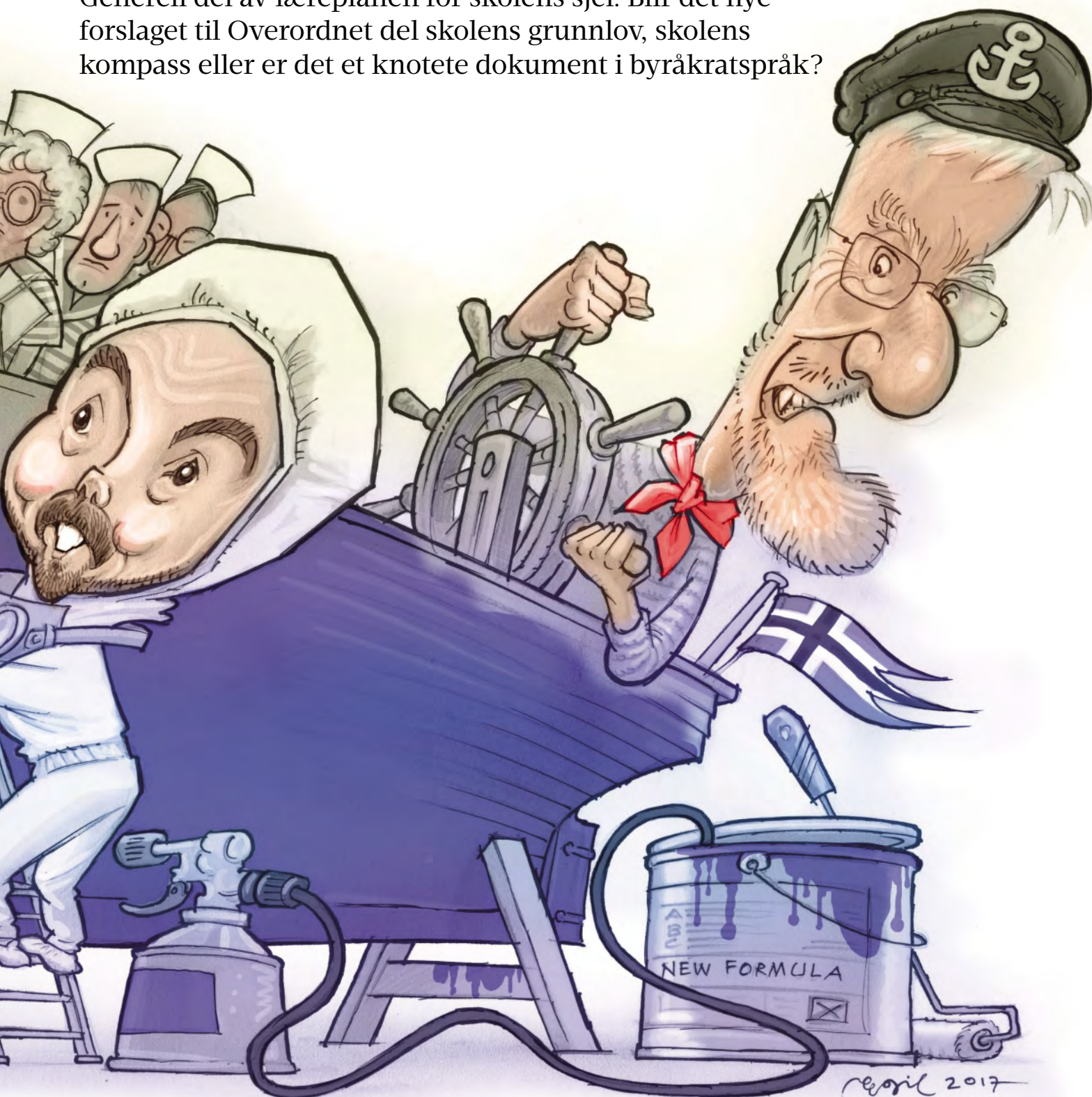
«Alle som sier at lærere jobber lite og har lange ferier, burde få straffelekse. Vi jobber ræva av oss.»

Kampen om

skolens **sjel**

Utdanningsforbundets leder Steffen Handal kaller Generell del av læreplanen for skolens sjel. Blir det nye forslaget til Overordnet del skolens grunnlov, skolens kompass eller er det et knotete dokument i byråkratspråk?

● Fornyelsen av Generell del

Generell del av læreplanverket ble innført av Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet i september 1993. Den utdyper formålsparagrafen i opplæringsloven, angir overordnede mål for opplæringen og inneholder det verdmessige, kulturelle og kunnskapsmessige grunnlaget for grunnskolen og videregående opplæring.

Nå skal Generell del fornyes. Kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen har foreslått at innholdet endres og at den døpes om til «Overordnet del – verdier og prinsipper».

Både kunnskapsministeren og leder i Utdanningsforbundet Steffen Handal håper på bred debatt. Høringsfrist er 12. juni. Kunnskapsdepartementet skal fastsette innholdet i dokumentet til høsten. Da vil det bli en forskrift som alle skoler skal følge.

TEKST OG FOTO Marianne Ruud | mr@utdanningsnytt.no
ILLUSTRASJON Egil Nyhus

«Generell del» av læreplanen skal fornyes. Utkastet som kunnskapsministeren ønsker å døpe om til «Overordnet del – verdier og prinsipper», er nå på høring. I april har hundrevis av lærere, skoleledere og andre deltatt på høringskonferanser landet rundt. Høringsfristen er 12. juni. Etter den tid skal Kunnskapsdepartementet fastsette Overordnet del som en forskrift alle skoler skal følge.

Det er 24 år siden Generell del ble utformet. Den er inndelt i syv kapitler. Det meningsseekende menneske, det skapende menneske, det arbeidende menneske, det allmenndannede menneske, det samarbeidende menneske, det miljøbevisste menneske og det integrerte menneske. Arkitekten bak var tidligere utdanningsminister Gudmund Hernes (Ap).

Skøyen skole bruker Generell del aktivt
Ifølge Kunnskapsdepartementet er dagens Generell del ikke i bruk på to av tre skoler. Men mange lærere er uenige og mener innholdet ligger i ryggmargen.

På Skøyen skole i Oslo jobbes det systematisk med Generell del på alle trinn hvert eneste år. Skoleåret deles inn etter de syv mennesketypene i Generell del. En av dem som var med på å innføre ordningen, var Steffen Handal, leder i Utdanningsforbundet. Handal, som liker å kalle Generell del for skolens sjel, fikk permisjon fra lærerjobben da han ble heltids tillitsvalgt i Utdanningsforbundet. Likevel lever det faglige opplegget han ivret for i beste velgående et tiår etterpå.

Handal smiler bredt når han får vite det. Nå håper han på stort engasjement blant Utdanningsforbundets medlemmer i forkant av at organisasjonen skal levere høringsuttalelse.

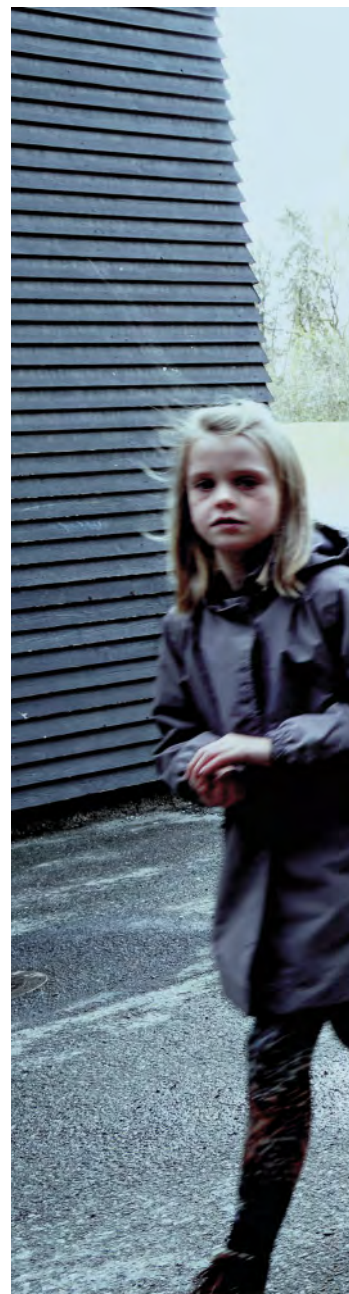
Oppsummert i rektorkjedet

– Se, her henger det, sier rektor Anne Helga Jarnholt og tar med seg Utdanning inn på kontoret.

Det var Steffen Handal som i sin tid fikk laget dette sammen med lærer i kunst og håndverk, Mette Moen. Jarnholt hefter rektorkjedet ned fra knaggen og tar det rundt halsen. Kjedet er laget av knapper og glansbilder. I hver plastsirkel står det navn på de syv mennesketypene i Generell del. Rektor bruker kjedet hver gang skolen arrangerer fellessamling i idrettshallen. Det skjer syv ganger i året.

Jarnholt forteller hvordan de jobber med Generell del på Skøyen:

– Hvis temaet for de neste ukene er «Det arbeidende menneske», spiller elevene ulike yrker på scenen under fellessamlingen, for eksempel baker eller ingeniør. Vi tar også i bruk musikk og dans. I de ukene når vi tar for oss «Det miljøbevisste

På Skøyen skole har den blå boka til Gudmund Hernes' Generell del vært i flittig bruk. Lærer og tillitsvalgt Haakon Westlie og lærer Kenneth Kattem bruker inndelingen i ulike mennesketyper aktivt. Sammen med rektor Anne Helga Jarnholt forbereder de seg på debatten rundt «Overordnet del».

menneske», er elever fra et bestemt trinn med på gjenbruksstasjonen og Rusken-aksjonen.

– For hver fellessamling gir vi ansvaret for det faglige opplegget til et klassetrinn. Elevrådet er også aktivt involvert, forteller hun.

Jarnholt tar fram et velbrukt eksemplar av den blå boka, «Læreplanverket for den tiårige grunnskolen», som Hernes fikk produsert og som grunnskolelærerne fikk hvert sitt eksemplar av i 1996. Hun har også med seg en utskrift av høringsutkastet til Overordnet del som hun så vidt har rukket å lese, men ikke diskutert med personalet sitt ennå.

Elevene på Skøyen skole er nok mer enn gjennomsnittlig opptatt av Generell del. Det samme er lærerne. På personalrommet møter vi tillitsvalgt Haakon Westlie, som er kontaktlærer i 2. klasse og kontaktlærer Kenneth Kattem som er kontaktlærer i 7. klasse.

Utdanning vil gjerne vite hva slags forhold de to lærerne har til Generell del.

– Jeg begynte som lærer i 1994, året etter at Generell del ble vedtatt. Så jeg har et langvarig forhold til den delen av læreplanen. Måten vi jobber med innholdet på her, gjør at vi kanskje bruker den mer bevisst enn på andre skoler, sier Westlie.

– Jeg var bare 12 år da Generell del ble vedtatt. Så da den kom, var jeg ikke særlig opptatt av sånt, innrømmer Kattem og ler.

Men selv om han ikke hadde noe forhold til planen som 12-åring, har han definitivt fått det i sin nåværende jobb. Han forteller: – Hver gang vi starter opp med ett av de syv temaene, har hvert lærerteam et tverrfaglig møte der vi legger opp til et fagovergripende opplegg.

– Da vi fikk vite at Utdanning skulle komme hit, utførte jeg en liten test på elevene mine for å sjekke om de hadde noe forhold til Generell del.

Rektorkjedet til Anne Helga Jarnholt på Skøyen skole består av knapper og glansbilder. Det ble i sin tid laget av lærer Steffen Håndal i samarbeid med lærer i kunst og håndverk Mette Moen. Kjedet har navn på de sju mennesketyper i Generell del.

>

«Når Generell del er en rød tråd gjennom hele året, er det lettere å ta opp tverrfaglige temaer som menneskeverd, mangfold og miljøbevissthet.»

Haakon Westlie, lærer ved Skøyen skole i Oslo

Det var ikke vanskelig å få dem i tale. Vi begynte å diskutere hva som menes med det miljøbevisste menneske. Kan det også handle om klassemiljøet? spurte en av elevene. Så fikk vi en diskusjon rundt det, forteller Kenneth Kattem.

Han poengterer at de ulike mennesketypene kan favne mange ulike temaer.

– Noen av temaene er litt mer konkrete, som det samarbeidende menneske, mens begrepet «det allmenndannede menneske» er litt mer fjernt for dagens elever. Men da blir det opp til oss lærere å konkretisere det, sier Kattem, som er allmennlærer med et særlig ansvar for matematikk.

Også Westlie underviser i matematikk og er realfagsansvarlig på trinnet.

– Når Generell del er en rød tråd gjennom hele året, er det lettere å ta opp tverrfaglige temaer som menneskeverd, mangfold og miljøbevissthet. Ellers skal vi jo forholde oss veldig mye målbart, sier Westlie.

Høringskonferanser

For å få flest mulig til å engasjere seg i debatten om ny generell del, arrangerte Kunnskapsdepartementet høringskonferanser i Bergen, Tromsø, Trondheim, Kristiansand og Oslo. Til hver konferansene kom rundt 200 deltakere.

Stinn brakke. Høringskonferansene som ble holdt landet rundt, var fullt tegnet. Her snakker kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen til 300 deltakere i Samfunnssalen i Oslo. – Jeg får nesten lyst til å synge «Seieren følger våre faner», sa han i innledningen.

Mari Eggen Sager fra FN-sambandet etterlyste verdensborgeren og bærekraftsmålene.

Madeleine fra Forandringsfabrikken etterlyste elevperspektivet i Overordnet del. Hun lurte på hvorfor ordet kjærlighet ikke er nevnt. – Kan man pålegge lærere å gi elevene kjærlighet? spurte en deltaker. – Kan man la det være, repliserte Steffen Handal.

Sølvi Lillebø Remøy, oppvekstsjef i Herøy kommune, deltok på høringskonferansen i Trondheim. Hun sitter i en av Kunnskapsdepartementets fokusgrupper som representant for KS. Hun har deltatt i arbeidet med høringsutkastet og sier det har vært viktig å få det kort og konsist og ikke for ullent.

Remøy sammenligner Generell del med et skipsskrog, selve fundamentet for skolens samfunnsoppdrag.

– Baugen på skipet er formålsparagrafen. Skoleledere og lærere er det kompetente mannskapet. Skipet skal kunne ta seg mellom holmer og skjær i storm og stille, og det skal ta seg ut på verdenshavene.

På høringskonferansen i Trondheim sa lærer Sindre Sandbakk at han regner seg som moderat kristen, men slår likevel ikke opp i Bibelen hver morgen for å finne ut av hvordan han skal organisere dagen sin.

– På samme måte er det med Generell del. Helt

siden jeg gikk på lærerutdanningen, har den bare vært en del av det verdigrunnlaget vi jobber etter, sa Sandbakk.

Etter at høringsfristen går ut 12. juni, skal Kunnskapsdepartementet bearbeide det endelige dokumentet til en forskrift høsten 2017. Overordnet del skal ikke tilbake til Stortinget.

Mari Eggen Sager fra FN-sambandets avdeling i Trondheim reiste seg på høringskonferansen for å etterlyse verdensborgeren.

– I forslaget til ny Generell del av læreplanen er verdensborgeren fraværende. Det mener vi i FN-sambandet er en stor svakhet i et dokument som skal vise sammenhengen mellom skolens formål og innhold, sa hun.

– I stortingsmelding 28 står det at elevene skal mestre livet i verden både som statsborgere, medborgere og verdensborgere. Da må de lære seg noe om det globale perspektivet. De må se at dersom en bedrift i Nord-Trøndelag går konkurs, så kan det ha en sammenheng med fall i oljeprisen eller

svingninger i valutakursene. Og Norge har forpliktet seg til FNs bærekraftsmål, som er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030.

En annen som reiste seg, var Madeleine fra Forandringsfabrikken. Hun fortalte at unge over hele Norge er blitt spurt av Forandringsfabrikken hva de synes er viktigst. Svarene som går igjen, er verdiene samarbeid, åpenhet, ydmykhet og kjærlighet. Vi håper dere vil skrive disse inn i ny Generell del.

– Kjærlighet handler om at de voksne bryr seg om elevene og viser oss menneskevarme. At de bruker ord som gjør at barn kan oppleve trygghet. Med varme i bunnen kan voksne sette grenser og ha forventninger. Ikke alle av oss får nok kjærlighet hjemme, og trenger det veldig. Når vi kjenner at en voksen er glad i oss, gir det respekt, sa Madeleine og ble møtt med applaus fra salen.

>

Paneldebatt om Generell del på høringskonferansen i Trondheim med professor Thomas Dahl, Erling Barlindhaug fra KS, Tormod Korpås fra sentralstyret i Utdanningsforbundet, oppvekstsjef i Herøy kommune Sølvi Lillebø Remøy og lærer Sindre Sandbakk ved Ørsta ungdomsskole.

Handal vil ha et mer deltakende elevsyn

– Det er bra at departementet har lagt opp til en åpen og inviterende prosess. Høringskonferansene har gitt alle med meninger om verdigrunnlaget for skolen en mulighet til å bidra, sier Steffen Handal, leder i Utdanningsforbundet.

– Hvordan bør prosessen være videre med «Overordnet del?»

– Jeg håper mange lærere og ledere i skolen vil bruke tiden som gjenstår til å diskutere de verdimessige sidene ved utdanningen og bidra med forslag til forbedring av høringsutkastet. Jeg håper lokale skolemyndigheter legger til rette for gode prosesser i høringsrunden, sammen med skolens folk, sier han og fortsetter:

– På høringskonferansen i Oslo løftet statsråden, i likhet med flere av innleiderne, fram behovet for at spenningene i samfunnsmandatet må diskuteres kontinuerlig. Det er jeg veldig enig i. Statsråden bør dessuten merke seg at flere ønsker at dokumentet løfter fram et mer deltakende elevsyn. I tillegg har flere pekt på at begrepet grunnleggende ferdigheter, i Kunnskapsløftet, har svakheter. Ludvigsen-utvalget anbefalte regjeringen å gå bort fra begrepet, noe som ikke er tatt til følge, påpeker Handal.

– Selv om språket i dagens Generell del møter motbør, er det også mange lærere som er glad i måten denne delen av læreplanen er formulert på. Hva tenker du om det?

– Nesten alle innleiderne har vært opptatt av at språket i utkastet til Overordnet del er for byråkratisk og at dokumentet ikke i stor nok grad motiverer til bruk i det daglige.

– Rita Helgesen, leder i Norsk Lektorlag, foreslo på høringskonferansen at Kunnskapsdepartementet burde søke språklig hjelp fra forfattere, retorikere og filosofer. Er du enig?

– Vi har spilt inn tidligere at det kan være klokt av Kunnskapsdepartementet å hente inn hjelp i arbeidet med å finne et språklig uttrykk som inspirerer og motiverer, svarer Handal.

– Overordnet del skal ikke tilbake til Stortinget. Hva synes du om det?

– Det er et paradoks at ikke alle partiene på Stortinget ønsker å være med på å ferdigstille Overordnet del av læreplanen, men at de samme partiene bruker så mye energi og politisk kraft på å diskutere K'en i KRLE-faget. Etter det jeg kjenner til, var Sosialistisk Venstreparti (SV) innstilt på å behandle Overordnet del i Stortinget, men de var visst forholdsvis alene om det.

ARKIVFOTO STIGWESTON

Den generelle

Som utdanningsminister reformerte Gudmund Hernes hele utdanningssektoren fra barnehage til høyere utdanning.

Den tidligere Ap-statsråden ledet det daværende Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet fra 1990 til 1995. Vi treffer Hernes på BI i Oslo, der han er professor II og fortsatt foreleser. Han er også tilknyttet stiftelsen FAFO som forsker.

Selv om Gudmund Hernes fortsatt er en flittig samfunnsdebattant, blogger og foredragsholder, har han de siste årene holdt en lav profil i de pågående skolepolitiske debattene. Men i Morgenbladet tillater han seg av og til et par friske meningsutvekslinger med nåværende kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen.

Fra vugge til disputas

– Hva var bakgrunnen for at det ble laget en Generell del?

– I løpet av våren 1991 ble det besluttet å gjennomføre reformer for grunnskolen, videregående opplæring og høyere utdanning. Seksåringene kom inn i skolen, skolefritidsordningen ble etablert, alle fikk lovfestet rett til videregående opplæring og fagopplæringen ble integrert. Dette skjedde mot Høyres og Fremskrittspartiets stemmer. I høyere utdanning ble Norgesnett etablert, med sammenslåing, spesialisering, samordning og ekspansjon. Det ble lagt vekt på å se utdanningsverket som et hele, som det ble sagt: «fra vugge til disputas». Derfor var det nødvendig å tenke gjennom hvilke bærende idéer det skulle bygge på, og hvilken retning de skulle gi. Utgangspunktet for Generell del var en detaljert gjennomgang av formålsparagrafene for alle de ulike utdanningsløpene, sier vår tidligere utdanningsminister.

– Hva synes du om at nåværende regjering ønsker å beholde Generell del?

– Vil man ha den, må man vite hva man vil med

«Teknologi skifter, verdier varer.»

Gudmund Hernes
tidligere kirke-, utdannings- og
forskningsminister

elle delens far

den. Overordnet del, som nå foreligger, startet med et håp, og vi venter fortsatt.

– Kunnskapsministeren ønsker en åpen og inviterende prosess. Derfor arrangerer departementet høringskonferanser landet rundt. De ber også om innspill på blogg, samt høringsuttalelser. Hva synes du om arbeidsformen?

– Den er ikke bare prisverdig – men med internettet er det nå fullt mulig. Likevel er mitt inntrykk at selv om mange de siste tre årene har dunket i taket med kosterasket, har nesten ingen fått vite hva som foregikk på loftet – før høringsutkastet ble lagt frem. Da først kom ministeren ned fra loftet, eller som Moses ned fra fjellet, med sine tavler som nå er ute til høring.

– Har jobbet lenge, men ikke vel

– Kunnskapsdepartementet har nå jobbet i snart tre år med å fornye Generell del. Hva er ditt førsteinntrykk av høringsutkastet?

– Førsteintrykket er at departementet har jobbet lenge, men ikke vel. Man startet med noen løse tanker om hva man ville – revidere og fornye – men ikke noe gjennomtenkt syn på hva man ville ha. Og noe av det man siktet mot, ser nå nesten ut til å være glemt. For eksempel ble det sagt at man måtte ha en ny Generell del fordi formålsparagrafen for skolen var endret. Ja, den er «ny» – men innholdet fletter sammen tankene i de formålsparagrafene som ble avløst. Mer enn det: Den nye formålsparagrafen er jo en forfetting av Generell del, og Generell del er en utdyping av formålsparagrafen, slik Ingeborg Tveter Thoresen så fyndig viste på Utdanningsnytt.no i oktober, sier Hernes og fortsetter:

– For det andre ble det påstått at Generell del ikke passet for det nye multikulturelle Norge vi har fått. I Overordnet del er det litt kjøkkensosiologi om dette. Men skal ikke verdiene i Generell del binde på tvers av opprinnelse, etnisitet eller tro, og uavhengig av om hvorvidt statskirken er opphevet? For det tredje ble det hevdet at vi trengte en ny Generell del fordi verden er blitt digital. Og

På spørsmål om han skrev Generell del på hytta, svarer Hernes: – Hvis et slikt dokument skal framstå med klar arkitektur og bærende linjer, må alt redigeres under et samlet sikte. Men dette var et kollektivt prosjekt, og jeg kan navngi de mange som har sine fingeravtrykk på sidene. Røe Isaksen kan gjerne få låne hytta på Ustaaset. Det kan være til hjelp for ham.

ja, det har gitt nye utfordringer – bygdetullingene har tatt til nettet og vi kan alle lures av alternative fakta. Men er det nye normer for netttroll vi prøver å lage? Vi prøver vel holde fast ved at også de må opptre hensynsfullt og høvisk, som oss alle – slik det gjøres gjeldende i Generell del? Der sies det også: «Den forskning som sprenger grenser for hva som er mulig, må møtes av verdier som setter grenser for hva som er tillatt», sier den engasjerte professor og oppsummerer seg selv:

– Kort sagt: Teknologi skifter, verdier varer. Og når man skal møte «fake news», må vel hovedsaret være det som gis i Generell del: «Vitenskapelig metodikk består av prosedyrer for ikke å bli lurt – hverken av seg selv eller andre».

– Rotete og knotete

– På høringskonferansene har både innledere og deltaker sagt at språket er for byråkratisk, og at det dermed ikke inspirerer. Lektorlagets leder Rita Helgesen sa på høring i Oslo at departementet bør få hjelp av retorikere, forfattere og filosofer. Er det en god ide?

– Ja, det er uforståelig for meg at departementet har jobbet i tre år med et så rotete og knotete dokument som resultat. Det er stint av sosiologisk snusfornuft, pedagogisk sjargong, av klisjeer og gjentakelser. Spørsmålet er: Hvem har rippet rød-blyanten? Hva vil selveste PISA si? Tidligere Høyre-politiker og forfatter Lars Roar Langseth ville aldri sluppet et slikt dokument ut av departementet. Jeg skjønner ikke at Røe Isaksen vil at dette skal være monumentet over ham, sier Hernes.

– Uhørt å gå utenom Stortinget

– Ny «Overordnet del – verdier og prinsipper» har høringsfrist 12. juni. Den endelige planen skal ikke behandles i Stortinget, men bli til en forskrift som fastsettes av Kunnskapsdepartementet høsten 2017. Hva synes du om det?

– Etter høring og omarbeiding gikk Generell del til Stortinget, som sluttet seg til den, uten endringer. Her dreier det seg om skolens mest sentrale forskrift. Den skal artikulere selve kjernen og nerven i virksomheten – for hele skoleløpet og for alle i landet. Den skal fortelle hva vi ønsker å bli og hva vi ønsker nasjonen skal være. At dokumentet – etter høringen – ikke skal inngå i nasjonalfor-samlingen, er ikke bare merkverdig. Det er uhørt, sier Hernes.

– Ikke stampeprosa

– Hva er årsaken til at Generell del har overlevd i 24 år uten revisjon?

– Når den har overlevd et kvart århundre, er det nok fordi Generell del er fortettet og målbar et rikt syn på skolens brede mål som ikke bare lærerne delte, men som også foreldre og elever kunne identifisere seg med, og som ga det samme ekko hos alle, sier Hernes.

– Du har fått kritikk for at Generell del er for styrende, at språket er for svulstig, at de ulike mennesketypene er en form for kommunisme. Hva har du å si til den kritikken?

– At et dokument som utgjør sentralpilaren i hele utdanningsverket og ovenikjøpet skal ha status som forskrift, ikke skal være styrende, er en selsom tanke. Og ja, stilen i Generell del var ikke stampeprosa. Språket var ment å være litt trollstemt. Kommunisme? Jeg tror ikke mennesketypene som er beskrevet i Generell del likner på Sovjetmennesket. Både Putin og Stalin ville nok også lagt Generell del til side, slik Røe Isaksen har gjort, sier han og legger til:

– Mitt motspørsmål ville være: I den nye Overordnet del, finnes det en eneste forlosende formulering, en eneste minneverdig setning? Hvem vil ta med seg dette dokumentet for å vise til lærere, elever eller foreldre i utlandet?

– Steffen Handal kaller Generell del for skolens sjel. Isaksen kaller den vakker og poetisk, samt roser innholdet. Vil de som står til rors på dagens skoleskip holde sto kurs framover eller vil kursen endre seg med ny Overordnet del?

– Ja, en generell del skal som skolen selv ikke bare innpode «kompetanser» men også nøre sjelen. Isaksen faller for klisjeen å karakterisere Overordnet del som skolens «kompass». I speidaren lærte jeg at et kompass har misvisning.

– Sølvi Lillebø Remøy, oppvekstsjef i Herøy kommune, sammenligner Generell del med et skipsskrog, selve fundamentet i skolen. Baugen er formålsparagrafen. Skoleledere og lærere er det kompetente mennesket.

– En original og morsom metafor! Oppvekstsjefen bør tilby Kunnskapsdepartementet skrivehjelp.

Isaksen vil gjøre Overordnet del til kompass i skolen

Den generelle delen av læreplanen skal gjøre barna i stand til å møte en ukjent framtid, poengterer kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen (H).

På spørsmål om hvorfor Generell del bør fornyes, svarer Isaksen: – Dagens generelle del ble skrevet i 1993. I dette året ble den første norske nettsiden laget på World Wide Web. Sovjetiske rubler ble byttet med russiske rubler. Gro Harlem Brundtland var statsminister. Med andre ord: Norge og verden har endret seg mye på 24 år. Skolen har både fått en ny formålsparagraf og vært igjennom flere store reformer.

– Vi trenger en generell del av læreplanen for å gjøre barna best mulig i stand til å leve og jobbe i en fremtid vi ikke kjenner. Derfor har vi sendt ut på høring et forslag til en helt ny «grunnlov» for skolen. Jeg har foreslått å kalle den «Overordnet del – verdier og prinsipper» og gjøre den til kompasset skolen bruker i sitt arbeid. Den skal sikre at skolens brede samfunnsmandat tas på alvor.

Isaksen mener dagens generelle del har mange kvaliteter.

– Dem er det viktig å ta vare på. Det er ingen grunn til å fornye bare for å fornye. Skolen skal ta vare på en kjerne som ikke endres over tid, noen felles verdier og et fundament av kunnskap, men samtidig endre seg i takt med nye tiders krav. Nå har samfunnsendringene nådd så langt at det er behov for å fornye, sier Isaksen.

– Hvilke samfunnsendringer bør man ta hensyn til i ny generell del?

– Samfunnet har alltid endret seg. Men nå går det ekstra raskt. Det norske samfunnet blir mer mangfoldig, og hverdagen og arbeidslivet forandrer seg, ikke minst på grunn av ny teknologi og internasjonal påvirkning. Skolen skal dessuten stå imot udemokratiske tradisjoner, holdninger og adferd som ønsker å begrense grupper og enkeltmenneskers frihet, understreker han.

Livsmestring

– Skolen skal samtidig ta vare på en kjerne som ikke endres over tid, viktige felles verdier og et

fundament av kunnskap. Den skal også endre seg i takt med ny kunnskap og nye krav. Skolen og lærerne skal fortsatt være med og bidra til at dagens barn og unge blir fremtidens voksne på en god måte. De skal mestre livet, finne sin plass i samfunnet og ha kvalifikasjoner til et arbeidsliv som vi ikke vet hvordan vil se ut.

Isaksen ønsker seg flere innspill underveis i arbeidet med ny Overordnet del:

– Vi vil ha sektoren med hele veien, ikke bare på oppløpssiden, som en høringsrunde ofte er.

– Hvordan vil du at lærere, skoleledere, skoleiere, elever, foreldre og andre skal engasjere seg i arbeidet med ny generell del?

– Vi vil gjerne få opp enda flere tanker før vi utarbeider en fornyet generell del. Vi trenger innspill fra de som står i klasserommet hver eneste dag, og de som er opptatt av skolens brede lærings- og dannelsesoppdrag, sier Isaksen.

– I hvilken grad vil du ta hensyn til innspillene?

– Generell del sier mye om hvilket stort oppdrag skolen har. Derfor er det viktig for meg at den skal bli noe som hele skolesektoren er fornøyd med, noe de har hatt innflytelse på. Uten at alle de som skal bruke ny generell del, er fornøyd med resultatet og blir inspirerte til å bruke den i skolehverdagen, er det liten grunn til å fastsette en ny generell del. Derfor er innspillene svært viktig for å lage noe som sektoren trenger og vil ta i bruk, avslutter Isaksen.

«Norge og verden har endret seg mye på 24 år.»

Torbjørn Røe Isaksen
kunnskapsminister

«Sjelen i en lund er nattergalen.»

Karen Blixen, dansk forfatter (1885–1962)

● Litteratur

Nye juryklasser til Ungdommens kritikerpris søkes

Sju klasser skal utgjøre juryen for Ungdommens kritikerpris 2017/18. Alle klasser i videregående skole kan søke.

ILL. FRA ARKIVET TONE LILENG

9. mars ble Ungdommens kritikerpris tildelt Nina Lykke for romanen «Nei og atter nei». Til stede var juryens 160 ungdommer, åtte nervøse forfattere, redaktører og media.

Sju klasser skal utgjøre juryen for Ungdommens kritikerpris 2017/18. Alle klasser i videregående skole kan søke. Foreningen Les ønsker søknader fra hele landet, både allmenn- og yrkesfaglige studieretninger. Yrkesfaglige linjer oppfordres til å søke. De sju utvalgte klassene skal lese åtte bøker, nominert av en jury fra Norsk kritikerlag. Klassene skal kåre den boka de synes er best og dele ut prisen til vinneren på Kulturhuset Sentralen i Oslo i mars 2018. Prisen er et samarbeid mellom Foreningen Les, Norsk Kritikerlag, Utdanningsforbundet og Den norske Forleggerforening.

Søknadsfrist er 28. mai 2017, og søknaden sendes bjarte@foreningenles.no. For mer informasjon, ta kontakt med Bjarte Bakken i Foreningen Les, 975 69 190 / bjarte@foreningenles.no.

● Nasjonsbygging

Studiehefte og DVD om nasjonsbygging

I kampen for norsk identitet og gjenreising av nasjonale verdier midt på 1800-tallet sto presten Magnus Brostrup Landstad. Hans innsamling av norske folkeviser, sagn, ballader og salmer inspirerte både diktere og malere. I et studiehefte og en DVD-film om presten guider forfatteren og

historikeren Karsten Alnæs og tidligere programsekretær i NRK, Olav Vesaas, gjennom midten av 1800-tallet i Norge.

– Landstads norske folkeviser vakte stor oppmerksomhet da de kom ut i 1853. At han skrev ned og publiserte folkeviser, gamle sagn og historier, ble av flere ansett som kjetterisk, sier Alnæs i en pressemelding.

Studieheftet tar utgangspunkt i norsk læreplan generell del og samfunnsfag, beregnet som supplement i samfunnsfag, norsk og KRLE i ungdomsskolen. Det inneholder også forslag til øvings- og arbeidsoppgaver. Heftet foreligger både på bokmål og nynorsk. Redaktør er Harald Pettersen, i samarbeid med produsent Kjell Eriksen, lektor Bergit Lisleåsheim Telnes og Nasjonalt Landstadsenter.

For mer informasjon, kontakt Harald Pettersen, tlf.: 91 57 84 55, harapett@hotmail.com.

● Løsning

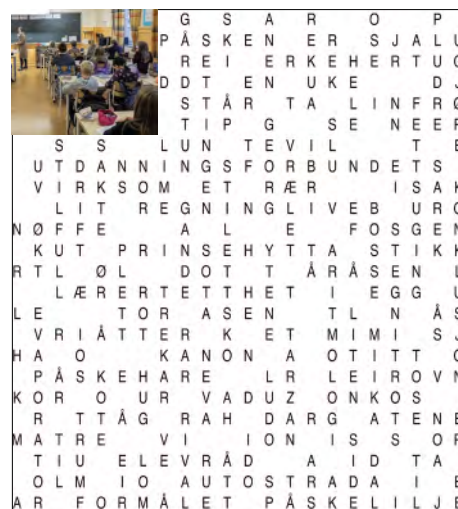
Påskekrystord

Vinnerne av påskekrystordet er:

Ann Britt Ervik, 5416 Stord

Sidsel Berger Kirkerød, 1719 Greåker

De vil motta en boksje på kr. 500,-. Vi gratulerer!

● Dikt

FOTOEMANUELA.FREEMAGES.COM

Attmed havet

Når fjorden ligg stille som pynta tel fest,
og lysan i mørtna seg stave,
då føler eg meg som ein heimkommen gjest,
då hører eg tel attmed havet.
Og havet, det taler tel meg:
– Hør melodien fra fjorden!
Han kjem ifra begge si'en.
Og hører du etter,
så nynnes det lett
nedover lien'.

Kato Løvstad

● Japan

Elever som ble evakuert og måtte skifte skole etter Fukushima I-ulykken i 2011, er de seneste ofre for særlig brutal og langvarig mobbing i japanske skoler. Bildet er et illustrasjonsfoto.

FOTO GORGO, WIKIMEDIA COMMONS

● Spania

Seks timer hver hverdag på nettet

22 prosent av spanske elever bruker nettet mer enn seks timer per hverdag, skriver nettstedet til avisen Canarias7, som gis ut på Kanariøyene, idet de siterer det spanske nyhetsbyrået EFE.

Sju av ti elever oppgir at de føler seg veldig stresset når de ikke kan koble til nettverket, ifølge PISA-testen 2015.

– De mest isolerte skoleelevene er de som bruker Internett mest. Det er bra at lærere og foreldre kjenner til dette. Ekstrem bruk av Internett henger sammen med sosial isolasjon, uttaler direktør for utdanning, OECD Andreas Schleicher, i rapporten «Elevtrivsel». Der meldes det også at de 15-årige spanske elevene som surfer mest, deltar mindre i timene, ankommer seint og har mer fravær. Elevene oppgir Internett-bruk til i gjennomsnitt 206 minutter i helgene og 160 minutter hverdager. Gjennomsnittet for OECD er 186 og 147.

● Brasil

FOTO PRIVAT

Lærer endret frisyre for å støtte mobbet jente

Læreren Ana Barbara Ferreira fra São Paulo merket at en av elevene hennes virket trist etter at hun hadde blitt latterliggjort av en gutt som hadde sagt håret hennes var stygt. Dagen etter møtte læreren i klassen med lik frisyre som eleven, melder BBC.

– Da hun så meg, kom hun løpende for å klemme meg og si at jeg var vakker. Da sa jeg til henne «I dag er jeg pen, sånn som deg!» Læreren postet et bilde av de to sammen på Facebook, og innlegget er likt av mer enn 142.000 mennesker og delt 30.000 ganger.

Traumatisk og utbredt mobbing i skolene

Elever som ble evakuert og måtte skifte skole etter Fukushima I-ulykken i 2011, er de seneste ofre for særlig brutal og langvarig mobbing i japanske skoler, ifølge det ukentlige nyhetsmagasinet The Economist 12. april. Selvmord topper dødsårsakslisten for japanske barn og ungdom i alderen 10–19 år, og første skoledag er hyppigste dato for dette. Ifølge Mitsuru Taki i Utdanningsdepartementet tar mobbing som oftest form av en større gruppe som mobber ett individ. Konformitetskravet står sterkt, og Erika (18), som sluttet ved

en skole etter å ha blitt mobbet, røper at lærerne sa hun måtte slutte hvis hun ikke tilpasset seg.

På PISA-testene skårer japanske elever lavere enn nesten alle andre land når det gjelder skoletrivsel. Lærerne overser problemet, eller verre: En rapport antyder at 12 prosent av lærerne har deltatt i mobbing. Mobberne blir, til tross for en antimobbelov i 2013, sjelden straffet. I 2014 ble det rapportert 188.057 tilfeller, men i bare to av dem ble noen straffet.

● Nigeria

Skole ble stengt fordi rektor og lærere skulket

Regjeringen ga 10. april ordre om øyeblikkelig stenging av en videregående skole i Yauri fordi alle lærerne og rektor var fraværende. Disse ble beordret å rapportere til departementet for egnede sanksjoner. Representanten for myndighetene, Muhammadu Magawata, som ga ordren, inspiserte Day Secondary School Makirin da fraværet ble opp-

daget. – Til samlingen kl. 08:00 møtte verken rektor eller de ansatte opp, bare elevene. Dermed besluttet jeg å stenge skolen, sier han til den nigerianske avisen The Nation. Oppmøtet til ansatte i skolen skal nå registreres, og ansatte som uteblir fra arbeidet i fem dager utvises, mens fraværende i tre dager suspenderes.

FOTO RBK.NO

● Eleven

Hovedtrener for Rosenborg Kåre Ingebrigtsen (51). Også kjent under tilnavnet «Brutter'n». Har ledet laget til seier i både cup og eliteserie de to siste årene. Er i gang med ny fotballsesong.

● Læreren

Tore Lindseth var lærer ved Utleira skole i Trondheim. Lindseth døde i 2013, i en alder av 65 år, etter om lag 35 år som lærer.

Læreren var **forbildet** han levde opp til

Favorittlæreren var noe eleven ville bli: Rosenborg-spiller. Eleven skulle etter hvert spille på, og er i dag trener for, det samme laget.

TEKST Kari Oliv Vedvik | kov@utdanningsnytt.no

Som liten visste ikke Kåre Ingebrigtsen at han skulle bli det lærer Tore Lindseth var på fritiden. I 2.-6. klasse hadde han Tore Lindseth som lærer i enkelte fag.

– *Hva gjorde Lindseth som gjør at du husker han så godt?*

– Han spilte jo på Rosenborg. Dermed var han en av heltene som vi snakket om etter hver helg. Rosenborg var et topplag også da, selv om de ikke vant mesterskap i perioden 1973–1980.

– Han var i godt humør og virket positivt inn på klasse miljøet. Selvsagt fulgte han godt med gutta i klassen når de spilte fotball, og han deltok gjerne, sier «Brutter'n» til Utdanning.

Tilnavnet fikk han av lagkamerat Jahn Ivar «Mini» Jakobsen da de spilte sammen i Rosenborg på slutten av 1980-tallet.

Aktive gutter

– *Kan du komme på konkrete episoder fra skoletiden din?*

– Vi tøyde nok grensene i skolehverdagen. Det var spennende å finne ut hvor grensen gikk. Vi kastet snøball på bilene i Utleirvegen for så å stikke av og gjemme oss. Inne på Risvollan-senteret var det ikke lett å finne oss. Dette skjedde nok etter skoletid, på skolevegen hjem. Å holde styr på

elevene, i første rekke guttene, var nok ikke det enkleste for lærerne. Utleira skole var en av de første skolene med åpent landskap, en overgang både for elever og lærere. Vi var nysgjerrige på hva som foregikk lenger borte i landskapet. Det hendte at noen av oss løp bort til de andre trinnene av og til.

– *Lærte denne læreren deg noe du har hatt bruk for senere i livet?*

– Vi lærte jo at dersom læreren gjorde undervisningen spennende og interessant, så lærte man! Mine lærere var flinke til dette. Det gjelder i livet ellers, og man skal jo lære noe hele livet, hver dag.

– *Trivdes du på skolen?*

– Ja, jeg trivdes på skolen. Alle friminutter var preget av sportslig aktivitet. Fotball var prioritert nummer 1 for oss.

Bruker daglig lærertriks

– *Hva kunne vært bedre på din skole?*

– Det er egentlig litt vanskelig å si. Det åpne landskapet på skolen var kanskje litt vanskelig å takle for mange i starten. Men senere har jo svært mange av barneskolene blitt bygd med åpne landskap.

– *Hvor viktig var dine lærere for din skolegang?*

– Mine lærere på Utleira satte miljøet i fokus.

Klassebilde er tatt mens Kåre Ingebrigtsen gikk i 6. klasse, i 1977. Lærer på bilde er Kari Torset, som husker Kåre (i forreste rekke helt til venstre) som: «Kjekke, ordentlige Kåre med pannelugg og hår litt over ørene.»

FOTO PRIVAT

Tore Lindseth på ferie i Sverige sommeren 2012, året før han døde.

FOTO PRIVAT

Det er enormt viktig og helt avgjørende for læring.

– Kan det å være en god trener sammenlignes med å være en god lærer?

– Ja, det er svært sammenlignbare situasjoner. På et fotballag, som omtrent er en klasse, er det viktig å se alle, og ikke minst gi dem som står bakerst i køen oppmerksomhet og motivasjon.

– Plutselig er det de som skal og må ta ansvaret. Da gjelder det at de er klare.

– Legger du vekt på at dine spillere skal lære andre ting enn fotball?

– Rosenborg har alltid motivert spillerne til å lære annet enn fotball. Nå er det mange som studerer i tillegg. De får tilrettelagt undervisning og eksamen som er tilpasset fotballen. Spillere i RBK har de siste årene studert juss, medisin, økonomi, språk og fysioterapi kombinert med toppsatsing på fotball, selv om noen av dem har familie og barn.

Likte sine elever

Læreren «Brutter'n» roser og husker så godt, døde i 2013. En som jobbet sammen med Tore Lindseth i hele hans karriere, er Steinar Smevoll. Han husker både lærer og elev meget godt.

– Jeg har svært gode minner om Tore. Han var en veldig godt likt lærer. Han underviste i alle fag,

sånn var det den gangen. Som et hyggelig avbrekk kunne han ta frem gitaren og få klassen med på en sang, selv om det ikke var musikktime. Å få ham som gymlærer var populært blant elevene, sier Smevoll, som selv har gått over i pensjonistens rekker etter 43 år i lærergjerningen.

– Vi fulgte med på tidligere elever. En av dem som har vært synlig, er jo Kåre. Fra skoletiden husker jeg ham som en humørfylt gutt. Av og til fant han på små sprell, men det var aldri vondt ment, og han var snill med sine medelever.

– Vi pleide å ha litt moro av ham. I ung alder sa at han ikke trengte å lære seg noe annet enn å skrive navnet sitt, for han trodde selv at det ville bli mye autografskriving. Men han var en flink elev. Det var og er alltid artig å treffe Kåre, han er alltid i godt humør, sier Smevoll til Utdanning.

«På et fotballag, som omtrent er en klasse, er det viktig å se alle., og ikke minst gi dem som står bakerst i køen oppmerksomhet og motivasjon.»

Private barnehager

Finansierer firmahytter med

Private barnehager bruker millioner av kroner til å kjøpe feriehytter og ferieleiligheter som finansieres gjennom offentlige tilskudd og foreldrepenger. – Feil disponering av midler tiltenkt barna, sier Kanvas-leder Robert Ullmann.

TEKST Jørgen Jelstad | jj@utdanningsnytt.no
og Hans Skjong | hs@utdanningsnytt.no

Utdanning har gått gjennom regnskapene til flere private barnehager organisert som aksjeselskap. Disse barnehagene har i all hovedsak sine inntekter fra offentlige tilskudd og foreldrebetaling.

Flere av dem bruker penger på feriehytter og leiligheter som er firmaleiligheter til bruk for de ansatte.

- Eieren av Kristiansund idrettsbarnehage har kjøpt en ski-in-ski-out-leilighet til 2,86 millioner kroner i Oppdal skisenter gjennom eiendomsselskapet som også eier barnehagelokalene. Barnehagen betaler 16.700 kroner i husleie hver måned for å finansiere leiligheten. (Omtalt i Utdanning 20/2016).

- Eventus barnehager AS i Bergen kommune eier fem barnehager. De har kjøpt to ferieleiligheter i Torrevieja i Spania med penger fra barnehageselskapet. De har også investert i en firmahytte i Bergensområdet.

- Skogstua barnehager AS i Bærum kommune har kjøpt skileilighet på Norefjell til rundt tre millioner kroner.

- Selskapet Wiw AS i Namsos er morselskapet til Natur & Idrettsbarnehagen AS. Morselskapet har kjøpt en bedriftshytte som barnehageselskapet betaler leie for, ifølge regnskapet i 2015.

- Idrettsbarnehagekonsernet, som tidligere i år ble kjøpt opp av Læringsverkstedet, har tidligere kjøpt to hytter på Skeikampen med kostnader på over ti millioner kroner totalt. I 2015 kjøpte tidligere eier av konsernet ut én av hyttene for 5,1 millioner kroner.

Det gode liv i Spania

Barnehagekonsernet Eventus eier fem barnehager i Bergen. Det er organisert som aksjeselskap, men driver ifølge vedtektene som et ideelt selskap hvor det ikke tas ut utbytte.

I 2013 kjøpte konsernet en leilighet i feriebyen Torrevieja i Spania gjennom det nyopprettede selskapet «Det gode liv i Spania AS». Leiligheten kostet 750.000 kroner og er en firmaleilighet til

bruk for de ansatte. Aksjeselskapet «Det gode liv i Spania» er heleid av Eventus barnehager AS, som også er eier av de fem barnehagene som alle er drevet som hvert sitt aksjeselskap.

ed offentlige penger

Flere private barnehager organisert som aksjeselskap, som hovedsakelig får sine inntekter fra offentlige tilskudd og foreldrebetaling, bruker penger på feriehytter og leiligheter til bruk for de ansatte.

ILLFOTO SIGMUND KRØVEL-VELLE, SAMFOTO

du taper på i dag. Når vi i tillegg kunne plassere pengene i noe som er et ansattgode, gjennom at de får bruke leiligheten gratis, er det en vann-vann situasjon, sier Hopen.

Kemneren reagerte

Kemneren i Bergen var imidlertid ikke like begeistret for leilighetskjøpet i Spania. Eventus hadde tidligere fritak for betaling av eiendomsskatt fordi de ifølge vedtektene er et ideelt aksjeselskap. I november 2014 opphever kemneren vedtaket om fritak. De skriver at organiseringen gjennom en rekke aksjeselskap peker mot at virksomheten ikke drives med ikke-kommersielt formål. Og de viser også til leilighetskjøpet i Spania.

«Oppsummert ble det altså investert i et eiendomskjøp i Spania, i stedet for å investere i selve barnehagedriften», skriver kemneren.

Til Fanaposten sa Hopen i 2015 at de opplevde at kemneren skiftet begrunnelse underveis i saken. I dag sier han at han tror kemneren hadde bestemt seg for et vedtak og bare lette etter begrunnelse for det vedtaket, og at den begrunnelsen til slutt ble leilighetskjøpet i Spania.

Eventus barnehager AS klagde vedtaket inn til byrådet i Bergen, som avslo klagen. I klagebrevet skriver Hopen at selskapet har svak likviditet, og at saken derfor er svært viktig. I Fanaposten uttalte Hopen at eiendomsskatten kan koste dem 200.000 kroner, og at de da må kutte kostnader.

«Økonomisk er det ingen gullgrube å drive med barnehager», skriver Hopen i klagebrevet til byrådet og antyder at dette kan medføre at driften i en av barnehagene må legges ned.

Kjøpte en leilighet til

Noen måneder tidligere kjøpte imidlertid Eventus enda en leilighet i Spania gjennom selskapet «Det gode liv i Spania AS», denne gang for 1,2 millioner kroner. Det er også gjort omfattende vedlikehold i leilighetene. Barnehageselskapet har ifølge regnskapene overført nærmere tre millioner kroner som lån til «Det gode liv i Spania AS».

– Hvordan kunne dere kjøpe en leilighet til, hvis det >

– Dette var en investeringsmessig vurdering. Det er en pengeplassering som skal være en sikkerhet for driften, sier eier av Eventus-kjeden, Kjetil Tuv Hopen.

Han eier selv en leilighet i Torrevieja, og Hopen sier han visste prisene var lave og derfor mente en firmaleilighet var en god investering for selskapet.

– Det er bedre enn å ha pengene i banken, noe

var så dårlig stilt økonomisk slik du skriver i klagen til byrådet?

– Leilighetene var kjøpt for dette vedtaket og har ingenting med driften å gjøre. I Eventus går alle pengene tilbake i driften, sier Hopen.

Han opplyser at Eventus barnehage AS betaler tolv tusen kroner i månedlig husleie til «Det gode liv i Spania AS» for å dekke kostnader knyttet til leilighetene.

– Husleien skal dekke bruken og gå i null. Går det i pluss, skal leien skrus ned, sier Hopen.

– Det samlede overskuddet de siste seks årene er på over 22 millioner kroner i barnehageselskapene. Hvorfor skriver dere i klagebrevet i 2014 at det er så trangt økonomisk?

– Alle tre barnehagene som vi da hadde overtatt over noen få år, hadde gått med betydelige underskudd og hadde tapt egenkapital på tidspunktene vi overtok. Mye av overskuddet har vært nødvendig for å skaffe barnehagene positiv egenkapital og dermed sikker drift, sier Hopen.

Han peker på at mye av pengene er investert i vedlikehold og oppgraderinger.

– Det blir derfor direkte misvisende å fokusere på overskudd uten å samtidig vise til investeringer som er gjort i bygg og uteområder, når en skal vise til om en bedrift har god likviditet. Vi har nå ok likviditet, men på tidspunktet dette vedtaket om skattefritak kom, hadde vi svak likviditet, sier Hopen.

– Tar ikke ut utbytte

Han understreker at hovedbegrunnelsen for at de klaget på vedtaket fra kemneren, var at de ikke hadde brutt vilkårene for fritaket for eiendomsskatt som de tidligere hadde fått.

– Det at vi heller ikke fikk uttale oss før et slikt vedtak ble gjort, og at det ikke ble gjort etter forvaltningslovens tidsfrister for enkeltvedtak, synes vi også var kritikkverdig. En skal ha ganske god likviditet om ikke en ekstraavgift på 200.000 kroner over natten har betydning, sier Hopen.

– Hvis likviditeten var dårlig i selskapene på dette tidspunktet, er det vel et relevant spørsmål hvorfor dere prioriterte å bruke nesten tre millioner kroner på leiligheter i Spania?

– Vi hadde ikke kritisk dårlig likviditet og hadde god dialog med banken før kjøpet. Vi vurderte at det ville være smart å investere på det tidspunktet, ettersom leilighetsprisene da var historisk lave i Spania, sier Hopen.

– Ifølge barnehageloven skal offentlige tilskudd og foreldrepenge komme barna i barnehagen til gode. Mener du det er innenfor å investere i ferieleiligheter for de ansatte?

– Vi driver innenfor barnehagelovens rammer. Vi har god bemanning og kvalitet, og vi kan dokumentere at pengene er brukt fornuftig. Vi har lavt

«Vi velger å bruke noe penger på å belønne d

sykefravær. De ansatte står på og trives i jobben, og vi velger å bruke noe penger på å belønne dem med gratis bruk av firmaleilighet. Dette er penger det allerede er skattet for og som andre barnehagedrivere kanskje velger å ta ut i utbytte. Det gjør ikke vi, sier Hopen.

Han viser til at Eventus-barnehagene skårer best av alle barnehagene i Bergen kommune på brukertilfredshet, og at de har en pedagogtetthet på 50 prosent og større bemanningstetthet enn de fleste andre barnehagekjeder. Han har god samvitighet for leilighetsinvesteringen.

– Jeg bruker ikke disse leilighetene selv, men de ansatte får nytte godt av det. Vi har i år også investert i en firmahytte bare tjue minutters kjøretid fra barnehagene. Den drar barna på tur til, mens de ansatte kan bruke den gratis i helgene. Dette er ikke penger som er brukt, de er plassert i investeringer og kan løses inn igjen i barnehagedriften etter behov, sier Hopen.

– Feil bruk av midler

Kanvas er en ideell stiftelse som driver over seksti barnehager. Også de tilbyr firmahytte til sine ansatte, men de har valgt å leie.

– Det er et velferdsgode for våre rundt 1200

ansatte. Vi leier en hytte på Geilo på 60 kvadratmeter, og det koster oss rundt 140.000 kroner i året, sier Robert Ullmann, daglig leder i Kanvas.

Han sier det er de ansatte gjennom et arbeids- og miljøutvalg som har et eget velferdsbudsjett. De har valgt å disponere noe av dette budsjettet til å leie en firmahytte. De ansatte betaler også noe selv ved bruk av hytta, slik at arbeidstakerne dekker rundt en tredjedel av kostnadene.

– Hvorfor har dere valgt å leie framfor å eie?

– Det er helt uinteressant for oss å gå inn i markedet og kjøpe en hytte. Det er ikke det vi skal drive med, sier Ullmann.

– Flere mindre barnehageselskap har kjøpt firmahytter eller firmaleiligheter som betales gjennom barnehagedriften. Hva mener du om det?

– Hvis hensikten med et slikt kjøp er en kreativ måte å tildele seg selv et utbytte på, er det i alle fall mot hensikten med de offentlige tilskuddene og det å forvalte fellesskapets midler. Vi mener det er feil disponering av midler som er tiltenkt barna, sier Ullmann.

Solgte hytta

Da Læringsverkstedet kjøpte barnehagekjeden Idrettsbarnehagene AS i fjor, fulgte det med en

Eieren av Kristiansund idrettsbarnehage har kjøpt en ski-in-ski-out-leilighet (i bygget til venstre) til 2,86 millioner kroner i Oppdal skisenter gjennom JBT Nordvest som også eier barnehagelokalene. Barnehagen betaler 16.700 kroner i husleie hver måned for å finansiere leiligheten.

FOTO MARTIN INNERDAL DALEN/INVISO AS

Eventus barnehager AS i Bergen eier fem barnehager. De har kjøpt to ferieleiligheter i Torrevieja i Spania med penger fra barnehageselskapet. De har også investert i en firmahytte i Bergensområdet.

ILL.FOTO OLAF SPEIER/ISTOCKPHOTO

personalsammenkomster, studieturer til utlandet, medlemskap i helsestudio, mulighet for å låne fritidsleilighet og lån av barnehagens lokaler til møter, kurs, bursdager og selskap.

– Vi investerer i personalet og i barnehagen, som for eksempel nye lekeapparater og oppgradering av inne- og uteområder, minibuss, gapahuk, lavvo og lignende, sier Wiik.

Kjøpte og solgte leilighet på Norefjell

Lenger sør i landet, nærmere bestemt i Lommedalen i Bærum kommune, ligger Skogstua barnehager AS. I årsregnskapet for 2010 står det at Skogstua barnehager AS kjøpte en skileilighet på Norefjell for rundt tre millioner kroner. Den ble solgt mot slutten av 2016, ifølge styrer Viveke Wessel.

– Hvorfor kjøpte dere ferieleiligheten?

– Å arbeide i barnehage er både fysisk og psykisk anstrengende. Lønnen er som i andre omsorgsykker ikke spesielt høy. Barna er tjent med en stabil bemanningssituasjon og godt kvalifiserte medarbeidere. For å kunne tiltrekke, beholde og motivere medarbeidere, er goder som tilgang til firmahytte et virkemiddel i tillegg til lønn, skriver Wessel i en e-post til Utdanning.

– Hvor mye ble leiligheten brukt av de ansatte?

– Skogstua Barnehager har i tiden vi tilbød firmahytte praktisert dette ved at ansatte satte seg opp på liste for ønsket periode. Noen medarbeidere benyttet ordningen ofte, andre mindre, sier Wessel.

– I hvilken grad kom pengene som ble brukt på ferieleiligheten barna i barnehagen til gode?

– Med vinklingen i dine spørsmål gir du inntrykk av at du/fagbladet Utdanning mener at ansatte i barnehager ikke burde ha samme rettigheter som andre ansatte, og at de ikke kan ha tilleggsytelser på lik linje som resten av arbeidslivet. Å jobbe med omsorg for barn er en krevende og viktig oppgave. Dette bør også gjenspeile seg i hvordan vi behandler medarbeiderne våre i barnehagen, sier Wessel.

le ansatte med gratis bruk av firmaleilighet»

Kjetil Tovin Hopen, eier av Eventus-kjeden

firmahytte på Skeikampen.

– Den har vi solgt. Det hender at vi overtar selskap som har firmahytter, og da kvitter vi oss med dem, sier daglig leder i Læringsverkstedet, Hans Jacob Sundby.

– Hva mener du om barnehageselskap som investerer i firmahytter?

– Vi driver for skattepenger etter en samfunnskontrakt, og jeg synes det er legitimt at samfunnet spør hvordan vi forvalter den tilliten. Så får hver og en svare for de valgene de har tatt, sier Sundby.

– Viktig for personalet

I Namsos i Nord-Trøndelag holder Natur & Idrettsbarnehagen AS til. Natur & Idrettsbarnehagen AS har ikke kjøpt bedriftshytte, men leier fritidsleilighet av morselskapet WIW AS. WIW AS er et eiendomsselskap som eier flere eiendommer og driver også med eiendomsforvaltning, utleie av bolig, utleie av barnehagebygg og diverse investeringer, blant annet fritidsleilighet.

– Alle i personalet har tilbud om å låne fritidsleilighet, og den benyttes jevnlig i sesongen. Leiligheten blir også leid ut til andre. Alle ansatte kan også låne barnehagens bygg til møter, kurs, bursdag og selskap. Ansatte har fortrinnsrett til å

leie bolig gjennom Wiw as, skriver Wenche I. Wiik i en e-post til Utdanningsnytt.no.

Hun eier Natur & Idrettsbarnehagen AS, som driver de to barnehagene med til sammen ca. 80 barnehageplasser og rundt 20 ansatte.

– Ifølge regnskapet for 2015 betalte Natur & Idrettsbarnehagen AS 408.400 kroner i leie for barnehagelokaler og bedriftshytte. Hvor stor del av totalkostnaden går til leie av bedriftshytta?

– Natur & Idrettsbarnehagen AS leier barnehagelokaler av WIW AS og betaler markedsleie for det. Leie av fritidsleilighet er i henhold til markedsleie, sier Wiik.

– I hvilken grad kommer pengene som brukes på ferieleiligheten barna i barnehagen til gode?

– Som privat barnehage har vi som mål å gi et godt kvalitetstilbud til barna og foreldrene. Flike ansatte som trives og er stabile i jobben, er viktig for oss. Derfor ønsker vi å gi dem gode betingelser og arbeidsavtaler. Det innebærer blant annet gode lønns- og personalavtaler gjennom Private Barnehagers Landsforbund. Lån av fritidsleilighet er ett av flere personalgoder vi har tilbudt våre ansatte, sier Wiik.

Hun skriver at andre personalgoder er pengebonus, diverse kurs og utdanning, personalgaver,

– Hvis man tror at man kan lage universalpakker som passer for alle barn, tar man feil, sier professor Margareth Sandvik.

ILL.FOTO TOM-EGIL JENSEN

Språkkommuner skal bedre barns **språk**

Regjeringen bevilger i år 30 millioner kroner til språkkommuner. Det er utviklet språkpakker som ansatte i skole og barnehage kan bruke. Språkforsker frykter at barnas ulikheter ikke tas hensyn til ved bruk av programmene.

TEKST Sonja Holterman | sh@utdanningsnytt.no

Margareth Sandvik, professor.

FOTO SONJA BALCI/HIDA

Kommunene får ekstra støtte for å jobbe med språk i barnehage og skole. Utdanningsdirektoratet presenterer ulike kompetanseutviklings-pakker som kan brukes på ulike trinn.

– Språk er viktig for barns lek, vennskap og læring i barnehagen, og det er avgjørende for elevers faglige og sosiale utvikling på skolen. Derfor er det flott at så mange barnehagelærere og lærere engasjerer seg i kommunene. Det gir mange spennende satsinger over hele landet, sier kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen (H) i en pressemelding om tiltaket.

– Jeg er redd for ferdige pakker og programmer som brukes likt på alle barn, sier professor i norsk ved Høyskolen i Oslo og Akershus, Margareth Sandvik, til Utdanning.

Sandvik har blant annet forsket på barns språk-

utvikling, språkstimulering og kartlegging. Hun er glad for at det bevilges penger til språkutvikling, men mener samtale og lesing er det viktigste for å utvikle barns språk.

– Jeg ser at disse tingene står i fokus for regjeringens satsing, men hvis man tror at man kan lage universalpakker som passer for alle barn, tar man feil, sier Sandvik.

Hun er redd for at ansatte i barnehage og skole blir for bundet av oppleggene i regjeringens språkløyper.

– Får man oppskrifter for hvordan man skal prate med barn, mister man noe av sensitiviteten som trengs når man jobber med barns språk. Jo fastere opplegget er, jo færre barn vil det treffe, sier Sandvik.

Nå får Norge 55 språkkommuner

Laget med språkkommuner dobles fra 27 til 55 kommuner.

Mange elever sliter med grunnleggende lese- og skriveferdigheter. 23 prosent av jentene og hele 28 prosent av guttene på 5. trinn var på det laveste mestringsnivået på nasjonale prøver i lesing høsten 2016.

Språkkommuner er del av regjeringens satsing «Språkløyper – den nasjonale strategien for språk, lesing og skriving 2016–2019». Målet er å styrke språkarbeidet i barnehagene og gjøre elever bedre i å lese og skrive. De første språkkommunene startet opp i 2016. Nå utvider Utdanningsdirektoratet ved å velge ut 28 nye kommuner blant 38 søkere. 30 millioner kroner er satt av til utvidelsen av språkkommuner i 2017. Det samme beløpet ble satt av til oppstart av satsingen i 2016.

Språkkommunene får tilskudd til å etablere og drifte lokale faglige nettverk. Lærere og barnehagelærere skal delta i disse faglige nettverkene for å utvikle nye metoder når det gjelder å jobbe lokalt med språk, lesing og skriving i barnehage og skole. Kommunene får tilskudd til delvis frikjøp av ressurslærere. De får også faglig støtte underveis fra Lesesenteret og Skrivecenteret, heter det i en pressemelding fra Kunnskapsdepartementet.

● Nye språkkommuner

Finnmark: Kvalsund, Båtsfjord
Troms: Harstad
Nordland: Herøy, Alstahaug, Brønnøysund
Nord-Trøndelag: Frosta
Sør-Trøndelag: Ørland
Oppland: Nordre Land, Sør-Aurdal
Telemark: Kviteseid
Vestfold: Svelvik
Møre og Romsdal: Midsund
Sogn og Fjordane: Luster, Bremanger, Vågsøy, Selje, Eid, Gloppen, Hornindal, Stryn
Hordaland: Stord, Fjell, Lindås, Bømlo
Rogaland: Strand
Aust-Agder: Kvinesdal
Østfold: Råde

GLIMT

Fotografiske
tilbakeblikk
fra skole og
barnehage.

Trinn på trinn

Barna i Hegdehaugen daghjem i Oslo har benka seg i trappa til ære for fotografen fra firmaet Haug-Foto. Bildet er datert til en gang mellom 1945 og 1956. Ifølge Oslo byleksikon har det vært barnehage i bygningen i Professor Dahls gate 36 helt siden 1886, først under navnet Hegdehaugens Asyl. I våre dager er navnet – ikke overraskende – Hegdehaugen barnehage.

FOTO OSLO MUSEUM

Pedagogstudentenes landsmøte

Gleder seg til å ta fatt

Hedda Eia Vestad er valgt til ny leder for Pedagogstudentene i Utdanningsforbundet.

TEKST OG FOTO Sonja Holterman | sh@utdanningsnytt.no

Den nye lederen ble valgt på landsmøtet til Pedagogstudentene i Utdanningsforbundet på Sundvolden hotell i Buskerud 27.-30. april.

Eia Vestad var den eneste som stilte til valg som leder. Hun studerer ved Høgskolen i Oslo og Akershus og tar grunnskolelærerutdanning for 5. til 10. trinn.

Den nyvalgte lederen gleder seg til å ta fatt på jobben 1. juli.

– Jeg er vanvittig glad og motivert for å jobbe for organisasjonen og alle våre fantastiske medlemmer. Vi har akkurat stemt fram et prinsippprogram med ny og god politikk det blir knallgøy å jobbe

med! Vi skal være med i ordskiftet og sette dagsorden i utdanningspolitikken, sier hun.

Hun mener studentene har en viktig oppgave før stortingsvalget.

– I dette valgåret skal vi arbeide for at våre utdanninger blir prioritert. Det blir ekstra spennende å følge opp stortingsvedtaket som skal sikre at alle nyutdannede lærere skal få veiledning. Jeg gleder meg, sier Vestad.

Ruben Amble Hirsti blir nestleder. Det nye arbeidsutvalget skal ellers bestå av Frank Aleksander Bræin, Aud Marit Sellereite og Kristine Odgaard Jacobsen.

– **Vi ønsker** å stille krav til lærerstudentene og vil ha et karakterkrav på 4, sier avtroppende leder i Pedagogstudentene, Silje Marie Bentzen.

Krever minst 4

Pedagogstudentene vil jobbe for et opptakskrav på 40 skolepoeng for å komme inn på lærerstudiene. De ønsker ikke fagspesifikke krav.

– **Vi synes** det er håpløst med fagspesifikke karakterkrav. Å velge ut enkeltfag man stiller ekstra krav til, er ingen god løsning, sier avtroppende leder for Pedagogstudentene, Silje Marie Bentzen.

Landsstyret fikk gjennomslag for sitt forslag til prinsippprogram. Opptakskravene var en av de viktigste sakene for studentene. Organisasjonen går inn for at et opptak til barnehagelærerutdanning skal skje på grunnlag av generell studiekompetanse med minimum 40 skolepoeng. Det samme

– Vi skal være med i ordskiftet og sette dagsorden i utdanningspolitikken, sier Pedagogstudentenes påtroppende leder, Hedda Eia Vestad.

Pedagogstudentene legger ned medlemsbladet

Pedagogstudentenes landsmøte har vedtatt å legge ned medlemsbladet Under Utdanning.

Redaktør i bladet, Ragnhild Malm Jensen, støttet forslaget om å legge ned bladet, men håper ikke pedagogstudentene slutter å formidle nyheter og meninger.

Årsakene til at bladet blir nedlagt, er både økonomi, miljøhensyn og stort arbeidspress på styret som har ansvar for å lage bladet. Ifølge styret har de ikke lenger kapasitet til å gi ut bladet.

– Vi håper nå at pedagogstudentene kan fremme sakene sine i de medlemsbladene man fortsatt har i Utdanningsforbundet, sier Ragnhild Malm Jensen til Utdanning.

Redaktøren har likevel nok å gjøre framover.

– Jeg skal skrive masteroppgave. Det blir nok skriving på meg likevel, sier Malm Jensen, som studerer logopedi ved Universitetet i Oslo.

I prosessen ble det foreslått en videreføring av driften av bladet og at lokallagene skulle forplikte seg til å levere saker. Dette ble nedstemt.

– Vi håper pedagogstudentene fremmer sakene sine i de medlemsbladene man fortsatt har i Utdanningsforbundet, sier avtroppende redaktør i Under Utdanning, Ragnhild Malm Jensen, til Utdanning.

i snitt for å bli lærer

gjelder opptak til grunnskolelærer-, faglærer- og lektorutdanningen. Dette er nedfelt i studentenes prinsippprogram, som skal gjelde for de neste tre årene.

– Vi ønsker å stille krav til lærerstudentene og vil ha et karakterkrav på 4, sier Bentzen.

Krever bredt mastertilbud i utdanningen

Pedagogstudentene vil ha flere høyt utdannede inn i barnehagene. Landsmøtet vedtok forslagene om å kreve mastergrad for lederne i barnehagen. Landsmøtet gikk blant annet inn for at det skal være et bredt mastertilbud på barnehagelærerutdanningen. I tillegg krever de at styrer og pedagogisk leder skal ha mastergrad.

– Vi vil ha et bredt mastertilbud på barne-

hagelærerutdanningen og at flere som jobber i barnehagene, skal ta utdanning på masternivå, sier Bentzen.

Styret har i sitt forslag til prinsippprogram et klart krav til lederne i barnehagene.

– Blant annet foreslår vi at pedagogisk leder og styrer i barnehagene skal ha mastergrad, sier Bentzen.

Prinsippprogrammet inneholder også flere punkter om mangfoldet i skolen, og at det må tas vare på.

– Ulikhetene blant elevene er en av skolens styrker, og vi vil at mangfoldet også skal speiles i lærerstanden, sier Bentzen. Særlig viktig er det å få flere menn inn i yrkene, mener hun.

– Det må arbeides for kjønnsbalanse i rekrutteringen til alle våre utdanninger, sier Bentzen.

Frå Halden til Hamar

Det står «selskapsreise» på bussen, så da desse jentene 10. juni 1960 reiste frå Halden til Hamar på skoletur, var det i leigd buss og på organisert vis.

Korleis dei, etter den lange turen, klarte å hoppe ut i Grønnegate på Hamar freshe, nystrokne og med strutteskjørtet på plass, er likevel ikkje lett å forstå.

Vi veit ikkje kva dei skulle på Hamar. Men fotograf Egil M. Kristiansen i Hamar Stiftstidende såg eit motiv. Frå v.: Berit Larsen, May Pettersen, Jorunn Johansen, Ingjerd Pettersen og Bjørg Fagereng.

EIGAR STIFTELSEN DOMKIRKEODDEN

Friluftsliv

Dette er Nordstrand Middelskole sør for Kristiania på skoletur i 1901. Vi veit ikkje kvar dei er eller kven. Men motivet er bygd opp heilt likt med det eldste bildet av skoletur, frå 1898, i fotosamlinga Digitalt museum. Det òg viser elevar og lærarar frå same skole i ein nesten identisk bildekomposisjon. Diverre er det ikkje teknisk godt nok til å kome på trykk. Båe bilda gir inntrykk av at gledene ved friluftsliv er målet med turen. Men fin i tøyet måtte ein vere likevel!

FOTOGRAF UKJENT EIGAR OSLO BYMUSEUM

Tid for skoletur

– Den som har vore på reise, har noko å fortelje, sa den tyske diktaren Matthias Claudius. Det har pedagogar visst å utnytte. Skoleturar har vore kjærkomne for både lærarar og elevar.

TEKST Kirsten Ropeid | kr@utdanningsnytt.no

På tur heilt til Alta

– Det som lokka mest, var nok å få gå i kiosken, seier Gunnar Olsen, nummer to frå høgre på bildet. I 1963 tok lærarinnene Ragnhild Lorentzen og Irene Martinsen ved Nuvsvåg skole i Loppa i Finnmark heile andreklassen i båt over fjorden og inn i ein privatbil for å køyre på skoletur til Alta. Ein stad ved Langfjorden stoppa dei og tok bilde.

– Bur du i ei lukka bygd, er det fantastisk å få kome til Alta. Men vi syntest det var svært langt dit, seier Olsen, som framleis bur i Nuvsvåg. Skolen er lagt ned, men nå går ferja over fjorden fleire gonger om dagen. Bilturen til Alta tar ikkje fullt to timar.

– Den gongen var der humpete grusveg, fortel han.

Alle seks andreklassingane fekk plass i baksetet og sat utan belte: – Men eg hugsar ikkje at vi spydde, seier Gunnar Olsen. Barna på bildet frå v.: Jorunn Kårsgård, Norun Jensen, Asbjørg Henriksen, Odin Eriksen, Gunnar Olsen og Henning Nilsen.

FOTOGRAF RAGNHILD LORENTZEN EIGAR FINNMARK FYLKESBIBLIOTEK

Å reise er å lære

Desse ungane og læraren er frå Grøt skole i Haltdalen på skoletur til Trondheim i 1950.

Her er dei i Brattøra, ved minnesmerket for sjøfolk i første verdskrigen.

– Minnesmerket er ei flytemine, som opphavleg hadde piggar. Når skipa køyrde på piggane, vart mina utløyst, fortel Lene Serine Strøm ved Trondhjems Sjøfartsmuseum, dit minnesmerket nå er flytta.

– Lenge kunne ein gi donasjonar i minnesmerket. Ein gong i året vart pengane tatt ut og fordelt til sjøfolk som hadde gått i land og etterlatne familiar av sjøfolk, fortel ho.

FOTO SCHRÖDER FOTO. EIGAR MUSEENE I SØR-TRØNDELAG

Elev med eige kamera

Brekke sluser i Haldenvassdraget er det høgaste sluseanlegget i Skandinavia, og eit naturleg mål for ein skoletur. I 1955 la klasse 3c, ein rein guteklasse, frå Hersleb skole i Oslo i veg.

Ni år gamle Jørn Ulrik Berg hadde kamera med på turen og tok bilde av ingeniørbragda. Han hugsar framleis turen godt:

– Ja visst, skoleavslutningstur i tredje klasse! Det var ein strålende tur, seier han.

Gutane tok tog til Halden, og etter det Berg fortel verkar det som om lokomotivet gjorde størst inntrykk: – Men det var flott å kome i båt og dra oppover elva også, seier han.

FOTO JØRN ULRIK BERG

EIGAR UHB/MIA

Tur til grunnlovsjubileet

- Dei skulle på utstillinga som markerte hundreårsjubileet for grunnlova, står det i SMS-en frå Gudlaug Blæsterdalen. Ho har spurt rundt i grenda om kvifor den unge læraren Ola Løken, midt på bilde, hadde tatt elevane frå Nord-Atndal i Stor-Elvdal kommune med til Oslo i 1914.

Utdanning ringde Gudlaug fordi ho hadde same etternamn som to av gutane på bildet.

- Dei var brør til bestefar og oppvaksne på same garden som eg, fortalde ho da eg ringde. Men målet med skoleturen måtte ho ut på bygda for å få greie på.

Reisefølgjet har tydelegvis fotografert seg i hovudstaden. I teksten i fotobasen i Digitalt museum står det at turen varte ei veke. Dei budde fem netter på Hotel Trygd. Der betalte dei 80 øre natta

per person. Alle hadde med seg 10 kroner i reisepengar.

Sjå ekstra godt på jente nr. fire frå høgre; Bergljot Øyen som vart lærar. Ho underviste sjølv i Nord-Atndal. Så gifta ho seg med guten ho står ved sida av, Johannes Blæsterdalen. Han gjekk inn i politiet, og dei flytta til Oslo. Men dei var mye på hytta dei bygde rett ved skolen dei hadde gått på. Anton Blæsterdalen, som står lengt til venstre, vart gardbrukar i Atndalen.

Dei som sit: Ivar Øyen, lærar Ola Løken, Marit Øyen. Dei som står: Anton Blæsterdalen, Asbjørn Streitlien, Jørgen Holen, Emma Lien, Bergljot Øyen, Johannes Blæsterdalen, Per Øyen, Peder Olson Sveen.

FOTOGRAF UKJENT. EIGAR MUSEA I NORD-ØSTERDALEN

Petit

Ord

Når russen gauler sanger om å nedverdige med-russ og om overgrep på 13 år gamle jenter, gjør det noe med både dem og oss.

Du kaster en stein ut i et tjern. Den bryter overflaten og skaper ringer i vannspeilet, og blad og frø og støv på overflaten beveger seg. Steinen synker til bunns og får alger og bunnfall til å røre på seg. Kanskje den skremmer en fisk som virvler opp noe et annet sted. Bunnen i tjernet er forandret, selv om alt roer seg og steinen dekkes av slam. Hver eneste lille stein skaper denne virkningen, gjør noe med tjernet.

Ord er som stein i et tjern. Det ville den italienske forfatteren Gianni Rodari frem til med dette bildet. Hvert eneste ord treffer oss, sprer sine ringer i bevisstheten vår og blir i oss. De vekker oss, skaper oss og forandrer oss. På godt og vondt. Det er ikke likegyldig hva du sier. Gjennom ordene opplever vi og forstår verden.

Når verdens sinte, hvite, gamle maktmenn fra talerstoler kaller folk rasister, terrorister, nazister, gjør det noe med oss. Det gjør noe med verden. Det skaper mistenksomhet, hat og kulde. Når folk fra tastaturene sine sprer hatefulle ord i vår elektroniske verden, skaper det hat. Når vi slenger med leppa til hverandre og henslengt føyer til: «bare tulla!», har det skjedd. Steinen har brutt overflaten og ligger på bunnen for alltid. En skjev kommentar kan få et menneske til å huske deg som en ubehagelig bølge, så lenge det mennesket kan huske. Selv om du kanskje ikke mente det sånn. Selv om du «bare tulla».

Når russen gauler sanger om å nedverdige med-russ og om overgrep på 13 år gamle jenter, gjør det noe med både dem og oss. Og hva gjør det med dem som selger slike ord? I skrivende stund har det dukket opp en sak som jeg vil huske. To av dem som har tjent skitne penger på å spre diskriminerende slibrigheter i norske russebusser ble invitert av Stine Sofies stiftelse. De takket ja. De reiste til Sørlandet. Der fikk de vite hvor stort problem seksuelle overgrep er. De skjønte at de kunne bidra til elendigheten. Eller la være. «Vi har ikke fått kjæft. Vi har lært», kommenterte de til avisene.

ILL.FOTO BERIT ROALD/NTB SCANPIX

● Hilde Eskild

lærer, forfatter og forteller

ARKIVFOTO PRIVAT

Ord er avgjørende. Vær nøye med hva du sier! Vær også nøye med hvordan du møter, mottar og responderer på ordene du ikke vil ha. Kunnskap og dialog er bedre enn flere av de samme ordene. Det som føles som berettiget harme gjør ofte vondt verre. Folk har skjelt og smelt på de to russelåtguttene. Stine Sofies stiftelse møtte dem, lærte dem og forandret dem.

Her er et viktig ord på sin plass: Takk!

«Det er ikke likegyldig hva du sier.»

● Tilbakeblikk

For 50 år siden
For 25 år siden

Behandlingen av de norske lærerne vakte oppmerksomhet over hele den frie verden. (...) Her har vi samlet en del overskrifter fra svenske aviser og fra Norsk Tidend, den norske avisen som under krigen kom ut i London. Alle er fra april-mai 1942. Tyskarna ta hand om lärarkonflikten / Quisling hotade med ytterligare grymheter / Kedjebrev nytt kampmedel mot de norska lärarna / USAs lärere hyller sine norske kolleger / Amerikanske lærere hedrer sine norske kolleger / Bön för Norge / Svensk medkänsla för Norgeslärare

Norsk Skoleblad
nr. 19/1967

For 25 år siden
H.M. Kong Harald hedret Kirkeneslærerne

– Jeg håper at den humanistiske tradisjon dere skapte aldri må forsvinne. Med disse ordene avsluttet H.M. Kong Harald sin korte tale da han i en disig vårsol 7. april avduket minnebautaen over norske læreres aksjon i 1942 på Jørstadmoen ved Lillehammer. Det var på dagen 50 år siden 700 lærere ble internert på dette stedet som siden har vært militær øvingsplass for norske ungdommer. Bare 46 av disse fikk gleden av å oppleve denne dagen sammen med Hans Majestet og nærmere 1000 fremmøtte og spesielt innbudte gjester.

Skoleforum nr. 8/1992

Bøker

Aktuell bok ANMELDT AV Ståle Johnsen

Forførelsens kunst på norsk – sett med franske øyne

**En frosk i fjorden –
Kunsten å bli norsk**

Av Lorelou Desjardins
Cappelen Damm 2017
272 sider
Oversatt fra engelsk av
Linda Marie Vikaune

At det tar tid å bli fortrolig med de nye kulturelle kodene når man har flyttet til et nytt land, er noe alle emigranter og immigranter har opplevd. Er kulturforskjellene store, kan det ta lang tid å tilpasse seg, om man i det hele tatt velger å gjøre det.

Lorelou Desjardins flyttet til Norge for sju år siden. Hun er født og oppvokst i Frankrike, men har også bodd i flere andre land i mellomtiden, blant annet Canada, Indonesia og Danmark. Hun har skrevet blogginnlegg om møtet med den norske kulturen, ikke minst om hvordan hun har opplevd de større og mindre forskjellene mellom den norske og den franske væremåten.

Boka anbefales på det varmeste – takket være forfatterens skarpe observasjonsevne, behagelige fortellerstemme og en solid porsjon humoristisk sans har det vært en sann svir å lese boka. Da boka ankom Utdanning fra forlaget, fikk en kvinnelig kollega bla i den en stund. Ganske snart ble det åpne kontorlandskapet fylt med humring, knising og høylytte latterkuler. For å gjenopprette arbeidsro ble jeg nesten nødt til å nedlegge leseforbud i kontortida.

Boka er tematisk oppbygd, den tar opp store temaer som julebord, utlendingers problemer med det norske språket, og forskjellene mellom norsk og fransk matkultur. Det som kanskje påkalte denne anmelderens smil flest ganger, var kapittelet om sjekking sett fra en fransk kvinnes side («Forførelsens kunst på norsk»).

Ifølge forfatteren begrenser norske menns sjekketeknikk seg stort sett til å se en kvinne rett inn i øynene i flere sekunder. De første gangene hun opplevde dette, syntes hun det nesten var nifst med disse intense blikkene, hun forsto slett ikke hva de ville. Ikke så rart, all den tid hun var vant med franske beilere, som ville ha overøst henne med komplimenter og tydelig gitt uttrykk for sin hensikt på alle tenkelige måter. Selvsagt oppdaget hun etter hvert at også norske menn iblant manner seg opp til å snakke direkte til kvinner de liker, men da er det som regel alkohol («selve grunnfjellet i den norske forførelsesprosessen») inne i bildet.

I læreplanen i fremmedspråk nivå 2, under delpunktet Språk, kultur og samfunn, står det: «Målet for opplæringen er at eleven skal kunne drøfte hvordan språkkunnskaper og kulturinnsikt kan fremme flerkulturelt samarbeid og forståelse». Utdrag fra «En frosk i fjorden» burde passe som hånd i hanske, selv om man altså risikerer å bringe både små smil og larmende latter inn i klasserommet.

En liten advarsel til slutt: Sarte sjeler vil kanskje føle at forfatteren harselerer med den norske folkesjela. Hun både overdriver og generaliserer, og enkelte av skikkelsene i typegalleriet hun presenterer for oss, kan virke i overkant stereotypiske. I det store og hele synes jeg likevel det fungerer bra. Samtidig som vi lærer hvordan utenforstående betrakter og oppfatter oss, den norske folkesjela, får vi sjansen til et interessant gløtt den andre veien.

Franske Lorelou Desjardins har skrevet bok om kunsten å bli norsk. Da kommer man ikke utenom påskeferie med appelsiner, Kvikk-Lunsj og skiturer.

FOTO ROLF ØHMAN/AFTENPOSTEN

Åpent brev til utdanningsminister Torbjørn Røe Isaksen

Hvor ble det av leken?

● **Kristine Frydenlund,
Tiina Sørensen og
Perin Peri**

masterstudenter i utdanningsledelse
ved Universitetet i Oslo

Skolehistorisk har interesse for og søkelys på lek svingt like mye frem og tilbake som den største husken på lekeplassen. Nå har den vært borte en god stund.

Noen av våre første minner vi har fra barndommen, er knyttet til lek. En sølepytt blir et hav. En klump med sand blir et herskabelig måltid. Et tre blir ei skute der du står på dekk og krangler med nabokompisen om hvem som skal være kaptein. Utviklingsmessig synes det å være enighet om at lek er viktig, både hva gjelder kommunikasjon, språk, motorikk og sosialisering. Samtidig har det vært uenighet om hvor stor plass leken skal ta i skolen: Skolehistorisk har interessen for og søkelyset på lek svingt like mye frem og tilbake som den største husken på lekeplassen. Nå har den vært borte en god stund. Hvor ble den leken av? Og hvordan skal skolelederne forholde seg til den?

Lekens læreplan

I lekens ånd, la oss bygge en tidsmaskin og gå tilbake i tid, nærmere 20 år til 1997. Skole-Norge står på hodet av forventning. En kan nærmest tro at menneskehetens undergang er like nær som innføringen av den nye læreplanen, L 97. Den politiske gjennomføringsviljen er stor, kommune og stat spytter i penger, førskolelærere sier opp jobbene sine i barnehagene og begynner i skolen, og staten følger Magnussen-utvalget og innfører tiårig grunnskole. Motstanderne av den nye reformen har mange bekymringer knyttet til å sende seksåringene inn i skolen, men får svar: Norm med to pedagoger på elevgrupper mellom 18–27 elever, hele mennesket i fokus, temabasert undervisning og økt søkelys på lek. I august 1997 hilser for første gang seksåringer på rektor i skolegården, og nå skal det lekes.

Magnussen-utvalget argumenterte i sin tid for en myk overgang fra barnehage til skole. I stortingsmeldingen med det lekende navnet «... vi smaa, en Alen lange» ble det foreslått at den første tiden i skolen burde ligne den kulturen og formen som finnes i barnehagene. En skulle gå via leken for å nå frem til tyngre faglig kunnskap, var tanken. Dette ble fulgt opp i L 97, blant annet ved eksplisitt å ta inn lek gjentatte ganger i både den generelle delen og i målene for fag og klasser. I tillegg ble det åpnet for å ansette førskolelærere i 1. klasse. Ifølge Statistisk sentralbyrå var det masseflukt av førskolelærere fra barnehage til skole. Førskolelærerne hadde med seg kompetanse og erfaring med lek og alternativ læring som var uvurderlig i skolesammenheng: Lek og læring gled over i hverandre.

Snipp, snapp, snute, så var leken ute

Vi hopper i tidsmaskinen igjen. Denne gangen skal vi til 2006, året da leken forsvinner i norsk skole. For med nye regjeringer og statsråder kommer også nye tanker, ideer og ønsker om å sette spor etter seg, og inn kommer den nye læreplanen LK 06. «Det er typisk norsk å være god», sa Gro H. Brundtland en gang, men ifølge resultater fra internasjonale og nasjonale prøver måtte «god» byttes ut med «middelmådig». Trender og forskning fra utlandet viste at målstyring var veien å gå. Målene kom, men leken måtte gå, for hvordan kan lek måles?

Fremtidens lek

2017, nåtid. Året da den nye barnehagereformen skal vedtas. Året da filmskaper Margreth Olin slipper filmen «Barndom», som hun ifølge Nettavisen kaller for «barnas høringssvar» til den nye reformen. For også i barnehagene skal det vise seg at rammeplanene ikke er gode nok. Det er nå en gang slik at de barna som går i barnehagen, snart skal bli til skolebarn, og at manglende søkelys på fag her dras med over til skolen. I høringsutkastet til barnehagenes nye rammeplan erstattes ordet «lek» med «fagområder». Leken er nevnt, men i mindre grad enn det som står skrevet om hva barna skal kunne når de skal over i skolen. Leken forsvinner dermed også her. 2017 er også året der skoleledere, lærere og andre interesserte er spente på en ny eller utvidet variant av læreplanen. Det skrives med andre ord igjen debattinnlegg og artikler om lek. Det snakkes om lek i det offentlige

rom. Men hvilken plass får den i fremtiden?

Lekne skoleledere i skvis

Skoleledere må navigere i føringer fra stat og kommune, fra lærere, foreldre og elevene på skolen. Hvordan skal en rektor argumentere for mer lek hvis de statlige og politiske føringene sier «flere mål, mer målstyring, mer fokus på fag»? Vi mener at skoleledere som tror på lek, har et problem. Vi mener at det ikke er nok kun å leke i korte friminutt som er over før de minste har rukket å ta på seg regnbuksa, og lenge før de rekker frem til sølepyttthavet. Det er så lite plass og liten tid til lek i skolen.

I skolesammenheng holder skolefritidsordningene i stor grad leken ved like. I Oslo-skolene holdes det til og med kurs for ansatte i skolefritidsordningene (SFO) som heter «lek og læring, hånd i hånd». Grunnmuren i SFO er tuftet på lek og det som kalles «learning by doing»: Vi lærer gjennom å gjøre noe. Samtidig er målområdene til SFO så vide og åpne for lokal tolkning at forskjellene mellom skolene er enorme. Barna blir derfor presentert for et tilbud som er kvalitetsmessig og innholdsmessig ulikt etter hvilken skole de går på. For hvor mye det skal satses på styrt og fri lek, er helt opp til den enkelte SFO. Vi savner derfor et mer eksplisitt fokus på lek i skolen, som blir mer enhetlig for alle, som kan være med på å bidra til å mykne overgangen fra barnehage til skole som Magnussen-utvalget var opptatt av, og som kan bidra til barnas sosiale og faglige utvikling. Oppgaven for skoleledere som er opptatt av lek og sosial læring lettes betydelig dersom leken i seg selv hjemles i opplæringsplaner.

Ingen skam å snu

Dette er tiden for å minne om fjellvettregel nummer åtte: «Vend i tide, det er ingen skam å snu». Eller for den sakens skyld, Finlands egen skoleguru Pasi Sahlberg: Finn ut hvem dere er, og bygg deres kunnskap og utdanning ut fra deres kultur. Barnas kultur er leken. Er det ikke da naturlig at den skal tilbake i barnas utdanning, slik at vi kan møte seksåringene til skolestart høsten 2017 med utgangspunkt i deres mestring og arena? For når displayet i tidsmaskinen vår viser «august 2017», står en rektor på skoleplassen og tar fremtiden i hånden. Det er ikke lenge til nå. Da må vi som ledere innen utdanning ta hånd om fremtiden og si ifra: Vi vil leke.

Felleskap lønner seg

Det lønner seg å være del av et fellesskap. Som medlem får du tilgang til et bredt forsikringstilbud med gode priser og unike dekninger. Bruk fordelene dine. Les mer på tryg.no/udf

Kilder:

Egeland, Jorun (2017): Margreth Olin med ny film: – Det er 20 år siden seksårsreformen ble innført. Den har ikke ført til økt lærdomsutbytte. Nettavisen. Hentet fra: <http://www.nettavisen.no/livsstil/margreth-olin-med-ny-film---det-er-20-ar-siden-seksarsreformen-ble-----innfrt-den-har-ikke-frt-til-kt-lrdomsutbytte/3423319229.html>

Germeten, Sidsel (2003). Evalueringen av reform 97 og spørsmålet om seksåringene. Utdanningsnytt 23.06.2003: Hentet fra: <https://www.utdanningsnytt.no/debatt/2003/juni/evalueringen-av-reform-97-og-sporsmalet-om-seksaringene/>

Gullbrandsen, Lars (2009): Barnehagepersonalets utdanning og kompetanse. Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: http://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/sa111/7_barnehage.pdf

Kunnskapsdepartementet (2016): Høringsutkast pr 20.10.16, Forskri ft x om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/aba61253bea04517a27dc78838626ae4/horingsnotat-for-skrift-om-rammeplan-for-barnehagens-innhold-og-oppgaver.pdf>

Lillemyr, Ole Fredrik (1990): Leik på alvor. Oslo: Tano.

Meld. St. 40 (1992 – 1993). (1993): Vi smaa en alen lange. Om 6-åringer i skolen – konsekvenser for skoleløpet og retningslinjer for dets innhold. Hentet fra: http://www.kulturskoleradet.no/upload/bruker/dokumenter/Dokumentarkiv/01_Storting_og_regjering/1993_St.meld.nr.40_Vi_smaa_en_alen_lange.pdf

Meld. St. 16 (2006 – 2007). (2007): ... og ingen sto igjen. Tidlig innsats for livslang læring. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/a48dfbadb0bb492a8fb91de475b44c41/no/pdfs/stm200620070016000dddpdfs.pdf>

Meld. St. 28 (2015–2016) (2016): Fag – Fordypning – Forståelse – En fornyelse av Kunnskapsløftet. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-28-20152016/id2483955/>

Nilsen, Randi Dyblie (1985): Rollelek. Oslo: Tano.

NOU 2015: 8. (2015): Framtidens skole. Oslo: Departementenes servicesenter. Informasjonsforvaltning.

Sahlberg, Pasi (2011): Finnish Lessons. New York: Colombia University.

Klasserommets ensomflygere

● **Margunn Mossige**
førstelektor

● **Trine Mathiesen Gilje**
universitetslektor
Lesesenteret
Universitetet i Stavanger
FOTO: LESESENTERET, UIS

De finnes i alle klasserom: Elevene med det store læringspotensialet. Noen av dem klarer seg fint. Andre gjør det ikke. Det er på tide å snakke om tilpasset opplæring igjen, denne gang for alle.

«Fordi de beveger seg så raskt gjennom læringslandskapet, kan elever med stort læringspotensial faktisk ha større behov for stimulering og nær kontakt med læreren enn mange andre elever.»

Når vi snakker om «tilpasset opplæring», tenker vi ofte på elever som strever med å tilegne seg faglige kunnskaper og utvikle hensiktsmessige arbeidsmåter. En annen elevgruppe er imidlertid like sårbar og har like stort behov for tilpassning: Elever med stort læringspotensial. Det er også i denne gruppen vi møter den paradoksale kombinasjonen «store evner – underytter/drop-out». Ikke bare er det synd for samfunnet, som går glipp av en mulighet, det er også trist for eleven det gjelder. Hvordan kan skolen hjelpe elever med store evner til å realisere sitt potensial?

Navnet skjemmer ingen

Før vi kan henvende oss til noen, må vi erkjenne at de fins. Og barna som ligger et hestehode eller to foran sine jevnaldrende, fins. I Norden er det svake tradisjoner for å bruke betegnelser som «evnerik» eller «begavet» om elever, og det er tilsvarende svake tradisjoner for å tilrettelegge undervisningen for dem.

I Norge bruker vi i dag betegnelsen «elever med stort læringspotensial» om elever som har potensial til å prestere svært høyt. Denne elevgruppen utgjør om lag 10–15 prosent av elevmassen.

Betegnelsen «elever med ekstraordinært læringspotensial» utgjør om lag 2–5 prosent av landets elever. Dette er elever som har potensial til å prestere enda høyere enn de 10–15 prosent med stort potensial.

Å kategorisere elever etter potensial er kun mulig fordi vi har skapt kunstige skillelinjer mellom dem. Disse skillelinjene sier ingenting om verdi, men gjør det mulig å begrepsfeste fenomener, og vi trenger begreper for å kunne behandle et tema, også dette. For enkelthets skyld vil vi her bruke betegnelsen «elever med stort læringspotensial» om elever i begge gruppene, altså «stort» eller «ekstraordinært» læringspotensial. At elever settes i samme bås, vil imidlertid ikke si at de er like. Disse elevgruppene er like mangfoldige som andre, både sosialt og faglig.

En for alle, alle for én

Vi har i lang tid erkjent at alle klasserom har elever som strever. Og at elever som strever, er like verdifulle som andre. Vi må også erkjenne at hvert klasserom har elever som ligger faglig og skrive-, lese- og læringsteknisk foran andre i klassen. Slik vi ser på våre skolestrevere, skal vi også se på elever som får merkelappen «stort læringspotensial»: De er like verdifulle som andre. Fordi

alle elever er like verdifulle, har alle elever rett til tilpasset opplæring og et godt læringsmiljø. Dette er skolens ansvar.

En vanlig oppfatning er at elever som lærer mye og raskt, klarer seg selv. Dette er dog ikke nødvendigvis tilfelle. De er sjelden vidunderbarn, selv om de lærer lettere enn sine jevnaldrende. Noen elever med høyt læringspotensial er selvdrevne og presterer høyt, andre motiveres ikke av skolen og presterer lavt. De underytter; kanskje får de også stempel som urokråke eller lat. Eller de dropper ut. Noen fellestrekk har de likevel: Blant annet lærer de raskt, har tidlig et nyansert språk, og de er dyktige til å se sammenhenger.

Tross deres gode utgangspunkt: Også disse elevene trenger støtte i læringsprosessen. Forskning viser at når en elev med stort læringspotensial gir opp, er dette et resultat av en årelang, ofte emosjonell, prosess som kan ha begynt allerede tidlig i barneskolen: De har kjedet seg, og engasjementet for skolearbeidet har gradvis forsvunnet. I tillegg er de kanskje blitt overlatt til seg selv med sin læring. Derfor er det så viktig å understreke at disse elevene må få tett oppfølging og tilpasset opplæring gjennom hele skoleløpet.

Fordi de beveger seg så raskt gjennom læringslandskapet, kan elever med stort læringspotensial faktisk ha større behov for stimulering og nær kontakt med læreren enn mange andre elever. De trenger læreren som faglig, og kanskje også som sosial, sparringspartner. Slik kontakt forhindrer at eleven føler seg fremmedgjort og alene om ansvaret for sin læring. For elever med stort læringspotensial trives ikke nødvendigvis bedre enn andre som faglige eller sosiale ensomflygere.

Ulik undervisning er likebehandling

Tilpassingen av opplæringen er avhengig av fag og hvor i skoleløpet elevene befinner seg. Læreren kjenner eleven og er derfor den som best vil kunne utforme slike tilpassa opplegg. Det viktigste er likevel at skolen erkjenner at disse elevene fins og at de har rett til et godt læringsmiljø og faktisk tilpasset opplæring på lik linje med alle andre elever. Slik kan også disse elevene få realisere sitt potensial, og derigjennom kan samfunnet realisere sine muligheter, ikke på tross av elevens kjedsomhet eller ensomhet, men på grunn av skolens gode oppfølging av dem. For først når vi underviser våre elever ulikt, behandler vi dem likt.

Framleis nynorsk-nei – ikkje berre i Høgre

● **Bjarte Rundereim**

adjunkt

FOTO PRIVAT

Rekrutteringa til nynorsk i grunnskulen er død over det meste av Norge. Kva vi treng, er ikkje meir sidemål, men ei ny mållov.

Noregs Mållag, ved leiaren; østfoldingen Magne Aasbrenn, rettar kritikk mot Høgre for ikkje å ha sikra sidemålskarakteren (i nynorsk) på siste landsmøte, og vert attgjeve i Utdanning nr. 7/2017, side 47. Aasbrenn følgjer tradisjonen i Noregs Mållag, ved å uttala seg med både mystisisme og slagside.

Mystisismen er i dette: «Når Høgre vil fjerna sidemålet, fjernar dei kunnskap om kulturarv, identitet, språk og kultur både frå bokmåls- og nynorskelevar.»

For det fyrste ligg det aller meste av både kulturarv, identitet, språk og kultur i hovudmålet; men endå meir i dialekta. Om ein har fått kunnskapar om desse tinga gjennom hovudmålet, så vert det ikkje tilført svært mykje gjennom nokre timar med sidemål, der ein lærer dei same tinga på eit anna mål. Det er òg mystisk at ingen har kome på tanken om at sidemålstimane kunne ha vore nytta til eit anna framandspråk enn engelsk, med tilhøyrande nylæring om både kulturarv, identitetar, språk og kultur.

For det andre har sidemålskravet etter kvart fått slik slagside at det er i ferd med å kantra. Aasbrenn meiner at det er ein tragedie at 85 prosent av norske elevar ikkje skal få kunnskap i skriftleg nynorsk. Truleg er allereie situasjonen verre enn som så, etter som ein ser det:

Elevane sitt skriftmål vert ikkje grunnlagt i vidaregåande skule, men i grunnskulen. Der er det i 2016 12,27 prosent nynorskelevar, og altså 87,73 prosent bokmålelevar.

Endå verre blir stoda i vidaregåande skule, der det i 2016 berre var 6,1 prosent nynorskelevar, og altså heile 93,9 prosent bokmålelevar. Tala til Aasbrenn er altså altfor små, og dei er ikkje eigna til å gje eit realistisk bilete.

Dertil litt geografi: Austlandsfylka har i hovudsak mellom 0,0 og 0,05 prosent nynorsk i grunnskulen. Det gjeld 10 av 19 fylke (befolkning: 2,7 millionar). Vestlandsfylka, frå Rogaland til Sunnmøre har tyngda av nynorskelevane innanfor sitt område, med 52,5 prosent nynorskelevar (befolk-

ning: 1,3 millionar). Av dei resterande fylka er det berre to på Austlandet med eit nemnande tal nynorskelevar, og det er Oppland og Telemark; begge med nesten alle nynorskelevane i dei vestlegaste kommunane. Dei resterande fylka på Austlandet og Sørlandet har ein snitt av nynorskelevar på 2,42 prosent.

Alle desse tala, for dei som har orka å følgja med, seier at nynorsken i rekrutteringsområda er eit så å seie reint vestlandsfenomen. Aasbrenn sitt eige fylke, Østfold, har to nynorskelevar i 2016, og fylket hamnar dermed på 0,0 prosent i statistikken.

Rekrutteringa til nynorsk i grunnskulen er dermed død over det meste av Norge. Kva vi treng, er ikkje meir sidemål, men ei ny mållov.

Mållaga sin kamp for å sikra 25 prosent nynorsk over heile landet har utdatert seg sjølv og vert mindre og mindre aktuell, alle andre stader enn i ei gjenstridig mållov. Det vore betre om nynorskfolket konsentrerte kampen omkring Vestlandet, og prøvde å syta for at den, i dei fylka, livskraftige målforma, ikkje måtte falla ut saman med sidemålet.

Det er ganske klårt at det er samanhengen mellom talemål og skriftmål som har gjort at Vestlandsnynorsken enno lever, og aller best i det aller minste fylket, der det er noko nær fullt samsvar mellom tale- og skriftmål, og kort avstand til «Aasen-bygda»: Hovdebygda i Ørsta på Sunnmøre. La så resten av landet få vera i fred med vidareutvikling av bokmålet.

«Sidemålskravet har etter kvart fått slik slagside at det er i ferd med å kantra.»

Et forsøk på ytterligere redegjørelse

● **Thomas V. Danielsen**

På vegne av ledergruppa ved Frogner skole og kultursenter

FOTO PRIVAT

I debattinnlegget «Spørsmål til Thomas V. Danielsen» stiller Roald Killingbergtrø spørsmål ved en del av våre påstander, og vi vil her gjøre et forsøk på å redegjøre ytterligere for vårt syn.

I Utdanning nr. 6/2017 får vi respons på vårt innlegg om Utdanningsforbundets mottakelse av Skolebidragsrapporten, som ble offentliggjort i januar i år. Vi takker for tilbakemelding og verdsetter at det blir debatt rundt dette. Med utgangspunkt i responsen som er gitt, kan det imidlertid virke som om vårt budskap ikke er kommet tydelig nok frem. Det blir stilt spørsmål ved en del av påstandene som fremheves, og vi vil her gjøre et forsøk på å redegjøre ytterligere for vårt syn.

Påstand 1: «Historisk sett har elevenes læringsutbytte og skoleutvikling basert seg mye på tro og antagelser.»

Killingbergtrø etterlyser «objektive data» og nevner blant annet elevsamtaler, faglige oppdateringer og retting og vurdering av prøver som gode eksempler på læreres verktøy for å måle elevenes læringsutbytte. Vår påstand er på ingen måte ment som en kritikk av lærernes daglige arbeid for å kartlegge elevenes læringsutbytte. Vårt poeng var i denne sammenhengen å peke på det faktum at det er først i nyere tid at mye forskning er blitt tilgjengelig på utdanningsfeltet. Går man noen tiår tilbake, hadde ikke skoleledere og lærere andre verktøy enn dem man tilrettela for på egenhånd. Skolebidragsrapporten er bare ett av veldig mange eksempler på tilgjengelige data som gir oss som jobber i skolen et helt annet utgangspunkt enn tidligere med tanke på å tilrettelegge undervisningen.

Påstand 2: «Man gir næring til den eldgamle påstanden om at verdien av den enkelte lærers antagelser og tidligere erfaringer trumfer alle objektive data.»

Killingbergtrø ønsker at vi skal verifisere påstanden og redegjøre for hva som er objektive data. Killingbergtrø har rett i at dette muligens er en påstand som det er vanskelig å underbygge med forskningsmessige data. Som vi var inne på

under forrige påstand, har det historisk sett vært lite data som kan bekrefte eller avkrefte hva som faktisk virker positivt på elevenes læringsutbytte. Killingbergtrø peker på at dine kollegaer har vært «preget av ydmykhet og nysgjerrighet overfor både objektive data, elevers læring og integritet og egne faglige og sosiale erfaringer.» Vårt budskap er at dersom Utdanningsforbundet gjør det til sitt mantra å være skeptisk til data som for eksempel Skolebidragsrapporten redegjør for, vil dette kunne legge en demper på lærernes ydmykhet og nysgjerrighet til eksterne data. Dersom forbundet viser et mer nyansert syn til denne type data, vil det etter vårt syn bare bidra positivt for denne nysgjerrigheten som du beskriver.

Påstand 3: «Vi vil imidlertid påstå at kvaliteten på lærernes skjønn blir betraktelig bedre dersom det kan justeres og analyseres i sammenheng med objektive data.»

Killingbergtrø stiller spørsmål om vi ikke tror at dette skjer omkring i Norges land i dag. Vi hevder naturligvis ikke dette i det hele tatt. Vårt anliggende er å påpeke at forutsetningene for at kvaliteten på dette skjønnnet blir høyere, er vesentlig mer til stede i dag, da det foreligger mye mer forskning på utdanningsfeltet enn tidligere. Da er det imidlertid viktig at landets største fagforbund på utdanningsfeltet appellerer til å bruke disse dataene som et supplement til kompetanse og erfaring som naturlig finnes på alle skoler i landet.

Avslutningsvis vil vi understreke at det selvfølgelig ikke på noen måte har vært vår hensikt å gå til angrep på lærere. Vårt anliggende har hele tiden vært å utfordre Utdanningsforbundets syn på blant annet nasjonale prøver og spesielt Skolebidragsrapporten. Vi mener det er uheldig at forbundet i utgangspunktet signaliserer en skepsis til verktøy som i bunn og grunn er ment som gode bidrag for å heve kvaliteten for alle som er involvert i arbeidet med og rundt norske skoleelever.

«Vårt anliggende har hele tiden vært å utfordre Utdanningsforbundets syn på blant annet nasjonale prøver og spesielt Skolebidragsrapporten.»

På tide å sette søkelys på innholdet

● **Heidi Merete Wangen Larsen**
student

● **Bergit Vatland Karlsen**
student

BEGGE FOTO ELIN BERGENDAHIL GRØNÅS

Vi er bekymret for spesialpedagogikkens plass i den fremtidige masterutdanningen.

Ved innføringen av grunnskolelærerutdanningen i 2010 var det utarbeidet et nytt og utvidet pedagogikkfag: Pedagogikk og elevkunnskap. I dette faget inngikk tema som tradisjonelt var lagt til spesialpedagogikken, slik at de nye grunnskolelærerne både skulle fange opp og følge opp elever med behov for særskilt hjelp og støtte i opplæringen.

De nye grunnskolelærerutdanningene skulle altså gjøre lærerne forberedt til å møte mangfoldet av elever (Nordahl og Hausstätter, 2013).

Vi opplever ikke å ha blitt forberedt på det og har derfor valgt spesialpedagogikk som er et valgfag 4. studieåret.

Vi studerer spesialpedagogikk 30 studiepoeng som valgfag 4. år, som også er et videreutdanningsstudium ved Høyskolen i Innlandet, campus Hamar og finner dette studiet veldig interessant. Vi har stilt oss spørsmålet om vi ville vært foruten dette studiet før vi skulle ut i arbeidslivet. Svaret er et rungende nei.

Gjennom spesialpedagogikken får vi kompetanse om høyfrekvente lærevansker og spesialpedagogiske arbeidsmåter som blant annet kartlegginger, samarbeid med foresatte og tverrfaglig samarbeid. I tillegg til dette har vi undervisning og opplæring om hvordan vi skal utforme, gjennomføre og revidere en individuell opplæringsplan (IOP).

Heidi har gått grunnskolelærerutdanningen fra 1–7. trinn og Bergit fra 5.–10. trinn. Vi har begge hatt det obligatoriske faget pedagogikk og elevkunnskap (PEL) gjennom våre utdanningsløp, men har aldri fått ordentlig opplæring i utforming av elevers IOP, som ofte blir kontaktlærers ansvar når elever har vedtak om spesialundervisning. Dette gjelder både når det gjelder utforming, gjennomføring og revidering av en IOP.

Vi vil ikke møte en IOP for første gang i arbeidslivet. Vi vil møte den mens vi er i utdanning og kan teste og feile. For vi har ikke råd til å teste og feile på barnet når det allerede trenger spesialundervisning. Vi vil være der med best mulig utgangspunkt.

Det er ikke krav om å ha spesialpedagogikk for å være kontaktlærer i grunnskolen. Det ses selvføl-

gelig som en positiv tilleggs kunnskap, men faget PEL skal dekke de viktigste arbeidsoppgavene en lærer har og vil møte i arbeidslivet. Nå med den nye masterutdanningen som trer i kraft fra høsten 2017, vil faget PEL med dets innhold være uendret. Det vil være en mulighet til å ta master i profesjonsrettet pedagogikk eller spesialpedagogikk, men det vil altså kun være et valg.

Vi mener at utdanningene som utdanner oss til å bli lærere, må ha søkelys på innhold og se dette sammenlignet med skolehverdagen vi får som lærer. Hvilke arbeidsområder er felles for lærerne med unntak av å undervise i skolefag? Vi arbeider med barn med forskjellige behov, og vi vil være klare for å møte dem med best mulig utgangspunkt. Idet et barn har fått vedtak om spesialundervisning, vil vi ha kunnskap om hvordan en IOP skal utformes, hvilket innhold som øker læringsutbyttet og evaluere den slik at spesialundervisningen blir god nok. Barneombudets lanserte fagrapporten «Uten mål og mening» 6. mars, der de blant annet anbefaler at vi må utvikle spesialpedagogisk kompetanse gjennom lærerutdanningen.

Vi er bekymret for spesialpedagogikkens plass i den fremtidige masterutdanningen. Våre forelesere i spesialpedagogikk på Hamar er også opptatt av at vår spesialpedagogiske kompetanse må anvendes i det ordinære opplæringstilbudet, ikke bare for barn som har vedtak om spesialundervisning.

Vi vil ha mer spesialpedagogiske temaer inn i PEL-faget som er obligatorisk for alle som utdanner seg til å bli lærere. Spørsmålet blir alltid hva man skal fjerne.

Litteratur:

Nordahl, T. & Hausstätter, R. S. (2013): Spesialundervisningens stabiliserende rolle i grunnskolen. I: B. Karseth, J. Møller, & P. Aasen, (Red.): Reformtakter: Om fornyelse og stabilitet i grunnsopplæringen (s. 191–210). Oslo: Universitetsforlaget.

Barneombudet, (2017): Uten mål og mening. Lokalisert på: http://barneombudet.no/wp-content/uploads/2017/03/Bo_rapport_enkeltsider.pdf

«Vi har ikke råd til å teste og feile på barnet når det allerede trenger spesialundervisning.»

● Til «Pedagogene som innehar høyest kompetanse, er de som er plassert lengst fra barnet»

Vi bidrar med å bygge faglig kompetanse

Med hovedfag i spesialpedagogikk økte høgskolens tilbud om lønn og arbeidsutfordringer, skriver Bodil Mørland om grunnen til at hun ikke lenger jobber direkte med barn.

ILL.FOTO ERIK M. SUNDT

Barnehagelærere tar masterutdanning, men vender sjelden tilbake til barnehagen. Er det til barnas beste? spør Cecilie Bonnevie i et innspill på Utdanningsnytt.no 16. februar, først trykket i Første steg 4/2017.

Endelig ble jeg oppmerksom på dette interessante innlegget! Budskapet traff meg på så mange måter. Jeg er jo sjøl blant dem som utdannet meg bort fra barnehagen, dog etter først å ha erfart betydningen av mange års både erfarings- og kunnskapsbasert kompetanse innen barnehage- og spesialpedagogikk. Å jobbe direkte sammen med barn, foreldre og kolleger ga mening, glede og utfordringer. Jeg skulle så gjerne ha fortsatt. Med hovedfag i spesialpedagogikk økte imidlertid høgskolens tilbud om lønn og arbeidsutfordringer.

De siste 20 årene har jeg derfor engasjert meg i at utdanningen av vordende spesialpedagoger skal være både praksisnær og forskningsbasert. Ved Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning heter mastergradstudiet fra høsten 2017 «Spesialpedagogikk med vekt på tidlig barndom».

Å bidra i bygging av faglig kompetanse er et stort privilegium som vi ansatte i høgskole- og universitetssektoren har store muligheter til. Organisering av spesialpedagogisk hjelp og lønnsforhold for barnehageansatte er nok andres ansvarsområde, og jeg heier på dere!

Bodil Mørland

● Perspektivmeldingen

Norge må satse enda hardere på kunnskap

31. mars la regjeringen frem Perspektivmeldingen, som skisserer utfordringer for norsk økonomi og for velferdssamfunnet i årene som kommer. Erna Solberg og Siv Jensen poengterer at flere må delta i arbeidslivet for at vi skal beholde velferdsgodene. Akademikerne mener at næringslivet er nødt til å ansette flere folk med høyere utdanning for å skape de nye arbeidsplassene vi er helt avhengig av.

En fersk undersøkelse utført på oppdrag fra den danske hovedorganisasjonen Akademikerne, viser nemlig at dersom en bedrift ansetter en akademiker, vil den vokse med 4,5 ansatte i løpet av en treårsperiode, sammenlignet med bedrifter som ikke ansetter en akademiker. Disse tallene viser at akademisk kompetanse i små og mellomstore bedrifter genererer flere arbeidsplasser. Dette gjelder både for ufaglærte og for folk med utdanning. Undersøkelsen viser at verdiskapningen øker med 41 prosent på fem år. Sjansen for at bedriften overlever, øker også betydelig.

Havbruk og fiske er næringer der man kan satse sterkere på dette. I disse næringene er det mange bedrifter som med fordel kan øke sitt kompetansenivå.

Regjeringen skriver i meldingen at det ikke er politikernes oppgave å velge ut næringer Norge skal satse spesielt på. Akademikerne mener derimot at Solberg og Jensen må prioritere tydeligere i årene som kommer. Vi kan ikke bli gode i alt, og vi er derfor nødt til å vektlegge næringer der vi har komparative fortrinn. Norge har et ressursgrunnlag som gir oss markedsmuligheter, for eksempel innenfor bioøkonomi og fornybar energi. Naturressurser, i kombinasjon med satsning på kunnskap og teknologi, vil gjøre oss godt rustet til å lykkes i omstillingen.

Kari Sollien
leder i Akademikerne

Har du mykje på hjartet?

Det er du ikkje åleine om. Utdanning tek imot store mengder kortare og lengre debattinnlegg, innspel og kronikkar. Men det er trøgt om plassen. Difor går det ofte lang tid før tekstane kjem på trykk, nokre gonger så lang tid at dei vert uaktuelle. Vårt tips er: Skriv kort! Held du debattinnlegget ditt på under 2500 teikn (tal på teikn inklusive mellomrom), er sjansen større for å få plass. Redaksjonen set retten til å kutte i innlegga som vilkår. For innlegg på innspelplass er lengda 3000-10.000 teikn, og kronikkar kan ha ei lengd på mellom 12.000 og 17.000 teikn.

Redaksjonen tek imot debattstoff på denne adressa: debatt@utdanningsnytt.no

● Til «Det må eit mirakel til!» på Utdanningsnytt.no

Ja, det må satses på praktiske fag

Jeg har selv treårig faglærerutdanning i formgivning, kunst og håndverk og jobbet i videregående skole med tegning, form og farge, blant annet. Vi hadde den største husflidestetiske skolen i landet med åtte grunnkursklasser, populære fag og mange søkere. Etter Kunnskapsløftet falt søkertallet mer og mer. Fagnavnene ble endret, innholdet delt i studieforberedende og yrkesforberedende. Sistnevnte skulle føre til 44 yrker innen kunst og håndverk, men mange av dem var utdøende. Lærested var umulig, og jobb for fremtiden fantes heller ikke, bortsett fra noen ganske få som blomsterdekoratør, gullsmed, sølvsmid, frisør og interiørkonsulent.

Alternativet til Design og Håndverk var studieforberedende med formgivningsfag, med fem timer lagt til for mer fordypning. Hvilke ungdommer velger et program med fem timer mer på skolen enn alle andre elever? Faget ble dessuten gjemt bort under studieprogrammene og sto ikke oppført for seg selv som før, noe som gjorde at det raskt mistet terreng. Søkerne søkte Design og håndverk, men dette klang for likt grunnskolen kunst og håndverk. Man trodde det gikk ut på det samme. Dessverre har faget mistet sitt gode rykte de siste 10-20 årene grunnet lærere uten formell kompetanse. Faget ble fort omdøpt til «kunst og håndverk» basert på elevenes erfaringer.

At skolene og samfunnet ikke satser på faget, med dyktige lærerkrefter, skikkelige materialer

og utstyr og godt utstyrte verksteder, ser vi resultatet av nå. Håndverkstradisjoner i Norge dør ut i politikeres higen etter profitt, innsparinger, samenslåinger og ressursbesparinger. Mennesket, miljø og tradisjoner må vike plass for dynamiske og ressursutnyttende arbeidsplasser og skoler.

Det er rart å tenke på hvor mange flere yrker og alle de forskjellige skoletilbudene som fantes tidligere. 113 program ble skåret ned til 13, et sparetiltak fra regjeringens side. Reform 94 hadde noe fornuft over seg, mens Kunnskapsløftet spente ben under gode og tradisjonelle yrker og utdanninger hvor det trengs fordypning i fagene for å være dyktig nok i arbeidsmarkedet.

Norge sies å være ett av de rikeste landene i verden. I Etterkrigs-Norge gjaldt det arbeid til folket. Det fantes utallige yrker uten nok profitt for de høye herrer, yrker som i dag er borte.

Hvor mange kan vi trygde? Er det ikke bedre å skape en meningsfylt hverdag for flertallet enn for enkelte? Skal et fåtall bære hele landet på skuldrene? Hvorfor hadde Norge råd til all denne utdanningen og alle disse yrkene som nå er borte, da og ikke nå? Tradisjoner har oppstått over tid fordi de er gode, nyttige og lærerike. Hvorfor skal vi slutte med noe som er bra? Hilsen en som ønsker seg tilbake til Reform 94 og bedre tider for håndverksfagene.

Lene Borgersen

Tradisjoner har oppstått over tid fordi de er gode, nyttige og lærerike. Jeg ønsker meg tilbake til Reform 94 og bedre tider for håndverksfagene, skriver Lene Borgersen.

ILL. FOTO: LENA OPSETH

● Reform -97

Da seksåringen ble skolebarn

I år er det 20 år siden Reform -97, da seksåringen ble skolebarn. Mye er endret i skolen siden da, men mange har pekt på at reformen ikke har økt læringsutbyttet som ventet.

De første årene hadde leken plass i skolen. Barna kom fra en barnehage hvor helhetlig læring er vesentlig. Lek skal være lek for lekens skyld og ikke et middel for å oppnå konkret kunnskap. Omsorg, kreativitet, fantasi, utvikling av empati, danning, undring og utvikling av relasjoner og sosial kompetanse preger barnehagen. Det som ikke er målbart, anses som like viktig som alt annet.

Da seksåringen ble skolebarn, lovet politikerne at skolen skulle tilpasse seg barna. Seksåringene skulle få leke hele småskolen. 1.-klassingene skulle ha en grunnskolelærer og en barnehagelærer. Lærerne hadde ulik kompetanse, og det var viktig. Barnehagelæreren kunne nok mer om barns utvikling generelt, men var ikke minst den som kjente best til lekens betydning i barnets liv. Læringskulturen i skolen var annerledes, og dette skulle forenes.

I dag er barnehagelæreren erstattet av allmennlæreren. Snart er det kanskje faglæreren som gjelder også for de minste. Rett etter reformen ble det sagt at seksåringene aldri skulle sitte i ro med en konsentrasjonsoppgave i mer enn 20 minutter før de fikk røre seg eller leke fritt. Nå er leken byttet ut med større læringstrykk og kartlegginger. Lærerrollen har blitt mer «skolsk», og barna får tidlig ukeplaner med lekser og læringsmål. I takt med at klassene blir større kreves det at elevene sitter enda mer i ro ved pultene sine.

Margreth Olins aktuelle film «Barndom» viser egentlig det seksåringene ble lovet i 1997. Filmen viser oss en alternativ skoledag. Det er ikke nødvendig å reversere seksårsreformen, men vi kan benytte anledningen til å diskutere innholdet i 1. klasse. Når barna ikke lærer fort nok, svarer politikere med mer formalisert læring, helst i barnehagen slik at femåringen gjøres skoleklar. Dette er mer av det som ikke virker. Barna må heller få være aktive i sin egen læring. Vi bør sette den frie leken på timeplanen igjen.

Hans Lieng

fylkesleder i Utdanningsforbundet Sør-Trøndelag

● Årsmøteresolusjon

En tilfredsstillende bemanningsnorm må komme innen august 2017!

Norges barnehager er i endring. Åpningstidene forlenges uten at det blir satt inn flere ansatte. Store barnegrupper er mer regel enn unntak. Forskere påviser at barna utsettes for stress som kan føre til svekket fysisk og psykisk helse og redusere evnen til læring. Tiden ansatte har til hvert enkelt barn, reduseres!

Barnehageeiere tar ut stor fortjeneste på barns bekostning! I dag er kun pedagognormen lovfestet: Det skal være 14–18 barn over tre år og 7–9 barn under tre år for hver pedagogisk leder. Når det gjelder øvrig bemanning, står det: «det skal være tilstrekkelig bemanning slik at personalet kan drive en tilfredsstillende pedagogisk virksomhet».

Vurderingen av hva som er tilfredsstillende, er opp til den enkelte private eller kommunale eier. I dag er det store ulikheter i Norges barnehager på hva eiere mener er tilstrekkelig. Vurderingene varierer fra 7 til 5,1 barn per ansatt for barn over tre år. Begrunnelsen for å ha færre voksne per barn og store barnegrupper kan ikke være at dette gir ekstra gode utviklingsmuligheter for hvert enkelt barn. Årsaken må være at driften blir

billigere, med større mulighet til å ta ut økonomisk gevinst når det er flere barn i store barnegrupper. Lønn til ansatte er den største utgiften og er den variabelen som lettest kan reduseres. Så lenge loven er vag, både på bemanning og antall barn i hver gruppe, vil vi se at denne negative utviklingen sprer seg raskt!

Tiden er overmoden for en tydeligere regulering av et maksimalt antall barn per voksen som ikke må overstige 6:1 eller 3:1, avhengig av barnets alder. Skal vi innfri de gode intensjonene i lover og forskrifter, bør normen ligge enda lavere og gruppestørrelsen reduseres. Vi kan ikke vente lenger! Vi må få en god bemanningsnorm innen august 2017!

Årsmøtet, 29. mars 2017
Utdanningsforbundet Halden

Tiden er overmoden for en tydeligere regulering av et maksimalt antall barn per voksen, skriver Utdanningsforbundet Halden.

ILL. FOTO ERIK M. SUNDT

● Årsmøteresolusjon

Gi de yngste elevene flere gode pedagoger

Da seksåringene ble førsteklassinger fra 1997, var det et viktig punkt for både barnehagelærere, lærere, barnehageledere, skoleledere, skoleeiere, foreldre og byråkrater at det skulle være tett og god voksendekning i gruppene. To pedagoger var lovfestet hvis gruppene var på mer enn 17 elever. Terskelen for at barn med spesielle behov skulle få ekstra hjelp og støtte var lav.

20 år senere er dette en saga blott. Leken må

Da seksåringene ble førsteklassinger fra 1997, var to pedagoger lovfestet hvis gruppene var på mer enn 17 elever. Gi de yngste elevene flere gode pedagoger, krever Utdanningsforbundet Haugesund.

ILL. FOTO MARIANNE RUUD

vike for aktiviteter som kan måles. Tidlig innsats handler utelukkende om tall og bokstaver. Trygghet i voksne som ser og kan gi trøst eller god veiledning når leken og samspillet blir vanskelig, blir ikke prioritert. I en barnegruppe på 20–30 seksåringer vil noen krangle, erte, slå seg, møte faglige nederlag, tenke på noe vondt hjemme, mangle regnbukse eller votter, ikke ha lyst på matpakken sin, ikke være på plass når timen starter, ha lyst til å fortelle en lang historie og så mye annet mange ganger hver dag.

Da må det være flere pedagoger der!

Utdanningsforbundet Haugesund

● Årsmøteuttalelse

Om ID-kontroll

«Vårt svar er mer demokrati, mer åpenhet og mer humanitet.» Jens Stoltenberg 25. juli 2011.

Årsmøtet i Utdanningsforbundet Bærum ber Bærum kommune bruke ressurser på integrering av flyktninger og innvandrere i lokalsamfunnet og oppfordre alle ansatte i kommunen til å ta vare på kollegaer med slik bakgrunn.

Årsmøtet retter skarp kritikk mot kommunens pålegg om identitetskontroll av alle ansatte. Kontrollen ansvarliggjør oss alle når det gjelder å avsløre mulige kollegaer fra en marginal gruppe mennesker hvis eneste kjente forbrytelse er at de har søkt og fått arbeid uten oppholdstillatelse.

Oppholdstillatelse må kontrolleres ved ansettelse. Vi ønsker ikke å bidra til at mennesker som har levd og virket i samfunnet i årevis skal miste arbeidet og sendes ut av landet. La oss følge kong Haralds oppfordring i hans tale i Slottsparken i 2016 om å bygge samfunnet på tillit, fellesskap og raushet.

Begrunnelse: Denne saken må ses på bakgrunn av det økende antall historier vi har fått i mediene i løpet av det siste året. Myndighetene har brukt store ressurser på gamle asylsaker. Hele familier som har bodd og arbeidet i Norge i mer enn ti år, som har barn som er født her, blir fratatt statsborgerskap og sendt ut av landet.

Dette er en politisk praksis som fører til mistenkeliggjøring og setter et negativt fokus på flyktninger og asylsøkere som gruppe. Ved å pålegge alle ansatte å legitimere seg, gjøres vi til medansvarlige for denne praksisen.

Bruk ressursene til å oppklare og forebygge forbrytelser. Bruk ressursene til å gi asylsøkere en rettferdig behandling og nye muligheter i vårt overflodssamfunn.

Da terroren rammet Norge i 2011, sa statsminister Jens Stoltenberg at vårt svar skulle være mer demokrati, mer åpenhet og mer tillit.

Da kong Harald holdt sin tale i Slottsparken sommeren 2016, ba han oss alle sammen om å bygge det norske samfunnet sammen på tillit, fellesskap og raushet.

Et pålegg om identitetskontroll fremmer ingen av disse verdiene.

Utdanningsforbundet Bærum
5. april 2017

● Til «Klassestørrelse har ingen betydning for lønn eller høyere utdanning»

Helt opplagt en fordel med mindre klasser

Jo flere elever i klasserommet, jo mindre muligheter har lærerne for tett oppfølging, skriver innsenderne.

ILL. FOTO INGER STENVOLL

En ny studie fra Statistisk Sentralbyrå (SSB) viser at klassestørrelse har ingen betydning for om man tar høyere utdanning og tjener mer som voksen, skriver Utdanningsnytt.no 29. mars.

Jeg lurer på hva som er hensikten med denne undersøkelsen? Er det en bestilling fra regjeringen, som ønsker å spare penger? Det høres underlig ut at man i en klasse med mer enn 30 elever, der læreren ikke har anledning til å se hver enkelt elev, skulle oppnå like gode resultater som en klasse med få elever, der lærer kan følge opp på en helt annen måte. Konklusjonen må jo i så fall bli at lærerens arbeid ikke har noen større betydning for elevens score. Eller så kan det jo være at i store klasser settes det inn ekstra lærerressurser for å følge opp elever med ekstra behov, og som ikke gir utslag i statistikken, ettersom klassen

fortsatt består. Så er det jo også mulig at større klasser finnes i urbane strøk, der enn større prosent tar høyere utdanning og får bedre karakterer, slik at ulempene med store klasser oppveies ved at elevene ellers er mer motiverte og disponerte.

Selv jobber jeg i videregående skole. Der er det opplagt en fordel med mindre klasser, det sier seg selv; og det trengs neppe noen SSB-undersøkelse for å vise det.

Uansett vil jeg hevde at en nasjonal norm for elevstørrelse vil være et gode både for elever og lærere og dermed for nasjonen og kommuneøkonomien.

Jon Wettre

Jo flere elever, jo mindre oppfølging

Jo flere elever man har i klasserommet, jo mindre muligheter man har for tett oppfølging!

Vi trenger ingen forskning for å bekrefte dette, bare vanlig matematikk: 32 elever i 39 uker i et to timers fag: Hvor mange ganger kan

jeg egentlig snakke med hver elev om noe som ikke er meningsløst?

Sol Ines Perez

● Målform

Åmås vil sponse bokmålet

I veke 10 kom utvalet for mediemangfald med tilrådingar om ein ny mediepolitikk. Utvalet for mediemangfald og leiar Knut Olav Åmås gjer framlegg om å vri på støttemekanismene pressa har i dag: Dei meiningsberande riksavisene (som Natio-
nen, Klassekampen og Vårt Land) får eit mykje lågare tak for kor stor del av inntektene som kan vere pressestøtte og vil dermed tape millionar.

Pressestøtta har vore eit instrument for å skaffe landet mediemangfald, men mange av tiltaka blir kutta. I staden vil dei innføre eit fritak frå arbeids-
gjevaravgifta, og dette skal gå til alle norske mediehus. Det tyder at ein i praksis fjernar støtta til aviser som bruker nynorsk på redaksjonell plass, mens ein kastar hundretals millionar etter aviser som kvar dag stenger nynorsken ute.

Det er på tvers av norsk språkpolitikk og semen-
terer eit utdatert syn på stoda når det gjeld språk her i landet. Kvifor staten skal hjelpe eigarane av Schibsted og andre med å auke overskotet, er for meg ei gåte. No kan staten bli den som i praksis heiar fram denne sensurpolitikken også i framtida.

Det er gledeleg at utvalet kjem med ordningar som sikrar dei viktige lokalavisene, men også her er nynorskperspektivet gløymt. Det blir heldigvis lagt fram gode tiltak for samisk og språklege mino-
ritetar, men det faktum at bokmål og nynorsk også representerer eit mangfald og skal vere likeverdige språk i landet, blir ikkje handsama av utvalet i det heile tatt. Utvalet burde ha komme med fram-
legg om ekstra tilskot til lokalaviser som nyttar nynorsk.

Vidare er det heller ikkje sagt noko om dei tiltaka som skal vere med å bidra til betre rekruttering av nynorskjournalistar. Nynorsk Avissenter, NRK Nynorsk mediesenter og Nynorsk pressekontor er institusjonar som burde ha vore med i innstillinga slik at dei kunne gå ei sikrare framtid i møte.

Utvalet tar også lite omsyn til kor viktig papiravisa framleis er i distrikta. Eg synest det blir tatt for lite omsyn til kor viktig tradisjonell postkasse-
distribusjon framleis er, og kor viktig inntektene frå papiravisa vil vere for media i overskødeleg framtid.

Magne Aasbrenn
leiar i Noregs Mållag

● Barnevernet

Kvalitetssikring på villspor

Målet med å hjelpe barnevernsbarn er at de skal klare seg bedre gjennom livet. Da er det et stort paradoks at bare fire av ti barnevernsbarn fullfø-
rer videregående utdanning.

Utdannelse er den viktigste enkeltfaktoren for å klare seg godt i livet eller ikke. Har man en jobb å stå opp til, faller mange andre brikker på plass nærmest av seg selv. Har man verken utdanning eller jobb, har problemene en tendens til å tårne seg opp. Veien til flukt fra en vond virkelighet ved hjelp av rusmidler, økonomisk kaos eller sosial iso-
lasjon er for mange kort.

Kvalitetsforskriftene som Bufetat følger, har kompetansekrav som gjør at pedagoger eller spesi-
alpedagoger ikke anses som kvalifiserte nok. Minst 50 prosent av de ansatte må være sosionomer, barneverns-
pedagoger eller vernepleiere for at arbeidsplassen får være i drift. Det nytter ikke å komme med lærerutdanning.

På nettsidene til Universitetet i Tromsø står

dette: «Det finnes ingen egen miljøterapeututdan-
ning, men miljøterapeuten er som regel en offentlig godkjent vernepleier, sosionom, ergoterapeut, sykepleier, barneverns-
pedagog, barnehagelærer eller spesialpedagog. Det finnes også miljøtera-
peuter med annen faglig bakgrunn.»

Det er altså mulig å godkjenne flere faggrup-
per som miljøterapeuter, om Bufetat/Bufdir vil. Hvorfor vil ikke Bufetat det? Får profesjonskamp gå foran prinsippet om hva som er best for barna? Politiet har, for å gi et bedre tilbud, funnet hjemmel for å ansette sosionomer. Skolene har for lengst opprettet stillinger for vernepleiere og barne-
verns-
pedagoger. Hvorfor skal ikke barnevernet tenke bredere? Slik tillitsvalgte som har underteg-
net ser det, vil det være en ytterligere kvalitetssik-
ring at pedagogenes kompetanse blir anerkjent og inkludert i de kompetansekravene som Bufetat bør ha for å ivareta helheten rundt det enkelte barn/und-
gom. I det minste bør man etterstrebe at de

skoleansvarlige i Bufetat har pedagogisk bakgrunn.

Dette er ikke et utspill for å skvise folk med sosialfaglig bakgrunn bort fra jobbene i barnever-
net. 30 prosent av dem som i dag har sosialfaglig utdanning, slutter i jobben innen et år. Utdan-
ningsforbundet har mange medlemmer som er klare for å jobbe i barnevernet, med kunnskap og bakgrunn for å sette inn tiltak som hjelper i forhold til skolefungering for barna som trenger hjelp for å få et best mulig liv. Vi håper derfor at det lempes på kompetansekravene, og at det sentralt snarest foretas beslutninger som vil styrke barneverns-
barnas skolefungering. Det er absolutt den beste kvalitetssikringen man kan få.

Anna Kathrine Eltvik
Marit Tinnan Hagen
Toril Sælen

Tillitsvalgte i Bufetat for Utdanningsforbundet

Les mer debatt på Utdanningsnytt.no

Rett på sak

● Pedagogikk

Pedagogikkens innhold

Pedagogikk som fag er viktig, men det er også vesentlig å vurdere dets innhold. Ordet pedagogikk er symbol på vitenskapen om oppdragelse, opplæring og undervisning.

Pedagogens mandat er, med andre ord, på best mulig måte å tilrettelegge betingelsene for adekvat og god læring hos barn uansett barnets forutsetninger. Det betyr å skulle legge til rette for utviklingsfremmende erfaringer hos barnet. Av dette skulle følge at pedagogens betrodde oppdrag fra samfunnet er å ivareta disse oppgavene.

Dersom pedagogikk som fag er så viktig i lærerutdannelsen som det hevdes, må følgende spørsmål stilles:

Hvorfor har den forskningsbaserte pedagogiske kunnskapen som professor Magne Nyborg har gitt oss, blitt neglisjert, blitt møtt med en merkverdig taushet eller blitt stemoderlig behandlet innen blant annet lærerutdanningsinstitusjonene? Siden midten av 1980-tallet har barnehage- og skolelærerstudenter gått miste om denne banebrytende forskningen. Hvor mange barn i Norge som derved har gått miste om mulighetene som ligger heri, er enkelt å regne ut.

Denne grunnforskningen utmerker seg som noe helt spesielt, men den gjelder oss alle og ville være med på å styrke pedagogikkfagets troverdighet. Kan man nå også se til pedagogikkfagets innhold, eventuelt klare å se utover egne forskningsprosjekter, og herved innføre professor Magne Nyborgs både grunnleggende og overordnede pedagogiske bidrag, som obligatorisk grunnpen-sum på alle institusjoner for lærerutdanning?

En av mange gevinster ved dette vil være kunnskap om, og utøvelse av, en troverdig begrepsopplæring.

Eva Brittmark

● Urbefolkning

Samiske elevers rettigheter

● Inger Støren
medlem av sentralt pensjonistråd

FOTO LISBET JÆRE

En av mine hjertesaker er forholdene i samisk skole, både for lærere og elever.

I tidligere innlegg i «Rett på sak» har flere i pensjonistrådet skrevet gode og viktige innlegg om pensjon. Mye kan fortsatt sies om den saken, men både de andre i rådet og jeg brenner fortsatt for mange andre saker som er viktige for Utdanningsforbundets medlemmer. En av mine hjertesaker er forholdene i samisk skole, både for lærere og elever.

I alle de årene jeg jobbet i skolen i Karasjok, var det mangel på samiske læremidler. Det var også stort behov for samisktalende pedagoger.

Noen bøker ble etter hvert oversatt, men ikke på langt nær til alle fag. De samisktalende lærerne måtte oversette norske tekster til samisk, slik at de kunne undervise på samisk. For å lette arbeidsbyrden hadde de en konverteringsressurs. Slik fikk samisktalende lærere ekstra tid til forberedelser av undervisningen, og elevene fikk undervisning på samisk.

Så kom nye læreplaner. Da måtte nye læremidler utvikles. De norske elevene fikk nye bøker, de samiske måtte begynne forfra. Etter hvert ble konverteringen borte også. Og fortsatt var det for få samisktalende lærere. Lærersituasjonen ble bedret da Samisk høyskole ble opprettet.

Skolen mistet mange pedagogstillinger fordi kommunen måtte bruke sparekniven. Det

ble stilt stadig høyere krav til hva som var lærerens oppgave. Nye oppgaver ble pålagt. Testing, retting av oppgaver, rapportskriving, evaluering, elevsamtaler, foreldresamtaler og i tillegg større klasser. Summen av dette ble mindre tid til den enkelte elev. Og fortsatt stor mangel på samiske læremidler.

Tiden en lærer har til å hjelpe den enkelte elev i løpet av en undervisningstime ble redusert. En klasse med 28 elever og 60 minutters undervisningstime gir drøyt to minutter per elev. I tillegg mangler ofte de samiske elevene lærebøker på morsmålet sitt.

Samisk utvalg i Utdanningsforbundet har møter med Sametinget om disse spørsmålene. Det er bra. Vi må være pådriverne i arbeidet med å gi samiske elever et like godt tilbud som de norske elevene har. Det dreier seg ikke bare om lærebøker, men også om kvalifiserte lærere. Arbeidsbyrden for samiske pedagoger føles ofte så tung at det frister å se seg om etter nye jobber. Og de finnes. Blant annet har skolen mistet flere lærere til både Sametinget og NRK.

I Norge har vi tre offisielle skriftspråk: Bokmål, nynorsk og samisk. Det er på tide at norske myndigheter behandler disse språkene likt. Det må bli automatikk i at når nye læremidler utvikles, skal de foreligge på de tre offisielle språkene samtidig. Det er på tide at også samiske elever har lærebøker på morsmålet sitt. Det kan bli dyrt for Norge hvis samiske elever bestandig blir skoletapere.

Erfaringer og oppfatninger av faget engelsk fordypning

● **Marthe Haugen**
lektor
FOTO PRIVAT

I denne artikkelen ønsker jeg å rette søkelyset mot engelsk fordypning generelt, og mot elevers og læreres opplevelse av fag og læreplan, spesielt.

ILLUSTRASJON Tone Lileng | post@tonelileng.no

Etter at engelsk fordypning ble introdusert som fag i 1997, har det vært lite forsket på. Den eneste studien som finnes, så vidt jeg vet, som blant annet har tatt for seg faget engelsk fordypning, er en studie utført av Bakken og Dæhlen (2011). I studien peker Bakken og Dæhlen på flere aspekter ved engelsk fordypning som lærere syns er utfordrende og som oppleves som ikke ideelle i forhold til fag og læreplan. Blant annet argumenterte Bakken og Dæhlen at flere av lærerne som underviste i engelsk fordypning, ikke hadde undervisningskompetanse i engelsk, og at det å undervise i engelsk fordypning ble sett på som mindre positivt sammenlignet med andre fag (Bakken og Dæhlen, 2011). I denne artikkelen ønsker jeg å rette søkelyset mot engelsk fordypning generelt, og mot elevers og læreres opplevelse av fag og læreplan, spesielt. Oppleves engelsk fordypning som nyttig både av elever og lærere? Fungerer faget i henhold til læreplanen? Opplever elever og lærere at det er forskjell på det vanlige engelskfaget og engelsk fordypning? Artikkelen er basert på min masteroppgave, levert ved Institutt for språk og litteratur ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) høsten 2016.

I tillegg undersøkte jeg i hvilken grad problemene og utfordringene med engelsk fordypning som Bakken og Dæhlen pekte på, fortsatt eksisterer, eller om de ikke lenger er av betydning. I arbeidet med masteroppgaven leverte jeg et spørreskjema til fire klasser i engelsk fordypning, to niendeklasser og to tiendeklasser, samt at de fire lærerne til klassene ble intervjuet.

Engelsk fordypning ble introdusert som fag i 1997, da som et valgfag på ungdomsskolen, på grunn av den stadig økende interessen for og påvirkning av det engelske språket (Utdanningsdirektoratet,

1996). Ifølge læreplanen skulle faget bygge på det samme grunnlaget som det vanlige engelskfaget og oppfordre til videre faglig fordypning (Utdanningsdirektoratet, 2006). Faget ble tilbudt som ett av tre fordypningsfag (engelsk, norsk og samisk), som et alternativ til fremmedspråkfagene. Videre kunne elevene og velge faget praktisk prosjektarbeid (Utdanningsdirektoratet, 1996). I 2011 kom arbeidslivsfaget som ett av flere mer praktiske fag, og man så at elever som allerede hadde valgt fordypningsfagene, nå byttet til arbeidslivsfaget, i tillegg til at elever byttet fra fremmedspråkfagene til fordypningsfagene (Bakken og Dæhlen, 2011). Man kunne også se at mange av elevene som valgte engelsk fordypning gjorde det fordi ikke ville lære seg et nytt språk, men heller sikre seg en god karakter i et språk de allerede kunne (Bakken og Dæhlen, 2011). Dessuten var det ofte skolefaglig sett relativt svake og skoleleie elever som valgte engelsk fordypning, og at faget i seg selv hadde en lavere status enn fremmedspråkfagene (Bakken og Dæhlen, 2011).

Ett av hovedmålene med min masteroppgave var å undersøke hvorvidt de utfordringene og problemene Bakken og Dæhlen pekte på i sin studie, fortsatt eksisterte. For det andre ønsket jeg å undersøke hva lærerne og elevene mente faget engelsk fordypning handlet om, og hva elevene mente de lærte. Dette førte til at jeg også valgte å undersøke læreplanen i engelsk fordypning, og hvordan de tolket den, og til sist, hvordan de opplevde læreplanen i seg selv og sammenlignet med læreplanen til det vanlige engelskfaget. I tillegg ønsket jeg å undersøke både elevenes og lærernes opplevelse av faget.

Når man snakker om tilegnelse av språk, snakker man ofte om tre forskjellige måter å gjøre det på; uformell læring, formell læring og en blanding av de to (Saville-Troike, 2008). Uformell læring kan for eksempel være når et barn fra Norge flytter til England og lærer seg engelske ord og uttrykk gjennom sosial omgang med andre barn. Den andre måten, formell læring, skjer ved at man lærer et nytt språk gjennom kurs eller skole, som når norske skolebarn lærer seg engelsk ved skolestart. Den siste måten, en blanding av uformell og formell læring, skjer for eksempel når man som >

«De ville ikke lære seg et nytt språk, men heller sikre seg en god karakter i et språk de allerede kunne.»

norsk flytter til England for å lære seg språket gjennom kurs og skole, og man samtidig plukker opp ord og uttrykk når man kommuniserer på engelsk utenom undervisningstimene. På grunn av det engelske språkets stadig økende innflytelsen her i Norge, gjennom blant annet sosiale medier, spill, filmer og TV-serier, er det grunn til å anta at norske skolebarn lærer engelsk på den siste måten, som en blanding av uformell og formell læring.

Når et barn tilegner seg sitt første språk, skjer dette uten formell undervisning, men gjennom bruk av språket, samtidig som barnet lærer om sin egen kultur (Saville-Troike, 2008). Når man lærer et andrespråk kan man også lære om kulturen i det landet, men dette vil variere avhengig av kontekst og kommer ikke like naturlig som når man lærer seg sitt morsmål (Cook, 1993). Dermed blir det nødvendig for en lærer å lære bort ulike aspekter ved språk til sine elever; ikke bare grammatikk og setningsoppbygging, men også andre områder som sosiolingvistikk og pragmatikk.

I min analyse av læreplanen i engelsk fordypning identifiserte jeg fire hovedtema; sosiolingvistikk, pragmatikk, sjangerteori og informasjons- og kommunikasjonsteknologier (IKT). Sosiolingvistikk er studiet av språk som et sosialt fenomen og setter søkelys på forholdet mellom språk og samfunn (Trudgill, 2000). Pragmatikk på sin side er beslektet med sosiolingvistikk, men omhandler mer spesifikk språkbruk og forholdet mellom språk og kontekst, og hvordan kontekst påvirker hva slags språk vi bruker (Eslami-Rasekh, 2005). Man kan si at pragmatikk handler om språkbruk fra et funksjonelt perspektiv, og at det er nødvendig å forstå pragmatikk for å kunne kommunisere med det språket man lærer seg. Sjangerteori er læren om ulike sjangre, og sjangerteori er en viktig del av språktilegnelse fordi valg av sjanger

«Dersom de kunne forandre noe ved faget, ville alle de fire lærerne forandret faget fra engelsk fordypning og til engelsk forenkling, da det er slik det er i virkeligheten.»

også involverer kulturen rundt en (Christie, 1999). IKT handler om bruk av blant annet internett i en stadig mer digitalisert verden, noe som er svært viktig for elever i dagens skole.

Ett av mine hovedspørsmål var hvorvidt lærerne fulgte læreplanen i engelsk fordypning og om elevene mente de lærte om de fire hovedtemaene i læreplanen. Resultatene mine viste at elever fra alle de fire klassene opplevde at de lærte om de fire hovedtemaene jeg har nevnt ovenfor, i større eller mindre grad, avhengig av hvordan man tolker svarene. Lærerne på sin side mente også at faget handler om sosiolingvistikk, pragmatikk og sjangerteori, i tillegg til at tre av fire lærere forklarte at de hadde brukt IKT i timene. I så måte opplevde elevene at de lærte om de fire hovedområdene, samt at lærerne fulgte læreplanen.

Ett annet av mine hovedspørsmål tok for seg hvorfor elevene valgte engelsk fordypning, noe som Bakken og Dæhlen også tok for seg i sin studie. Resultatene mine viste at flertallet av elevene valgte faget fordi de ønsket å ta det, av ulike grunner, mens på et annet spørsmål svarte 60 prosent av elevene at de kjente noen som hadde valgt faget fordi de ikke ville lære seg et nytt språk, men heller sikre seg en god karakter i et språk de allerede kunne. I tillegg svarte flere at de valgte faget på grunn av få interessante alternativer og fordi faget var enkelt.

Dette kan tyde på at faget fungerer som en slags minste motstands vei for flere av elevene. Lærerne på sin side hevder at faget er for faglig svake elever, de elevene som er for faglig svake til å lære seg et nytt fremmedspråk og for dem som har innvandret til Norge.

I forlengelsen av dette peker flere av svarene mine fra elevene på at faget ikke oppleves som et fordypningsfag, ettersom flertallet av elevene mente at engelsk fordypning er i liten/ingen grad mer utfordrende enn det vanlige engelskfaget og gir dem i liten/ingen grad bredere kunnskap enn det vanlige engelskfaget. Dette kan tyde på at engelsk fordypning ikke blir undervist som et fordypningsfag, noe som støttes av lærerne. Tre av de fire lærerne hevder at elevene som tar faget, er for faglig svake til å ha enda et fremmedspråk, i tillegg til at tre av de fire lærerne pekte på to store utfordringer med faget. De to er at det er et stort

akademisk gap mellom de faglig sterkeste og faglig svakeste som tar faget, samt at det er for enkelt å bytte fra fremmedspråk til engelsk fordypning. Helt konkret hevdet flere av lærerne at elevenes faglige nivå er for lavt til at engelsk fordypning kan undervises som et fordypningsfag. Videre svarte ingen av elevene at engelsk fordypning er et fag for elever som er faglig sterke i engelsk. I tillegg var flere elever misfornøyde med vanskelighetsgraden i faget enn de som var fornøyde, av ulike grunner. Sett i sammenheng med flere resultat fra spørsmålene mine kan dette tyde på at lærerne og flesteparten av elevene ikke syns engelsk fordypning fungerer som et fordypningsfag, men heller som et støttefag til det vanlige engelskfaget. I forlengelsen av dette svarte alle lærerne at dersom de kunne forandre noe ved faget, ville de forandret faget fra engelsk fordypning til engelsk forenkling, da det er slik det er i virkeligheten.

Lærerne var uenige på flere punkter når det gjaldt læreplanen, og de fleste av disse var kompetansemål fra læreplanen. Uenighetene dreide seg om hva flere kompetansemål faktisk handlet om, i tillegg til at flere av lærerne pekte på at flere kompetansemål forlangte for mye av elevene og at de derfor ikke var gjennomførbare. I tillegg viste det

Kronikk

Hvis du emner på en kronikk, er det lurt å presentere ideen for redaktør Knut Hovland kh@utdanningsnytt.no.

Utgangspunktet er at temaet må være interessant og relevant, og språket godt og forståelig, for en bredt sammensatt lesergruppe. Stoff som bygger på forskning, må være popularisert. Det betyr blant annet at forskningsresultatet er det sentrale i teksten, og at det som handler om metode, har en svært beskjeden plass. Lengden kan være mellom 12.500 og 17.000 tegn inklusive mellomrom. Litteraturliste og henvisninger må være inkludert i antallet tegn. Eventuelle illustrasjoner må ikke sendes limt inn i wordfilen, men separat som jpg- eller pdf-filer.

«I tillegg viste det seg at flere lærere selv slet med å forstå enkelte av kompetansemålene.»

seg at flere lærere selv slet med å forstå enkelte av kompetansemålene. Dette førte til at lærerne hadde ulike oppfatninger om hva elevene skulle lære og at de hadde utfordringer med å legge opp undervisningen for å nå kompetansemålene.

Når det kommer til innholdet i faget engelsk fordypning, mente både lærerne og de fleste elevene at faget handler om de fire ovennevnte temaene; sosiolingvistik, pragmatikk, sjangerteori og IKT, men at disse kommer i andre rekke etter grammatikk, oversettelse og grunnleggende ferdigheter i engelsk. Dette er interessant ettersom grammatikk og oversettelse kun nevnes én gang i læreplanen som et kompetansemål, noe som tilsier at disse temaene får større fokus i faget enn det står i læreplanen. Dette kommer fram i flere av spørsmålene elevene svarte på, hvor en stor andel av elevene pekte på at de lærer mer grammatikk i engelsk fordypning enn i det vanlige engelskfaget. Videre var grammatikk og oversettelse de to temaene de fleste elevene mente de lærte mest om i faget. Likevel virker de fleste elevene som tar engelsk fordypning å være fornøyd med faget, da de aller fleste som tar faget i 9. klasse, fortsetter med det i 10. klasse.

Denne artikkelen har vist at en del av problemene og utfordringene som Bakken og Dæhlen påpekte i sin studie fortsatt eksisterer, blant annet oppfatningen av at engelsk fordypning er et fag for de faglig svake elevene og de som ikke makter å lære seg et fremmedspråk til. I tillegg har jeg funnet indikasjoner på at faget engelsk fordypning ikke oppleves som et fordypningsfag av hverken

lærere eller elever, men at det i praksis fungerer mer som et støttefag eller et ekstra fag til det vanlige engelskfaget. Videre mener både lærerne og de fleste av elevene at læreplanen blir fulgt, men at det undervises mer i grammatikk, oversettelse og grunnleggende engelsk, enn det som står i læreplanen. Både lærerne og elevene mener at det er et behov for faget, selv om begge gruppene mener at det er behov for forandring i fag og læreplan. Lærerne opplevde at en del av elevene er for faglig svake til at faget kan bli undervist som et fordypningsfag, og at resultatet av det blir at engelsk fordypning i praksis fungerer som et støttefag til det vanlige engelskfaget. Dette viser at det bør gjøres forandringer ved faget, for eksempel å stille karakterkrav i engelsk for å få lov til å ta engelsk fordypning, som enkelte av lærerne ønsket, eller å introdusere et nytt valgfag, engelsk forenkling, slik at elevene kan velge mellom engelsk forenkling og engelsk fordypning. Avslutningsvis bør flere av kompetansemålene evalueres, da flere av lærerne påpekte at de enten ikke forsto kompetansemålene selv eller at elevene var for faglig svake til at lærerne kunne legge opp undervisningen til enkelte av kompetansemålene.

Referanser:

- Bakken, A., and Dæhlen, M.** (2011): Valgmuligheter i ungdomsskolen. Erfaringer med de språklige fordypningsalternativene og forsøk med arbeidslivsfag. NOVA Norsk institutt for forskning om Oppvekst, Velferd og Aldring, 11(6). Hentet fra: <http://www.hioa.no/Om-HioA/Senter-for-velferds-og-arbeidslivsforskning/NOVA/Publikasjoner/Rapporter/2011/Valgmuligheter-i-ungdomsskolen/NOVA-Rapport-6-11>
- Christie, F.** (1999): Genre Theory and ESL Teaching: A Systemic Functional Perspective. Teaching English to Speakers of Other Languages (TESOL) Quarterly, 4, 759-763. Hentet fra: http://www.jstor.org/stable/pdf/3587889.pdf?_=1469737512581
- Cook, V.** (1993): Linguistics and Second Language Acquisition. United Kingdom: The Macmillan Press LTD.
- Eslami-Rasekh, Z.**: Raising Pragmatic Awareness. ELT Journal. 59 (3), 199-208. Doi: 10.1093/elt/cci039
- NOU 1996.** (1996): Reform 97 - Dette er grunnskolerformen. Oslo: Kirke, utdannings- og forskningsdepartementet. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/reform-97-dette-er-grunnskolereformen/id87403/>
- Saville-Troike, M.** (2008): Introducing Second Language Acquisition (6th ed.). United Kingdom, UK: Cambridge University Press.
- Trudgill, P.** (2000): Sociolinguistics. An introduction to language and society (4th ed.). England: Penguin Books.
- Utdanningsdirektoratet:** Læreplan i engelsk fordypning. Hentet fra Utdanningsdirektoratet: <http://www.udir.no/kl06/ENG3-01>

Ledig stilling som musikk lærer på Voss folkehøgskule

Vil du bli vår nye musikk lærer?
Vi har ledig ein fast 100% stilling i verdas friaste skuleslag.

Søknadsfrist 18. mai.

Sjå nettsida vår for utlysingstekst;
www.voss.fhs.no

Les UTDANNING digitalt som eblad!

Du finner ebladet her > utdanningsnytt.no/eblad

Har du spørsmål om ordningen?

Kontakt oss på
marked@utdanningsnytt.no
eller telefon 24 14 23 30

Foto: Shutterstock

UTDANNING

Utgivelser
2017

Nr.	Materiellfrist	Utkommer
1	19. desember	13. januar
2	11. januar	27. januar
3	25. januar	10. februar
4	08. februar	24. februar
5	22. februar	10. mars
6	08. mars	24. mars
7	22. mars	07. april
8	05. april	28. april
9	26. april	12. mai
10	10. mai	26. mai
11	24. mai	09. juni
12	07. juni	23. juni
13	09. august	25. august
14	23. august	08. september
15	06. september	22. september
16	20. september	06. oktober
17	04. oktober	20. oktober
18	18. oktober	03. november
19	01. november	17. november
20	15. november	01. desember

● Se flere ledige stillinger på Lærerjobb.no

Anette Moldrem | Juridisk rådgiver i Utdanningsforbundet

FOTO INGER STENVOLL

Lov
og
rett

Graviditet og foreldrepermisjon: Ansettelse

Gravide og personer som skal ta ut foreldrepermisjon på grunn av fødsel eller adopsjon, har et sterkt vern mot diskriminering gjennom likestillingsloven.

Etter loven er det ulovlig å la graviditet eller foreldrepermisjon ha en negativ innvirkning på et arbeidsforhold. Forbudet gjelder alle sider av et ansettelsesforhold, herunder ansettelse, arbeidsvilkår og opphør av arbeidsforholdet. Denne artikkelen omhandler diskrimineringsvernet ved ansettelse.

Ulovlig å vektlegge graviditet eller foreldrepermisjon

Under et jobbintervju er det ikke lovlig å spørre jobbsøkere om de er gravide eller planlegger å få barn, jamfør likestillingsloven paragraf 18. Den som søker på en jobb, er heller ikke forpliktet til å fortelle en potensiell arbeidsgiver om en graviditet eller planer om å få barn.

Hvis jobbsøkeren likevel forteller om graviditeten, kan ikke arbeidsgiver vektlegge denne opplysningen i vurderingen av hvem som er best kvalifisert for stillingen. En arbeidsgiver kan heller ikke trekke tilbake et tilbud om ansettelse fordi en søker er gravid. Dette ble slått fast av EU-domstolen i Dekker-saken (C-177/88). Ettersom likestillingsloven skal tolkes i tråd med EU-retten, vil saker fra EU-domstolen ha betydning for hvordan diskrimineringsvernet skal tolkes etter norsk rett.

Samme vern for midlertidig ansatte

Det er samme diskrimineringsvern enten det gjelder faste ansettelser eller midlertidige ansettelser, jamfør blant annet uttalelser fra EU-domstolen i TeleDanmark-saken (C-109/00). Saken gjaldt en kvinne som ikke opplyste om at hun var gravid før hun gikk inn i en midlertidig stilling. Hun kunne ikke jobbe i hele perioden, og arbeidsgiver sa henne opp. Domstolen kom til at kvinnen var behandlet i strid med direktivet. Det ble lagt til grunn at kvin-

nen ikke var forpliktet til å opplyse om graviditeten, og at det var uten betydning at det var en midlertidig stilling. Det ble vist til at tidsbegrensede avtaler er en stor del av arbeidslivet, og at det ville svekke diskrimineringsvernet betydelig hvis ikke midlertidige ansettelser skulle omfattes av vernet.

Et scenario vi ser at ikke er uvanlig, er at et vikariat avløser det neste helt frem til en arbeidstaker skal i foreldrepermisjon og ikke får forlenget stillingen sin. Hvis arbeidsgiveren fremdeles har behov for arbeidskraft, og den som skal ut i foreldrepermisjon er den som ville blitt valgt hvis hun ikke var gravid, har hun rett til forlengelse selv om hun ikke kan utføre arbeid i hele perioden. Den praktiske konsekvensen av dette er at arbeidsgiver må skaffe en vikar for vikaren.

Reglene om diskriminering har nok ikke alltid blitt forstått så strengt i praksis. En forklaring på dette kan være at diskrimineringsvernet etter gjeldende rett er et resultat av utviklingen som har skjedd gjennom EU-domstolens praksis.

Hva står det om dette i likestillingsloven?

I dag må du inn i forarbeidene til likestillingsloven for å forstå hvor strengt vernet mot forskjellsbehandling er. Dette ønsker regjeringen å endre. I et lovforslag som etter planen skal behandles i juni, står det følgende om ansettelse i ny lovtekst: «Ved ansettelse og oppsigelse er forskjellsbehandling på grunn av graviditet, fødsel, amming og permisjon aldri tillatt. Dette gjelder også ved forlengelse av midlertidig stilling.». Begrunnelsen for å beholde det absolutte vernet er de store konsekvensene en forbigåelse vil kunne ha for den som rammes. En ansettelse gir muligheten til å opparbeide seg rett til foreldrepenger og pensjonsrettigheter. Videre vil en ansettelse ha betydning for ansiennitetsberegning og adgang til fast ansettelse etter arbeidsmiljøloven paragraf 14–9. Det poengteres at å miste tilgangen til arbeidsmarkedet og de goder som følger med det, vil ikke være i tråd med de likestillingshensyn loven skal fremme.

Utdanningsforbundet har i sitt høringsvar vært positive til forslaget om å tydeliggjøre vernet mot diskriminering på grunn av graviditet og foreldrepermisjon.

«Den praktiske konsekvensen av dette er at arbeidsgiver må skaffe en vikar for vikaren.»

Fra forbundet

● Utdanningsforbundet

Hege Valås | nestleder

FOTO TOM-EGIL JENSEN

Godt faglig skjønn

«Pedagogisk leder er gitt ansvaret for å iverksette og lede det pedagogiske arbeidet, i tråd med godt faglig skjønn.»

Dette er første linje i rammeplanens beskrivelse av pedagogisk leders ansvar og rolle. Som barnehagelærer er dette et ansvar jeg har kjent på, og som jeg fortsatt gjerne vil ta. Formuleringen tegner ikke en funksjonærrolle, men beskriver en forventning om profesjonalitet. Dette er en rolle vi må nærme oss med ydmykhet og faglig samarbeid.

Innenfor den avgrensing rammeplanen gir, skal jeg og andre barnehagelærere fortsatt definere og utvikle «god barnehagepraksis». Og dette skal selvsagt skje med barns og foreldres medvirkning. Det blir viktig å undersøke og fortolke rammeplanens innhold. For denne teksten gir de viktigste rammene for hva som er god skjønnsutøvelse. Teksten er blitt kortere og tydeligere, men det er likevel kommet nye elementer inn i rammeplanen. Blant annet er det beskrevet prinsipper for arbeidsmåter.

Godt faglig skjønn betyr ikke «slik jeg finner det for godt». Formuleringen indikerer at det også finnes dårlig skjønn. En profesjonsutøvers handlingsrom rammes alltid inn av mandat, av profesjonsetikk og av profesjonens faglige kunnskap. Skjønnsutøvelsen blir lettere dersom det er stor grad av samsvar mellom det som er nedfelt i mandatet og det som profesjonen selv ser på som god praksis. Det er derfor vi alltid ønsker at barnehagelærere skal være tungt representert i en rammeplanprosess.

I kapittelet som beskriver prinsipper for barnehagens arbeidsmåter, finner jeg flere formuleringer som gir rammer for hvor-

dan en barnehagelærer bør arbeide: For eksempel skal arbeidet ta *utgangspunkt i barnas erfaringer og interesser, og barna skal ha medvirkning* i det pedagogiske arbeidet. Barnehagelærere skal jobbe *helhetlig og tverrfaglig*, og være åpne for *improvisasjon*. Dette er rammer som nå finnes i mandatet, og som i tillegg har sitt opphav i profesjonens egen kunnskap.

Så kan man spørre: Hvorfor trenger dette å stå i rammeplanen? Er det ikke nok at barnehagelærere selv forvalter denne kunnskapen? Og dette er helt legitime innvendinger. Dersom barnehagelærere hadde vært en sterkere profesjon, med en svært tydelig faglig autoritet, hadde kanskje ikke disse formuleringene vært nødvendige. Slik situasjonen er, tror jeg likevel vi trenger støtte i rammeplanen. Vi har sett mange tilfeller av at både politikere og eiere har villet overstyre barnehagene og innføre arbeidsmåter som ikke er i tråd med det som profesjonen selv ser på som god praksis. Jeg mener at den rammeplanen vi har fått nå, gir oss hjelp til å stoppe dårlige arbeidsmåter.

Rammeplanen rammer inn skjønnsutøvelsen. Barnehagelærere må kunne begrunne sin profesjonsutøvelse i rammeplanens formuleringer. Det finnes både godt og dårlig skjønn, også blant barnehagelærere. Rammeplanen gir imidlertid autoritet til barnehagelæreres profesjonsutøvelse. Den gir oss argumentasjon i møtet med ensidige krav om skoleforberedelse eller vedtak om kartlegging av alle barns språkferdigheter.

Vi skal i tida som kommer bli kjent med rammeplanen og ta den i bruk. Slik vi gjorde med de to foregående planene. Jeg tror at jeg kommer til å bli glad i denne, også.

«Det finnes både godt og dårlig skjønn, også blant barnehagelærere.»

Løsning i kommuneoppgjøret:

Spørsmål og svar

27. april kom partene i kommune-sektoren fram til en forhandlings-løsning i årets mellomoppgjør. Har du spørsmål om KS-oppgjøret, finner du svarene under.

Rammen for oppgjøret er på om lag 2,4 prosent i 2017.

– I fjor opplevde våre medlemmer reallønnsnedgang. Den trenden kunne ikke fortsette. Vi mener dette resultatet vil gi reallønnsvekst, forutsatt at prisveksten ikke blir høyere enn anslått, sier forhandlingsleder for Unio kommune, Steffen Handal.

Resultat som forventet

Årets oppgjør er et mellomoppgjør. Partene ble enige om fordelingen av tillegg til de ulike stillingsgruppene for både 2016 og 2017 i hovedoppgjøret i fjor.

Spørsmål og svar om resultatet

Rammen for oppgjøret er på 2,4 prosent. Betyr det at alle har fått lønnstillegg på 2,4 prosent i år?

Nei. En ramme på 2,4 prosent innebærer sentrale lønnstillegg i år på i gjennomsnitt 2 prosent. I tillegg kommer lønnstillegg gjennom potten på 0,9 prosent som er avsatt til lokale forhandlinger.

Utregnet laveste årslønn (minstelønn) for adjunkt med tillegg, lektor og lektor med tillegg er økt med 2,0 prosent. Dette beløpet får den enkelte på toppen av sin inntekt. Lærere og adjunkter får et tillegg på 2,0 prosent av sin grunnlønn. Barnehagelærere, pedagogiske ledere og andre høyskolegrupper får lønnstillegg som følge av vesentlig økning på 16-årstrinnet, som i gjennomsnitt gir den samme prosentvise lønnsveksten som gjennomsnittet for lærerne i skolen.

Partene kom raskt fram til en løsning i mellomoppgjøret i kommunesektoren 2017. Fra venstre: Jan Olav Birkenhagen (Akademikerne), Erik Kollerud (YS), Steffen Handal (Unio), Mette Nord (LO) og Tor Arne Gangsø (KS). FOTO NINA HULTHIN

Hva betyr det at det nå blir et 16-årstrinn for alle?

Fra 1/7-2017 blir lønnsstigen med 16-års trinn like for alle med høyere utdanning, avhengig av utdanningslengde og utdanningsnivå. Det gir en vesentlig høyere topplønn etter 16 år for alle stillingsgrupper som tidligere bare hadde en lønnsstige som gikk til 10 år. Det gjelder blant annet for barnehagelærere og pedagogiske ledere.

Hva med yrkesfaglærerne?

Yrkesfaglærere får den samme prosentvise lønnsveksten som andre lærere.

Hvorfor får de med masterutdanning så mye mer enn de andre?

Ansatte med masterutdanning har vært svært lavt avlønnet i kommunal sektor. Nå vil ansatte i stilling med krav om masterutdanning få det samme

lønnsnivået som ansatte med masterutdanning i skoleverket, det vil si lektorene. Det er bare ca 600 årsverk som i dag er innplassert på masterkoden, mens vi forhandler for ca 300.000 årsverk.

Hvordan kommer adjunkten ut i året oppgjør?

Alle adjunkter får et lønnstillegg på 2,0 prosent i 2017, det vil si det samme som alle andre lærergrupper.

Hva er resultatet for lederne i årets oppgjør?

Alle ledere med høyere utdanning som er i kapittel 4 får i 2017 et sentralt lønnstillegg på 2,0 prosent av den enkeltes grunnlønn. For ledere i kap.3 skal det føres egne lokale lønnsforhandlinger.

Andre tariffområder

For andre tariffoppgjør og nye lønnstabeller, se våre nettsider udf.no/tariff17.

Disse sidene er utarbeidet av kommunikasjonsavdelingen i Utdanningsforbundet.

Ny rammeplan: Poli

– Nå er det pedagogiske ansvaret tydelig plassert hos styrer og pedagogisk leder, sier Steffen Handal.

24. april la kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen (H) fram den nye rammeplanen for barnehagen – som det har vært knyttet stor forventning til.

Det pedagogiske ansvaret

Et helt sentralt spørsmål i prosessen med å lage en ny rammeplan har vært barnehagelærernes rolle og ansvar. Da et utkast til ny plan ble lagt fram høsten 2016, uttrykte Utdanningsforbundet stor bekymring over at barnehagelærernes ansvar for det pedagogiske arbeidet, og for å utøve faglig skjønn, ikke var formulert.

– Slik planen er blitt, er det pedagogiske ansvaret tydelig plassert hos styrer og pedagogisk leder. Her har politikerne lyttet til profesjonens innspill, og det er veldig bra, sier Utdanningsforbundets leder Steffen Handal.

Den nye rammeplanen sier blant annet at styreren er gitt «det daglige ansvaret i barnehagen, pedagogisk, personalmessig og administrativt», og at den pedagogiske lederen er gitt «ansvaret for å iverksette og lede det pedagogiske arbeidet i tråd med godt faglig skjønn». Det står også at barneha-

gelærerne skal «lede planlegging, gjennomføring, dokumentasjon, vurdering og utvikling av arbeidet i barnegruppen» i tråd med barnehageloven.

Eiers juridiske ansvar

Rammeplanen sier at barnehagens eier har det overordnede juridiske ansvaret for barnehagen, og dermed også et juridisk ansvar for kvaliteten på tilbudet.

– Det er positivt at eiers ansvar tydeliggjøres i den nye rammeplanen. Vi ønsker ansvarlige eiere som tar grep for å sikre at barnehagen drives i tråd med loven, sier Handal og legger til:

– For at barnehagebarna skal få et best mulig tilbud er det viktig at det faglige og pedagogiske ansvar ligger hos de med faglig kompetanse som møter barna i det daglige. Dette er nå ivaretatt.

Lekens egenverdi

For Utdanningsforbundet har det vært viktig at den nordiske barnehagetradisjonen og lekens betydning blir ivaretatt i den nye rammeplanen. Modellen står seg, og omsorg, lek, læring og danning er fortsatt grunnelementene i den norske barnehagen.

– Jeg er spesielt glad for at lekens egenverdi, og lekens sentrale plass i barnehagens pedagogiske virksomhet, fortsatt er eksplisitt formulert. Det er flott at vi har et storting og et samfunn som vet å verdsette det barn selv synes er viktigst, sier Handal.

Rammeplanen sier blant annet at «Leken skal ha en sentral plass i barnehagen, og lekens egenverdi skal anerkjennes». I introduksjonen til barnehagens sju fagområder står det at «Barnas lek danner et viktig grunnlag for arbeidet med fagområdene».

Den nye rammeplanen gjelder fra august 2017.

Krever kompetanse

Ambisjonsnivået i den nye rammeplanen er høyt, og planen gir en tydelig forpliktelse til alle barnehagens aktører om å gi et godt tilbud til barnehagebarna.

Implementeringen av rammeplanen vil måtte skje over tid. Å tolke planen og omsette den til praksis krever kompetanse – som igjen krever mange ansatte med barnehagelærerutdanning.

– Jeg kan love at vi vil bidra til at barnehagelærerprofesjonen tar sin del av ansvaret for å forvalte barnehageloven og rammeplanen til det beste for barna, sier Handal og fortsetter:

– Samtidig forventer jeg at kunnskapsministeren og Regjeringen tar sin del av ansvaret ved å legge til rette for at kompetansen i barnehagen kan bli enda bedre.

I første rekke er det behov for en styrket barnehagelærernorm, med krav om minst 50 prosent barnehagelærere, kombinert med en bemanningsnorm. Der nest trengs gode etter- og videreutdanningsmuligheter for barnehagelærerne, samt flere barnehagelærere med mastergrad.

Kurs i Utdanningsforbundet

Peer Gynt: Kurs for lærere og barnehagelærere

9.–10. august inviterer vi i samarbeid med Peer Gynt as til spennende kurs på Gålå. Vi dykker ned i Ibsens tekster, det blir en praktisk workshop hvor vi lærer å dramatisere Peer Gynt i klasserommet, drama og lek med Peer i barnehagen, hvordan bruke spillpedagogikk for å formidle Ibsen, vandring langs verdiveien - og vi skal se forestillingen ved Gålåvatnet. Begrenset antall plasser.

Hvordan bruke spillpedagogikk til å formidle Ibsen? Opplev Nils Ole og Jakob Oftebro på Gålå.

FOTO: PEER GYNT AS

Mangfold i skole og barnehage

30. mai inviterer vi til kurs om mangfold i skole og barnehage i Lærernes hus. Hvilke kunnskaper og kompetanser er viktig for at du som lærer og barnehagelærer på best mulig vis kan bidra til en integrerende og inkluderende barnehage og skole?

Vi har invitert forskere fra Høgskolen i Bergen som har sett på hvilke utfordringer ansatte i barnehage og skole har i sin flerkulturelle virkelighet. På kurset vil de presentere prosjekter som nettopp fokuserer på hva flerkulturell kompetanse kan innebære i praksis.

Etiketterne har lyttet

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen presenterte rammeplanen i en barnehage i Bærum, med Steffen Handal til stede. FOTO MORTEN SOLHEIM

● Bakgrunn

- Regjeringen startet arbeidet med en ny rammeplan allerede høsten 2013.
- «Stortingsmelding 19 (2015-2016): Tid for lek og læring – Bedre innhold i barnehagen» la mye av grunnlaget for Kunnskapsdepartementets arbeid med planen.
- Utkastet til ny rammeplan kom i oktober 2016, og en omfattende høringsrunde ble avsluttet 20. januar 2017.
- Rammeplanen er en forskrift til barnehage-loven, og den gir styrer, pedagogiske ledere og det øvrige personalet en forpliktende ramme for planlegging, gjennomføring og vurdering av barnehagens virksomhet.

Nordic Teachers' Space Camp 2017

25.-30. juni arrangerer vi i samarbeid med NAROM sommerkurs for realfagslærere. Hensikten med sommerkurset er å øke interessen for, og i større grad ta i bruk, romrelaterte emner og teknologi i skolen. Det blir forelesninger og gruppearbeid hvor kunnskapen settes ut i praksis. Deltakerne vil få bruke de unike nasjonale ressursene som finnes på Andøya Space Center. Begrenset antall plasser.

Les mer på www.udf.no/kurs

Bilforsikring med ekstra fordeler

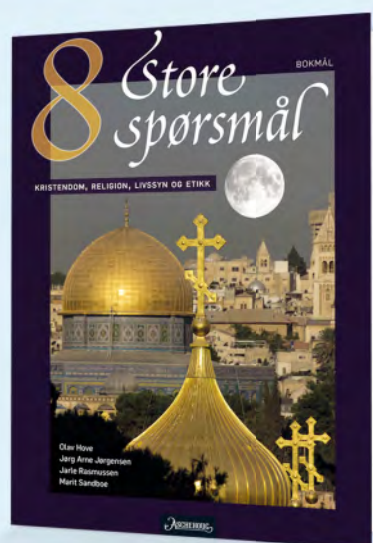
Har du barn i familien som skal bruke bilen, er det ingen ekstra kostnad eller forhøyet egenandel for fører under 23 år om du har Utdanningsforbundets bilforsikring ekstra. Denne forsikringen inneholder både ansvar, kasko og unike medlemsfordeler utover Tryg sin beste forsikring. I tillegg er Trygs bil ekstra inkludert. Les om ekstradekningene du får som medlem, og bestill på udf.no/bilforsikring.

Vår bilforsikring har unike deknninger til en svært god pris. FOTO ADOBESTOCK

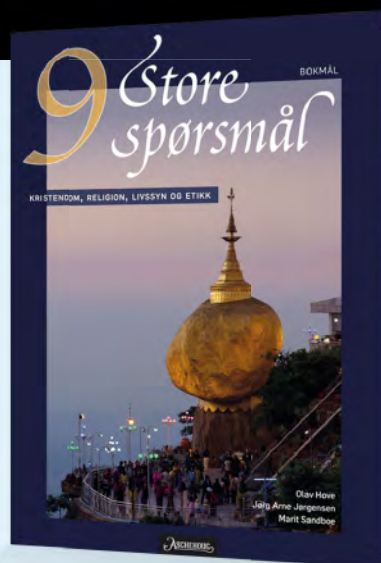
NYTT KRLE-VERK

for ungdomstrinnet

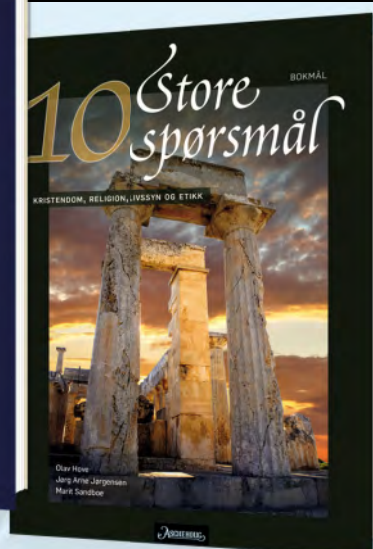
8. TRINN

- I begynnelsen var fortellingen
- Hinduismen
- Det gamle testamentet
- Jødedommen
- Etikk og dialog

9. TRINN

- Buddhismen
- Jesus og evangeliene
- Islam
- Kristendommens historie
- Etikk og filosofi

10. TRINN

- Humanismen og religionskritikk
- Kristendommen
- Etikk og filosofi
- Religiøs mangfold
- Fem verdensreligioner

KOMPONENTER

- Lærebok
- Lærerveiledning
- Lærernettside
- Elevnettside (gratis)
- Lydbok
- Digitalbok

**FORTELLINGER
og FAGSTOFF
i god balanse**

UNGDOMSTRINNET

STORE SPØRSMÅL 8–10: «Somtid må ein berre fortelje om noko ein gler seg over. Desse bøkene er slik.» Slik begynner professor i lesevitenskap Bjørn Kvalsvik Nicolaysen sin anmeldelse av *Store spørsmål* i avisa *Dag og Tid*. Han avslutter med at «lærebøkene er eit ideal for sakprosa for ungdom». Sjekk dem ut selv ved å bestille vurderingseksemplar på våre nettsider.